Załącznik nr 1 do Umowa o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność
nr 00024.UM09.6572.20022.2023 z dnia 09.01.2024 r.

Lokalna Grupa Działania C.K. Podkarpacie

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
na lata 2023-2027

dla obszaru gmin

Czudec

Wielopole Skrzyńskie

Niebylec

Czudec, Czerwiec 2023 rok

Fundusze Europejskie dla Podkarpacia
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską

Spis treści:

I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego.....3
1. Nazwa LGD i forma prawna.....3
2. Proces tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenie LGD.....3
3. Struktura LGD.....6
4. Organ decyzyjny – Rada 7
5. Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym.....8
6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....9
II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR.....10
III. Partycypacyjny charakter LSR.....12
IV. Analiza potrzeb i potencjału LGD.....20
1. Potencjał i potrzeby obszaru objętego LSR 20
1.1. Sytuacja demograficzna.....20
1.2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości.....24
1.3. Rynek pracy.....26
1.4. Dochody i wydatki gmin z obszaru LSR.....28
1.5. Rolnictwo.....30
1.6. Działalność sektora społecznego.....31
1.7. Problemy społeczne.....32
1.8. Edukacja i wychowanie.....33
1.9. Turystyka.....35
1.10. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....36
2. Analiza SWOT.....38
3. Kluczowe grupy docelowe oraz grupy w niekorzystnej sytuacji.....43
4 Analiza możliwości wsparcia przez LGD lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw 44
V. Spójność, komplementarność, synergia 44
VI. Cele i wskaźniki.....48
VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....57
VIII. Plan działania.....59
IX. Plan finansowy LSR.....60
X. Monitoring i ewaluacja.....61
Wykaz literatury jaka została wykorzystana przy opracowaniu LSR.....66
Spis tabel.....67
Spis wykresów.....67
Spis map.....67
Załączniki do LSR.....68
1. Cele i przedsięwzięcia.....68
2. Plan działania.....69
3. Budżet LSR 75
4. Plan wykorzystania budżetu LSR.....76

ROZDZIAŁ I
CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. Nazwa LGD forma prawna

Nazwa LGD: Lokalna Grupa Działania C.K. Podkarpacie
Forma prawna: Stowarzyszenie
Data rejestracji w sądzie: 23.01.2006 r.
Numer w Krajowym Rejestrze Sądowym: 0000249254

2. Proces tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenie LGD

Inicjatywa powołania partnerstwa w formie Lokalnej Grupy Działania zrodziła się w 2005 roku wśród przedstawicieli władz samorządowych gmin Czudec i Wielopole Skrzyńskie. Celem partnerstwa była działalność na rzecz odtworzenia i propagowania lokalnych zasobów kulturowych, poprawy jakości życia mieszkańców w oparciu o zasoby turystyczne obszaru. Gmina Czudec wdrażała I Schemat Programu LEADER związany z opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Gmin Czudec i Wielopole Skrzyńskie. Wynikiem tych prac było opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW), nawiązanie partnerstwa i zarejestrowanie 23 stycznia 2006 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym Lokalnej Grupy Działania C.K. Podkarpacie. Na bazie ZSROW opracowano wniosek pn. Centrum Kultury Podkarpacie, który uzyskał dofinansowanie w wysokości 699 300,00 złotych z Europejskiego Funduszu Gwarancji i Orientacji Rolnej. Do realizacji projektu włączono lokalnych liderów, przedstawicieli sektorów społecznego, publicznego i gospodarczego. W ramach projektu zorganizowano szereg działań aktywizujących społeczność lokalną: spotkań informacyjnych (dla ok. 600 mieszkańców LGD), szkoleń i warsztatów: szkolenia informatyczno- internetowe dla mieszkańców (48 osób), otwarte szkolenia językowe (48 osób), warsztaty rzemiosła pod hasłem podtrzymywania zanikających zawodów (36 osób). Obok działań aktywizujących stowarzyszenie sfinansowało opracowanie dokumentacji technicznych na modernizację ośrodka sportu i rekreacji w Wielopolu Skrzyńskim, kulturowe zagospodarowanie centrów wsi: Czudec i Wielopole Skrzyńskie oraz projekt rozwoju sieci internetowej. Duży nacisk w realizowanym projekcie położony był na działania promocyjne poprzez: sfinansowanie czterech flagowych imprez (Dni Ziemi Czudeckiej, Dni Wielopola Skrzyńskiego, Czudecki Jarmark Kulturalny i integracyjny festyn dla dzieci Wielopolandia), ponadto opracowano zintegrowaną ofertę inwestycyjną, przewodnik turystyczny, tablice informacyjne, znaczki z herbem gmin, film promujący LGD oraz sfinansowano kampanie informacyjno-promocyjną w radio i Internet. Na bieżąco mieszkańcy mogli zapoznać się z działalnością stowarzyszenia uczestnicząc w spotkaniach informacyjnych oraz korzystając ze strony Internet LGD C.K. Podkarpacie. Realizacja szeregu działań na obszarze gmin partnerskich przyczyniła się do pozyskania nowych członków sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. W 2007 roku przystąpiono do prac nad przygotowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013.W prace nad LSR zaangażowały się podmioty z gminy Niebylec, w styczniu 2008 roku samorząd tejże gminy podjął uchwałę o przystąpieniu do partnerstwa. W wyniku współpracy trzech samorządów, organizacji społecznych i podmiotów gospodarczych działających na ich terenie powstała Lokalna Strategia Rozwoju. W maju 2009 roku została podpisana umowa o warunkach i sposobie realizacji LSR pomiędzy samorządem województwa podkarpackiego, a LGD C.K. Podkarpacie na kwotę dofinansowania 4 555 994,00 złotych . Głównym zamierzeniem podjętym przez partnerstwo była poprawa jakości życia mieszkańców w oparciu o efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów turystycznych, kulturowych, historycznych, oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców. W ramach przyznanego wsparcia udało się dofinansować 56 operacji w ramach działania Małe Projekty, gdzie beneficjentami były głównie stowarzyszenia z terenu LGD ale także lokalne samorządy i przedsiębiorcy. Głównym celem zrealizowanych operacji była: aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców (kursy zawodowe pilarz drwal – przeszkolonych 12 osób, szkolenia językowe – dla 84 osób ,warsztaty rękodzielnicze dla 120

osób, kulinarne – przeszkolonych 48 osób, szkolenie z podstaw prowadzenia działalności gospodarczej – 24 osoby, propagowania idei produktu lokalnego- dla 48 osób), integracja w tym integracja międzypokoleniowa (23 imprezy integracyjne, 3 wystawy) stworzenie aktywnych form wypoczynku dla mieszkańców LGD (warsztaty karate dla 72 osób, pływania dla 15 osób, spadochronowe, tenisa stołowego dla 15 osób, tenisa ziemnego dla 24 osób), promocja walorów turystycznych i kulturowych obszaru objętego LSR (publikacje o charakterze promocyjnym: dwujęzyczny Album LGD C.K. Podkarpacie – 1000 egzemplarzy; Tradycje Kulinarne Wielopolszczyzny – 1000 egzemplarzy; historycznym: Mistyczna Wielopolszczyzna – 1000 egzemplarzy, Sybiracy – Dwunastu z Nawsia- 1000 egzemplarzy). Uruchomiona została siłownia na świeżym powietrzu oraz wypożyczalnia sprzętu narciarskiego. Partnerskie samorządy w ramach działania Odnowa i Rozwój Wsi zrealizowały cztery inwestycje, których głównym celem była poprawa zagospodarowania przestrzeni wiejskiej i jakości życia na wsi: Budowa Centrum Sportu i Rekreacji Gminy Czudec - Etap II (widownia, boiska do siatkówki, boisko do piłki nożnej, kort tenisowy) , Budowa oświetlenia ulicznego drogi krajowej oraz dróg powiatowych na terenie gminy Niebylec - ETAP I, Budowa zadaszenia dla imprez plenerowych z zapleczem socjalnym w miejscowości Konieczkowa, Budowa zaplecza socjalnego, kortu tenisowego i placu zabaw wraz z zagospodarowaniem terenu w Wielopolu Skrzyńskim. Angażując w realizacje LSR przedsiębiorców zostały zrealizowane inwestycje dzięki którym powstało 4 nowe miejsca pracy. Przez cały okres wdrażania LSR pracownicy LGD, członkowie Zarządu świadczyli doradztwo i oferowali pomoc na każdym etapie procesu wdrażania projektów co zaowocowało niemal 100% kwalifikowalnością ponoszonych wydatków, a także umocnieniem pozycji LGD w lokalnej społeczności. Ponadto uzyskane w ramach LSR wsparcie w ramach funkcjonowania LGD pozwoliło na oznakowanie terenu LGD witaczami zawierającymi nazwę i logotyp naszej organizacji, wydanie kalendarza promocyjnego w ilości 1000 egzemplarzy, organizację trzech imprez promocyjnych, wydanie publikacji pn. Dobre Praktyki LGD C.K. Podkarpacie, a przede wszystkim zatrudnienie i utrzymanie zatrudnienia dla 3 osób. Okres wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju to jednocześnie kolejny etap budowania partnerstwa, promocji LGD i LSR. Przez cały okres funkcjonowania LGD podejmowano działania informacyjne (42 zorganizowane konferencje), aktywizujące (48 odbytych spotkań z mieszkańcami) i doradcze. W okresie realizacji LSR ogłoszono i przeprowadzono 23 nabory wniosków w ramach których wpłynęło 114 projektów. Rada LGD oceniła 113 projektów, rekomendowała do dofinansowania 105 projektów tj. 92,92% wniosków podlegających ocenie.

Dostrzegane przez mieszkańców efekty realizacji operacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju poskutkowały przystąpieniem do organizacji kolejnych członków. W tym czasie do LGD dołączyło 6 organizacji pozarządowych i 22 osoby fizyczne. Nasze LGD nawiązało współpracę z Lokalną Grupą Działania Rozwój Ziemi Lubaczowskiej, połączył nas wspólny cel/potrzeba wykorzystania lokalnych zasobów kulturowych i ich popularyzacja. Opracowaliśmy i zrealizowaliśmy operację w ramach działania Wdrażanie projektów współpracy pn. „Dawnych potraw smak". Projekt obejmował działania związane z zachowaniem i waloryzacją dziedzictwa kulinarnego oraz promocją obu obszarów m.in. poprzez zorganizowanie konkursów kulinarnych i wydanie Albumu pn. „Dawnych potraw smak". Efekty projektu przeszły nasze najśmielsze oczekiwania, uczestnikami konkursu było 24 podmioty, w 2 imprezach promocyjnych wzięło udział ok. 1000 osób, opracowany i wydany, piękny album kulinarny był przedmiotem konferencji naukowych nt. tradycyjnej żywności w kraju i za granicą, a także jednego z programów telewizji śniadaniowej TVP1. Wartością dodaną projektu jest nawiązanie współpracy z podmiotami z branży turystycznej i gastronomicznej, które w swoją ofertę wpisały dania kuchni regionalnej np. baniaka w Siedlisku Janczar, czy pierogi z gęsiną w Kresowej Osadzie.

Wartość wniosków wybranych przez LGD, dla których wypłacono pomoc finansową w ramach LSR na lata 2007-2013 wynosi 3016860,00 złotych co stanowi 84,48 % dostępnego budżetu. Zakładane cele i wskaźniki zostały osiągnięte. W 2015 roku przystąpiono do prac nad LSR na lata 2014-2020 .W wyniku współpracy trzech samorządów, organizacji społecznych i podmiotów gospodarczych działających na obszarze LGD powstała Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. W maju 2016 roku została podpisana umowa o warunkach i sposobie realizacji LSR pomiędzy samorządem województwa podkarpackiego, a LGD C.K. Podkarpacie na kwotę dofinansowania 5 715 000,00 zł. W czerwcu 2021 roku LGD wystąpiła z wnioskiem do SW o zwiększenie budżetu w ramach poddziałania 19.2. Wsparcie realizacji operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (291 000,00 Euro) oraz 19.4. Wsparcie na rzez kosztów bieżących i aktywizacji (34 920,00 euro). W październiku 2021 roku podsiano aneks do Umowy ramowej dot. zwiększenia budżetu LSR o środki wskazane

powyżej. Głównym zamierzeniem działań podjętym przez partnerstwo była poprawa jakości życia mieszkańców w oparciu o efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów turystycznych, kulturowych, historycznych, oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców. Partnerskie samorządy w zakresie Rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej zrealizowały 3 operacje, których celem była poprawa jakości życia mieszkańców oraz zagospodarowanie przestrzeni wiejskiej: Budowa placu zabaw i rekreacji w Zaborowie, Budowa obiektów małej architektury w miejscach publicznych w miejscowości Czudec i Pstrągowa, Kulturowe zagospodarowanie centrum wsi Nawsie poprzez urządzenie terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych wraz z parkingiem i infrastrukturą towarzyszącą. Ponadto 4 operacje są w trakcie realizacji : Budowa boiska sportowego w miejscowości Zaborów, Utworzenie gminnej świetlicy w budynku byłej Szkoły Podstawowej w miejscowości Gwoździaka, Wyznaczenie szlaków rowerowych na terenie gminy Niebylec, Urządzenie placu zabaw i siłowni na wolnym powietrzu przy schronisku młodzieżowy Lutczy, oraz Doposażenie istniejącej ogólnodostępnej strefy aktywności w Wielopolu Skrzyńskim poprzez zakup i montaż urządzeń zabawowych i uporządkowanie otaczającej zieleni. W ramach powyższego zakresu Parafia Rzymskokatolicka pw. Znalezienia Krzyża Świętego w Niebylcu zrealizowała projekt polegający na utworzeniu Niebyleckiego Centrum Rozwoju i Promocji Turystyki. Realizacja działań z zakresu przedsiębiorczości wpłynęła na powstanie 11 nowych firm oraz rozwój 9 działających już przedsiębiorstw, co pozwoliło na utworzenie 29 nowych miejsc pracy oraz poprawę kondycji firm. Ponadto 5 operacji w ramach rozwoju działalności gospodarczej jest w trakcie realizacji. W ramach ogłaszanych konkursów realizowano również projekty z zakresu zachowania dziedzictwa lokalnego: (remont konserwatorski zabytkowej dzwonnicy kościoła parafialnego pw. NMP Wniebowziętej w Wielopolu Skrzyńskim, renowacja organów w kościele parafialnym w Czudcu, remont konserwatorki zabytkowego ołtarza pw. Matki Bożej Różańcowej w kościele parafialnym pw. NMP Wniebowziętej w Wielopolu Skrzyńskim oraz remont konserwatorski zabytkowej kapliczki św. Sebastiana i św. Floriana zlokalizowanej na rynku w Wielopolu Skrzyńskim). W ramach wzmocnienia kapitału społecznego w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, a także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych zostały zrealizowany projekt dot. przystosowania miejsca ogólnodostępnego -ośrodka szkoleniowego służącego aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców LGD, zorganizowano warsztaty edukacyjne z budowy i programowania robotów za pomocą klocków LEGO dla dzieci i młodzieży oraz wyposażono budynek kulturalno oświatowy w Wielopolu Skrzyńskim). Realizowano również operacje z zakresu promowania obszaru objętego LSR w tym produktów i usług lokalnych:(utworzono ogólnodostępny obiekt w Wielopolu Skrzyńskim, który służy promocji i dystrybucji produktów i usług lokalnych, zmodernizowano salę OSP Zaborów). LGD realizowała 4 projekty grantowe w ramach, których udało się dofinansować 15 zadań gdzie grantobiorcami były głównie organizacje pozarządowe. Głównym celem zrealizowanych zadań było: promowanie obszaru LGD (wydanie przewodnika turystycznego, organizacja warsztatów śpiewu i tańca ludowego, wydanie albumu „Niebylec wczoraj i dziś po 10 latach", organizacja pikniku , warsztaty karate oraz warsztaty tenisa ziemnego, organizacja konkursu sprawnościowego o puchar Prezesa LGD, organizacja konkursu tematycznego), wzmocnienie kapitału społecznego (organizacja zajęć sportowych oraz ogniska integracyjnego, ,organizacja warsztatów gry w piłkę nożną połączonych z nauką j. angielskiego, warsztatów edukacyjnych oraz wydanie gry planszowej, zakup miasteczka ruchu drogowego oraz organizacja zajęć o bezpieczeństwie poruszania się w przestrzeni ruchu drogowego). W ramach projektów grantowych zostały również wyremontowane i wyposażone 3 świetlice wiejskie. W wyniku realizacji LRS wdrażany jest również projekt z zakresu rozwoju rynków zbytu produktów i usług lokalnych. Wśród działań LGD warto zaprezentować również ciekawą formę aktywizacji społeczności poprzez organizację konkursów. Jednym z nich był Konkurs fotograficzny „LGD w obiektywie", który cieszył się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców. Szeroko prowadzona aktywizacja mieszkańców obszaru zaowocowała uczestnictwem 477 osób w 32 spotkaniach aktywizujących, konferencjach i szkoleniach. Pozwoliło to pogłębić wiedzę, zintegrować się, zdobyć nowe doświadczenia i umiejętności. W ramach wdrażania LSR zrealizowano 30 projektów konkursowych oraz 4 projekty grantowe dla których łączna kwota dofinansowania wyniosła 955 145,27 Euro (3 820 581,08 zł) co stanowi 67,45% przyznanego Budżetu na Wdrażanie LSR. Ponadto na etapie realizacji znajduje się 14 projektów na łączną kwotę 306 434,72 Euro (1 225 738,88 zł) co stanowi 21,64% przyznanego Budżetu na Wdrażanie LSR. LGD zrealizowała 1 projekty współpracy pn. Tradycyjne-Lokalne- Naturalne dla którego płatność wyniosła 87 000,00 zł. W ramach

projektu przeprowadzono wiele działań o charakterze promocyjnym związanym z dorobkiem kulturowym LGD w celu stworzenia możliwości do propagowania i rozwoju lokalnej kultury , wzrostu aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców. W ramach realizowanego projektu został utworzony Portal Tradycyjne... Lokalne...Naturalne... reprezentujący lokalnych producentów, rolników, artystów, podmioty działające w branży turystycznej, oferujących naturalne produkty pochodzące z własnych gospodarstw, tradycyjne wyroby kulinarne, prace artystyczne z dziedziny malarstwa współczesnego, grafiki, fotografii artystycznej, rzeźby, biżuterii, ceramiki oraz rękodzieła. Została również wydana dwujęzyczna publikacja pod tytułem: Tradycyjne - Lokalne - Naturalne produkty Ziemi Lubaczowskiej i C. K. Podkarpacie zawierająca prezentacje i zdjęcia tradycyjnych produktów lokalnych i regionalnych z obszarów działania partnerskich LGD.

Członkowie organów LGD posiadają doświadczenie w zakresie pozyskiwania, realizacji i rozliczania środków pochodzących z Unii Europejskiej między innymi: Pilotażowy Program LEADER+, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich perspektywy 2007-2013, 2014-2020, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego, Europejski Fundusz Społeczny Działania: 6.3., 7.4, 9.5, 8.1.1, 9.1 – poddziałania 9.1.1. i 9.1.2,Polska Cyfrowa, a także źródeł krajowych: ASOS, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Biorą aktywny udział w inicjatywach realizowanych na obszarze LGD przez lokalnych partnerów ale także instytucje spoza LGD np. Klaster Jakości Życia „Kraina Podkarpacie", Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Krajową Izbę Produktu Lokalnego.

Na doświadczenie LGD w wysokim stopniu składa się doświadczenie pracowników biura zdobyte podczas realizacji programu PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020. Wszystkie osoby zatrudnione w biurze LGD posiadają doświadczenie oraz niezbędną wiedzę istotną dla wdrażania LSR oraz aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym/lokalnym. Pracownicy Biura uczestnicząc w szkoleniach, konferencjach podnoszą swoje kwalifikacje, dzięki czemu Biuro funkcjonuje sprawnie m.in. świadcząc efektywnie doradztwo dla Beneficjentów. Właściwe funkcjonowanie biura LGD zapewnią osoby zatrudnione na stanowiskach: kierownik biura, pracownik ds. obsługi wniosków i sekretariatu oraz księgowa. Każdy pracownik posiada szczegółowy zakres obowiązków na danym stanowisku pracy, a wymagania są adekwatne do przewidzianych obowiązków.

Zasadna jest kontynuacja działań w przyszłym okresie programowania, w celu realizacji misji LGD i założonych, zaktualizowanych celów LSR uwzględniających dotychczasowe działania LGD oraz zmiany jakie zaszły w społeczności i gospodarce lokalnej. Nasze LGD jest organizacją otwartą dla wszystkich, którzy chcą włączyć się w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju lokalnego, bez względu na reprezentowany sektor. Mamy nadzieje, że zdobyte doświadczenie, nawiązane partnerskie kontakty, wypracowane metody współpracy z mieszkańcami, instytucjami publicznymi i gospodarczymi, a także pozytywny wizerunek LGD w społeczności lokalnej pozwoli jeszcze lepiej dostrzegać lokalne problemy i skutecznie je rozwiązywać wykorzystując przy tym szanse jaką są środki UE.

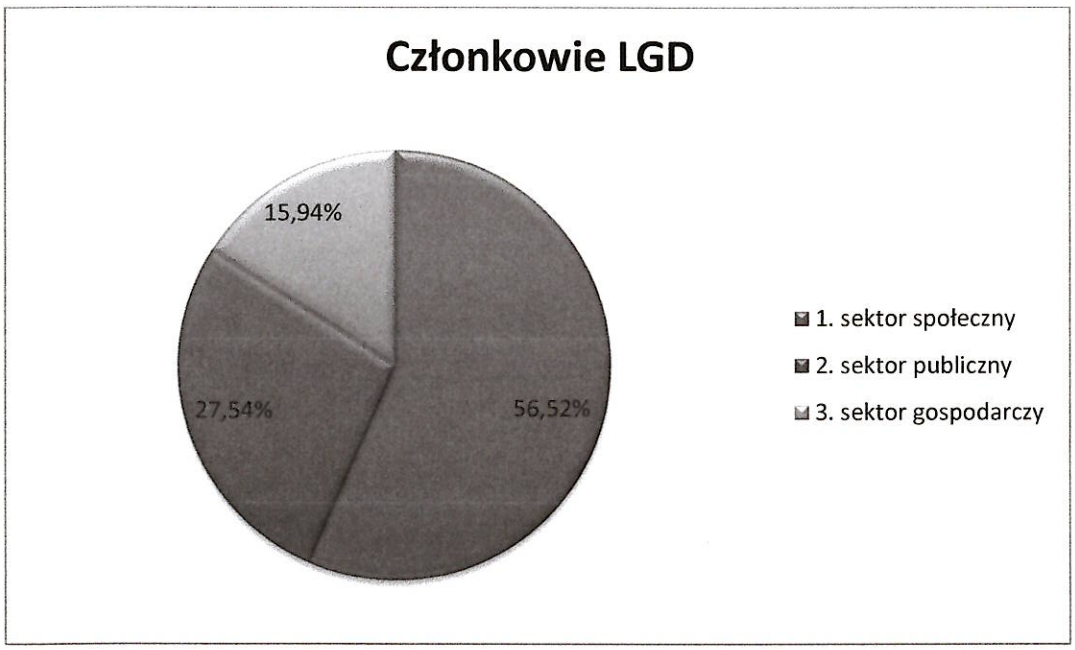
3.Struktura LGD

Według stanu na dzień 30 maja 2023 roku Lokalna Grupa Działania C.K. Podkarpacie liczy 69 członków, którzy reprezentują między innymi lokalne samorządy i ich jednostki, stowarzyszenia, prywatne firmy. Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem trójsektorowym. Członkowie Stowarzyszenia reprezentują 3 sektory, w tym: sektor publiczny – 19 członków, sektor społeczny – 39 członków, sektor gospodarczy – 11 członków.

Sektor publiczny tworzą wszystkie jednostki samorządów terytorialnych działające na terenie LGD. Sektor społeczny reprezentują mieszkańcy 31osób oraz organizacje pozarządowe (OSP, KGW UKS, parafie). W skład sektora gospodarczego wchodzi: 11 przedsiębiorców działających na terenie objętym Lokalną Strategią Rozwoju w tym rolnicy. Skład LGD jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiejkolwiek grupy interesu i uwzględnia przedstawicieli każdego z sektorów. Reprezentatywność trzech sektorów w LGD C.K. Podkarpacie pozwoli na efektywne inicjowanie działań na rzecz rozwoju lokalnego, dialogu społecznego, a przede wszystkim wspólnego działania i osiągania celu jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców LGD C.K. Podkarpacie. Proces budowania partnerstwa jest w ciągłym toku po to, aby jak najlepiej realizować plany i zamierzenia rozwojowe LGD, których podstawą jest umiejętność rozpoznawania potrzeb społeczności lokalnej, efektywnego wykorzystania zasobów i szans.

Członkowie sprawujący odpowiednie funkcje w organach LGD posiadają niezbędne do tego kompetencje. Grupa osób i podmiotów tworzących partnerstwo jest gronem otwartym na nowych członków, nowe idee i wyzwania, gronem chętnym do dialogu, zmotywowanym i świadomym obranych celów. Sposób rozszerzenia i zmiany składu LGD określają przepisy Statutu Stowarzyszenia. Zgodnie z nimi partnerem mogą zostać osoby fizyczne i prawne oraz jednostki samorządu terytorialnego. Przystąpienie do partnerstwa następuje na drodze uchwały Zarządu po złożeniu deklaracji o przystąpieniu do LGD. W przypadku osób prawnych dodatkowo wymagana jest uchwała organu stanowiącego. LGD jest wciąż otwarta na nowych członków i partnerów, chętnych do włączania się w realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Wykres nr 1.Reprezentatywność sektorów w skaldzie LGD

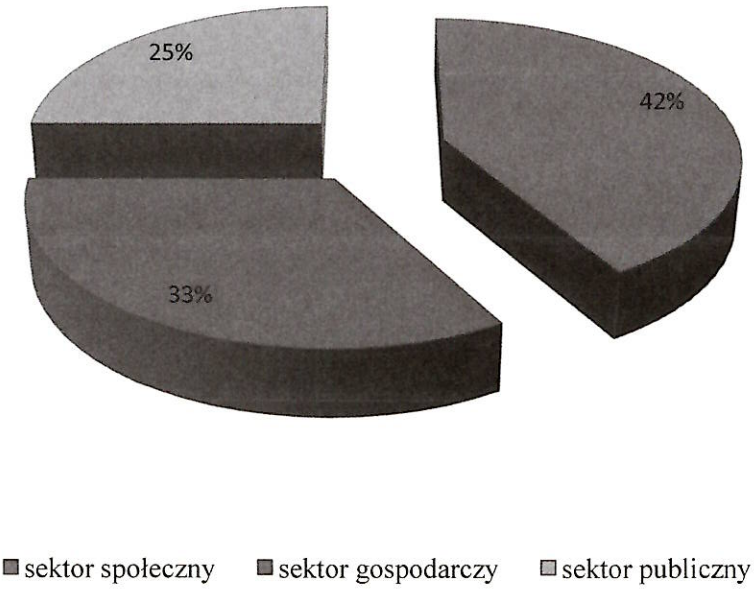
Źródło: Opracowanie własne

4. Organ decyzyjny – Rada

Organem decyzyjnym LGD jest Rada. W skład Rady wchodzi od 9 do 15 członków, powoływanych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków spośród członków LGD na kadencję wynoszącą 4 lata. Członek Rady nie może być jednocześnie pracownikiem Biura LGD C.K. Podkarpacie i nie może pełnić funkcji w żadnym innym organie Stowarzyszenia. W skład Rady wchodzi 12 osób, przedstawiciele trzech lokalnych grup interesu sektorów:
- publicznego (3 osoby).
- gospodarczego (4 osoby),
- społecznego (5 osób).

Skład Rady zapewnia zachowanie parytetów z uwzględnieniem, że ani władze publiczne ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji .Zasady i procedury funkcjonowania organu decyzyjnego określa szczegółowo Statut Stowarzyszenia oraz Regulamin Rady LGD.

Wykres nr 2.Reprezentatywność sektorów wkładzie Rady LGD

Źródło: Opracowanie własne

5. Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, ustalenie kwoty wsparcia dla beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie na realizację operacji zawartej w Lokalnej Strategii Rozwoju. Warunkiem koniecznym dla prawidłowości przeprowadzenia procesu decyzyjnego jest zagwarantowanie przedstawicielstwa każdego z sektorów (społecznego, gospodarczego i publicznego) w taki sposób aby ani władze publiczne ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji.

Ważną kwestią jest zapewnienie obiektywnej oceny wniosków przez Radę, gwarantuje ją rzetelna procedura wyłączenia członka Rady z udziału w wyborze operacji.

1.Członek Rady biorący udział w posiedzeniu przed przystąpieniem do głosowania podpisuje deklarację bezstronności i poufności.

2.Członek Rady reprezentujący lub powiązany z podmiotem ubiegającym się o wybór operacji (wg podpisanej deklaracji) nie uczestniczy w ocenie tej operacji.

Prowadzony jest również Rejestr interesów członków organu decyzyjnego, który pozwolą na identyfikację charakteru powiązań członków organu decyzyjnego z wnioskodawcami. Zawiera on wszystkie powiązania (zawodowe, społeczne i prywatne) mające wpływ na bezstronną ocenę. Nie upoważnia się osób trzecich do udziału w podejmowaniu decyzji. Funkcje członków Rady pełnione są osobiście, w przypadku wybranych osób fizycznych - przez te osoby fizyczne, a w przypadku osób prawnych - przez osoby uprawnione do reprezentowania tych osób prawnych. Wszystkie głosowania Rady są jawne. W trakcie posiedzenia Rady sporządza się protokół, w którym zawarte są informacje o przebiegu i wynikach głosowania oraz ew. wyłączeniu członka/ów Rady. Protokół udostępniany jest na stronie Internet LGD.

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Statut jest dokumentem nadrzędnym i określa zadania organów LGD. Warto wspomnieć, że jasno została rozdzielona funkcja zarządcza od decyzyjnej. W rozdziale 4 Statutu §23 pkt. 5 precyzuje, że Członek Rady nie może być zatrudniony w Biurze LGD i nie może pełnić funkcji w żadnym innym organie Stowarzyszenia. Organami decyzyjnymi w Stowarzyszeniu LGD są: Walne Zebranie Członków, Rada, Zarząd. Każdy z wymienionych organów posiada swój Regulamin organizacyjny dokładnie opisujący zasady i procedury funkcjonowania a ich zapisy zapewniają przejrzystość, jawność działania i podejmowania decyzji. Funkcje kontrolną sprawuje Komisja Rewizyjna.

LGD C.K. Podkarpacie działa w oparciu o dokumenty, które regulują funkcjonowanie Stowarzyszenia, pracę Zarządu oraz pracę biura LGD. Są to następujące dokumenty:

Statut LGD - (zatwierdzany uchwałą Walnego Zebrania Członków)
– reguluje najważniejsze kwestie przewidziane w ustawie z dn. 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach: nazwę stowarzyszenia, teren działania i siedzibę stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, a także wskazuje władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Regulamin Rady (zatwierdzany uchwałą Zarządu)
– reguluje szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, w tym sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, sposób wyłączenia Członka z oceny, zasady protokołowania posiedzeń oraz zasady wynagradzania członków Rady.

Regulamin Walnego Zebrania Członków (zatwierdzany uchwałą Walnego Zebrania Członków)
– określa szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, sposób informowania członków o posiedzeniach, zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD (sposób zgłaszania kandydatów, oddawania głosów, ograniczenia dotyczące możliwości łączenia różnych funkcji w LGD, wybory uzupełniające), organy Walnego Zebrania, zasady protokołowania posiedzeń.

Regulamin Zarządu (zatwierdzany uchwałą Walnego Zebrania Członków)
– określa zasady powoływania, zadania Zarządu, kompetencje, tryb zwoływania posiedzeń, dokumentację.

Regulamin biura (zatwierdzany uchwałą Zarządu)
– określa zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, uprawnienia kierownika biura, zakresy obowiązków pracowników biura, zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD.

Polityka rachunkowości (zatwierdzany uchwałą Zarządu)
– określa ogólne zasady rachunkowości, prowadzenia ksiąg rachunkowych, dowody księgowe i gospodarkę kasową oraz zakładowy plan kont.

Polityka bezpieczeństwa (zatwierdzany uchwałą Zarządu/Zarządzeniem Prezesa)
– regulująca zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD, a także zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych.

ROZDZIAŁ II
CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

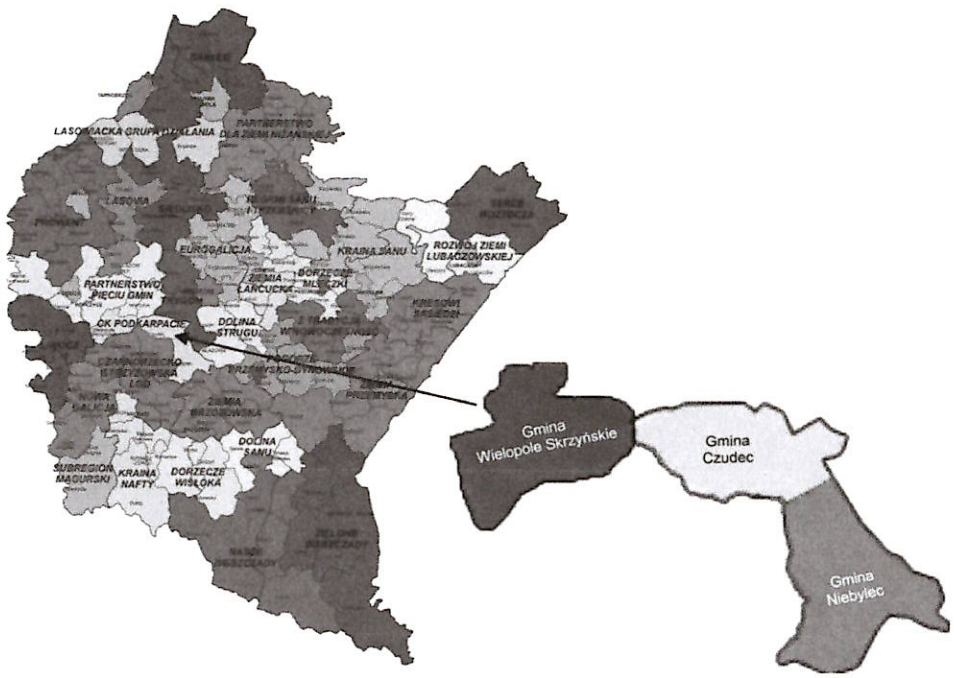
Obszar realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, a tym samym obszar funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania C. K. Podkarpacie obejmuje teren trzech sąsiadujących ze sobą gmin wiejskich :gminę Czudec i gminę Niebylec w powiecie strzyżowskim oraz gminę Wielopole Skrzyńskie w powiecie ropczycko – sędziszowskim. Cały obszar jest spójny pod względem przestrzennym. Każda para gmin pozostaje w bezpośrednim lub przynajmniej dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar, znajdujący się w jednym obrysie (mapa 1). Łączna powierzchnia wymienionych jednostek samorządu wynosi 282 km2 i jest zamieszkała przez 29 993 osób (dane GUS według stanu na dzień 31.12.2020 r.). Na mapie 1 zobrazowano graficznie granice LGD, natomiast w tabeli 1 przedstawiono podstawowe dane dotyczące gmin partnerstwa. Siedziba LGD znajduje się w Czudcu.

Tabela 1. Obszar LGD – podstawowe informacje

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km^2	Ludność ogółem	Liczba osób przypadających na 1 km^2
Gm. Wielopole Skrzyńskie	93	7877	85
Gm. Czudec	85	11 660	137
Gm. Niebylec	104	10 456	99
LGD C.K. Podkarpacie	282	29 993	106

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa nr 1. Obszaru LGD C.K. Podkarpacie

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie gminy należące do LGD wykazują podobieństwo pod wieloma względami, co tworzy z nich spójny obszar pod katem społecznym , gospodarczym oraz środowiskowym.

Spójność społeczna

Charakterystyczną cechą mieszkańców obszaru LGD jest ich głęboka religijność, a także świadomość i pielęgnowanie zwyczajów i obrzędów związanych ze świętami kościelnymi. Obszar objęty wdrażaniem LSR jest silnie wewnętrznie zintegrowany wokół tradycji, historii i kultury. W zakresie spójności kulturowej bardzo istotna jest lokalna tożsamość mieszkańców, przywiązanie do religii, tradycji, kultywowanych zwyczajów i obrzędów, a także regionalnej kuchni. Wynika ona także ze wspólnej historii, która jest upamiętniana i rozpowszechniania poprzez mieszkańców i lokalne organizacje społeczne. Działalność organizacji pozarządowych działających na obszarze każdej z gmin tworzących LGD wzbogaca życie kulturalne obszaru LGD C.K Podkarpacie. Ich główna działalność skupia się przede wszystkim na popularyzowaniu lokalnych tradycji, przekazywaniu wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym kolejnym pokoleniom oraz aktywnie włączają się w różnorodne inicjatywy o charakterze inwestycyjnym. Kulturowa spójność mająca swoją genezę w historii obszaru znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej.

Spójność gospodarcza

Ważnym elementem spójności obszaru jest spójność gospodarcza obejmująca niemal identyczne branże działania i kierunki ich rozwoju, tj. budownictwo, handel i naprawa pojazdów, przetwórstwo oraz pozostała działalność usługowa. W każdej z gmin można zauważyć prężniej działające branże, jednak w żadnej z gmin nie można uznać dominacji którejś z branż. Analiza zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wskazuje na wiodącą rolę podmiotów mikro, które działają pod różną klasyfikacją kodów PKD. Wszystkie gminy cechuje rozdrobnienie gospodarstw i użytków rolnych, przy jednoczesnym wysokim odsetku osób utrzymujących się z mało wydajnej pracy w rolnictwie, ludność poszukuje zatrudnienia w innych branżach, głównie w miastach lub za granicą, czego efektem jest wysokie ujemne saldo migracji. Na terenie wszystkich gmin LGD można zauważyć rosnące zainteresowanie działalnością tzw. okołorolniczą – handel produktami lokalnymi, agroturystyka, zagrody edukacyjne.

Spójność środowiskowa

Spójność środowiskową LGD C.K. Podkarpacie cechują wyjątkowe walory krajobrazowe wszystkich trzech gmin tworzących partnerstwo, polega głównie na tym, iż na całym obszarze występują różne formy prawne ochrony przyrody:

- Czarnorzecko -Stryżowski Park Krajobrazowy obejmujący swym zasięgiem Gminę Niebylec oraz Gminę Wielopole Skrzyńskie.
- Strzyżowsko-Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący Gminę Czudec i Wielopole Skrzyńskie
- Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący Gminę Niebylec
- Rezerwat Przyrody Wielki Las w Gminie Czudec
- Rezerwat Wilcze w Gminie Niebylec,
- Specjalny obszar ochrony (SOO) Wisłok Środkowy w Gminie Niebylec

Ponadto na obszarze LGD występują 22 pomniki przyrody. Szczególnie cenne obszary w skali nie tylko lokalnej stanowią Obszary Natura 2000, które występują w Gminie Czudec i Wielopole Skrzyńskie.

Posiadanie ważnych i cennych obszarów chronionych stanowi o atrakcyjności lokalnego środowiska przyrodniczego obszaru LGD.

Obszar LGD C.K. Podkarpacie jest odpowiedni dla Strategii, ponieważ posiada wyróżniające go cechy i czynniki, które czynią go spójnym społecznie, gospodarczo i środowiskowo. Ponadto w wyniku prac nad Strategią stwierdzono, że poza lokalną tożsamością, przynależnością i wspólnymi tradycjami, obszar charakteryzuje się także wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami lokalnej społeczności.

LSR LGD C. K. Podkarpacie jest strategią wielofunduszową współfinansowaną z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+).Realizacja poszczególnych operacji przewidywanych w LSR w ramach każdego z funduszy będzie możliwa na całym obszarze objętym niniejszą Lokalną Strategią Rozwoju.

ROZDZIAŁ III
PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Przygotowując Lokalną Strategię Rozwoju przyjęto założenie, że zastosowanie procesu partycypacyjnego zwiększy potencjał oraz zaangażowanie społeczności lokalnej i sprawi, że mieszkańcy obszaru LGD będą mieli większe poczucie odpowiedzialności za podejmowanie decyzji nie tylko na etapie tworzenia, ale i realizacji strategii. LGD podjęła niezbędne środki i wykorzystała różnorodne metody, aby wypracować, zdiagnozować i określić potrzeby na bazie których określono obszary tematyczne, którymi będzie się zajmować. W konsekwencji pozwoliło to na opracowanie dokumentu zawierającego zadania wynikające z zapotrzebowania różnych grup społecznych. Zagwarantowanie aktywnego udziału lokalnej społeczności w proces tworzenia Strategii było konieczne dla zapewnienia oddolnego charakteru LSR.

Przez cały okres przygotowawczy wszystkie niezbędne informacje dotyczące opracowywanego dokumentu umieszczane były na stronie internetowej LGD www.ckpodkarpacie.eu, w zakładce „Wsparcie przygotowawcze".

Do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju, Zarząd LGD powołał Zespół roboczy ds. LSR, który zaangażowany był w prace nad stworzeniem strategii i czuwał nad całym procesem jej opracowania. W skład zespołu roboczego wchodzili członkowie zarządu oraz pracownicy biura LGD, którzy posiadali wiedzę i doświadczenie w zakresie tematyki LSR. Zespół roboczy ds. LSR zbierał się wielokrotnie i pracował nad uporządkowaniem zebranych informacji uzyskanych ze spotkań konsultacyjnych, badania społecznego oraz informacji uzyskanych podczas dyżurów w punktach informacyjno-konsultacyjnych. Spotkania Zespołu roboczego ds. LSR odbywały się w biurze LGD.

Pierwszym etapem prac nad przygotowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 były spotkania konsultacyjne z mieszkańcami obszaru LGD. Stanowiły jeden z podstawowych mechanizmów mający na celu włączenie lokalnej społeczności do budowy LSR. Spotkania skierowane były do przedstawicieli wszystkich grup społecznych w tym przedstawicieli jednostek sektora finansów publicznych, organizacji pozarządowych, OSP, KGW, lokalnych przedsiębiorców, a także mieszkańców, sołtysów, radnych. Informacje dotyczące terminów spotkań udostępnione były na stronie internetowej LGD, stronach internetowych Urzędów Gmin partnerskich oraz na plakatach umieszczonych na tablicach informacyjnych w poszczególnych sołectwach każdej z gmin. Dodatkowo LGD rozsyłała zaproszenia za pośrednictwem poczty elektronicznej m.in. do przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na obszarze LGD, lokalnych przedsiębiorców oraz członków LGD. Spotkania poświęcone były analizie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru a także analizie celów i kierunków rozwojowych obszaru. Szczególną uwagę poświecono zagadnieniom podejścia LEADER, m.in. innowacyjności, cyfryzacji, środowiska i klimatu, zmian demograficznych i partnerstwa w realizacji LSR. Podczas spotkań uczestnicy starali się zdefiniować potencjał obszaru, jego potrzeby rozwojowe i inne aspekty mające wpływ na budowę strategii. Dzięki wykorzystaniu pracy warsztatowej przygotowano wstępną analizę SWOT na jej podstawie określono cele LSR. Uczestnicy spotkań wypełniali również ankietę oraz Kartę projektu.

Spotkania konsultacyjne odbyły się we wszystkich gminach wchodzących w skład LGD:

- Gmina Czudec – Urząd Gminy w Czudcu, ul. Starowiejska 6, 38-120 Czudec, 04.07.2022 r., godz. od 13:00 do 15:30 (24 uczestników),
- Gmina Niebylec – Gminny Ośrodek Kultury w Niebylcu, 38-114 Niebylec 182, 04.07.2022 r. godz. od 16:00 do 18:30 (12 uczestników),

- Gmina Wielopole Skrzyńskie – Budynek Kulturalno Oświatowy w Wielopolu Skrzyńskim, 39-110 Wielopole Skrzyńskie 244, 05.07.2022 r. godz. od 12:00 do 14:30 (28 liczba uczestników).

W celu poznania opinii i oczekiwań jeszcze szerszej grupy mieszkańców, wśród lokalnej społeczności zostało przeprowadzone badanie społeczne, za pomocą ankiety online udostępnionej na stronie internetowej LGD. Aby w opracowaniu LSR zapewnić udział społeczności wykluczonej cyfrowo, możliwe było złożenie ankiety w formie papierowej. Badanie społeczne miało na celu identyfikację atutów i barier rozwoju obszaru, preferowanych kierunków i celów rozwoju, identyfikację grup docelowych. Ankietowani wskazali najważniejsze pozytywne i negatywne cechy obszaru LGD, które dotyczyły m.in. sytuacji na rynku pracy, przedsiębiorczości, zmian demograficznych, infrastruktury publicznej, usług społecznych dla osób starszych, zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz seniorów. Wnioski uzyskane z ankiet przyczyniły się do wypracowanie celów i przedsięwzięć oraz określenia grup w niekorzystnej sytuacji, które odpowiadały na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców.
W badaniu społecznym łącznie udział wzięło 226 respondentów.

Dodatkowo w każdej z gmin partnerskich został utworzony punkt informacyjno-konsultacyjny. Ta metoda partycypacji adresowana była do mieszkańców z terenu danej gminy, którzy nie mieli możliwości uczestniczyć w spotkaniach konsultacyjnych, udać się do bezpośrednio do biura LGD oraz osób nie korzystających z internetowych metod komunikacji. W punktach informacyjno-konsultacyjnych mieszkańcy obszaru LGD, mogli złożyć Karty projektu, wziąć udział w badaniu społecznym wypełniając ankietę oraz wprowadzić uwagi do projektów konsultowanych dokumentów. Dyżury w Punktach informacyjno-konsultacyjnych prowadzone były od lipca 2022 roku do kwietnia 2023 roku.
Dyżury odbywały się w dni targowe w poszczególnych gminach:

- Gmina Czudec – Biuro LGD C.K. Podkarpacie, ul. Rynek 8, 38-120 Czudec,
- Gmina Niebylec – Gminny Ośrodek Kultury w Niebylcu, 38-114 Niebylec 182,
- Gmina Wielopole Skrzyńskie – Budynek Kulturalno Oświatowy w Wielopolu Skrzyńskim, 39-100 Wielopole Skrzyńskie 244.

Ważnym źródłem informacji o potrzebach i aspiracjach mieszkańców obszaru objętego tworzoną LSR były Karty projektu. Formularze skierowane były do zainteresowanych stron (mieszkańców obszaru LGD, podmiotów/ nieformalnych grup działających na terenie obszaru LGD), za pomocą których zbierano potrzeby w zakresie celów i przedsięwzięć – pomysły na projekty i działania, które wypełniający formularz chcieliby realizować, uzyskując wsparcie finansowe z funduszy unijnych za pośrednictwem oraz przy pomocy LGD, w ramach nowego okresu programowania. Formularze przyczyniły się do zebrania wiedzy o realnych potrzebach, ale i możliwościach lokalnych podmiotów. Formularz można było złożyć w wersji elektronicznej lub papierowej w tym także podczas spotkań konsultacyjnych oraz podczas dyżurów pełnionych w punktach informacyjno-konsultacyjnych. Łącznie zebrano 43 karty projektu.

W okresie przygotowania LSR funkcję konsultacyjną pełniło także biuro LGD zlokalizowane w Czudcu, ul. Rynek 8. Biuro LGD dla celów konsultacji LSR zapewniało obsługę mieszkańców obszaru planowanego do objęcia LSR od poniedziałku do piątku godzinach od 7:00 do 15.00.

Opracowanie Strategii przebiegało w podziale na poszczególne etapy, co w konsekwencji pozwoliło do stworzenia dokumentu wysokiej wartości merytorycznej i wdrożeniowej. W każdym z etapów wykorzystano zasady dotyczące sposobu przygotowania poszczególnych elementów z dbałością o najwyższą jakość.
Opracowanie dokumentu Strategii składało się z 4 etapów:
– Etap I – analiza SWOT,
– Etap II – określenie celów i wskaźników oraz opracowanie planu działania,

– Etap III – opracowanie planu komunikacji,
– Etap IV – końcowa wersja LSR.

Pierwszym etapem prac nad przygotowaniem LSR było opracowanie analizy SWOT. Analiza SWOT została wypracowana przy szerokiemu udziale społeczności lokalnej, która określa mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Do przygotowania analizy zostały wykorzystane informacje zebrane podczas przeprowadzonego badania społecznego wśród mieszkańców obszaru, informacje uzyskane w podczas spotkań przeprowadzonych w każdej z gmin oraz informacji uzyskanych podczas dyżurów w punktach informacyjno-konsultacyjnych. Na postawie zebranych informacji Zespół roboczy ds. LSR opracował analizę SWOT, która została poddana konsultacjom społecznym.

Drugi etap prac nad opracowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju obejmował określenie celów oraz przedsięwzięć LSR. Na podstawie analizy SWOT oraz wniosków z podjętych działań (spotkania informacyjno-konsultacyjne, badanie społeczne) oraz kart projektu zostały sformułowane cele dla Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 oraz określono przedsięwzięcia , które zgodnie z uzyskanymi informacjami zostały uznane za kluczowe dla ich osiągnięcia. Włączenie lokalnej społeczności na drugim etapie prac nad LSR spotkało się z dużym interesowaniem oraz odzewem. Istotnym elementem do wypracowania celów i przedsięwzięć był wybór priorytetów spośród listy zidentyfikowanych obszarów, które w różnym zakresie wymagają wsparcia lub interwencji. Zarówno badanie społeczne jak i karty projektu pozwoliły na wyłonienie zagadnień najbardziej istotnych dla obszaru LGD. Na podstawie zebranych informacji Zespół roboczy ds. LSR opracował cele oraz przedsięwzięcia najistotniejsze z punktu widzenia rozwoju obszaru LSR.

Trzeci etap prac obejmował przygotowanie planu komunikacji. Komunikacja jest kluczowym elementem efektywnego wdrażania strategii, aby spełniała swoja rolę musi odbywać się dwukierunkowo i dostarczać informacji dla bieżącego zarządzania procesem jak i również dla oceny ewaluacji i wprowadzeniu ewentualnych korekt. Zgromadzone dane z badania społecznego w formie ankiet, opinii uczestników spotkań konsultacyjnych oraz informacji uzyskanych podczas dyżurów w punktach informacyjno-konsultacyjnych przyczyniły się do opracowania planu komunikacji, który również został poddany konsultacjom społecznym.

W ostatnim czwartym etapie powstała ostateczna wersja LSR, która przed zatwierdzeniem jej przez Zarząd Lokalnej Grupy Działania C.K. Podkarpacie została poddana konsultacjom społecznym. Informacja o możliwości zapoznania się i wnoszeniem uwag do projektu dokumentu została zamieszczona na stronie internetowej LGD.

Podczas całego procesu konsultacji społecznych zastosowano różne kanały komunikacji tak, aby dotrzeć do jak najszerszego kręgu mieszkańców i nie wykluczyć żadnej z grup społecznych, zarówno osób młodych, jak i starszych. Informacje o poszczególnych działaniach komunikacyjnych były szeroko rozpowszechniane (strona internetowa LGD, strony internetowe gmin partnerskich, tablice ogłoszeń w budynkach użyteczności publicznej znajdujących się na obszarze LSR , tablice ogłoszeniowe w centrach wsi sołeckich) oraz były przekazane z odpowiednim wyprzedzeniem. Dzięki szeroko rozpowszechnionym informacjom, LGD uzyskała niezbędne dane, które były podstawą do opracowania założeń Lokalnej Strategii Rozwoju.

Zgromadzone dane uzyskane podczas całego procesu konsultacji społecznych były szczegółowo analizowane i stanowiły postawę do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju. Zespół Roboczy ds. LSR po zapoznaniu się z wnioskami, weryfikował je pod katem przyjęcia lub odrzucenia. Wnioski, które zostały przyjęte wskazują na realizację działań skupionych wokół poprawy jakości życia mieszkańców LGD oraz stworzenia warunków dla zwiększenia kompetencji i aktywności mieszkańców LGD.

W wyniku konsultacji społecznych stwierdzono, że potrzebą jest rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej, która poprawi jakość życia, a jednocześnie przełoży się na atrakcyjność turystyczną obszaru objętego LSR. Wskazano również, że bardzo istotnym elementem jest posiadane dziedzictwo kulturowo-historyczne, które należy odpowiednio zagospodarować i wykorzystać dla rozwoju obszaru. Analiza wniosków wykazała, że nadal występuje zapotrzebowanie na realizacje przedsięwzięć w zakresie rozwijania

przedsiębiorczości oraz tworzenia nowych firm. Przedsiębiorczość stanowi istotny element na obszarze LGD, wpływa na rozwój gospodarczy obszaru a przede wszystkie na rynek pracy – powstają nowe miejsca pracy.

Szansą dla rozwoju obszaru LGD jest wykorzystanie rolnictwa i zasobów turystycznych, dlatego przyjęto, że w nowym okresie programowania zostanie wsparte przedsięwzięcie z zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze LSR, w ramach którego będzie można otrzymać dofinasowanie na tworzenie i rozwój zagród edukacyjnych. Wyniki konsultacji wskazały na znikomą ofertę zajęć aktywizujących i integrujących mieszkańców, słabą ofertę zajęć rekreacyjno-sportowych, warsztatów tematycznych, wydarzeń kulturalnych, promocyjnych, na niewystarczającą ofertę pozalekcyjnych zajęć edukacyjnych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży. Wykazały również na brak działań dedykowanych dla ludzi młodych do 25 roku życia oraz seniorów. Wyniki badania społecznego oraz wnioski z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych wykazały, iż najbardziej wykluczone z życia społecznego i gospodarczego są osoby bezrobotne. Dlatego jako grupę w niekorzystnej sytuacji przyjęto osoby poszukujące zatrudnienia.

Wszystkie pozytywnie przyjęte wnioski mają przedłożenie w celach, przedsięwzięciach oraz wskaźnikach.

Metodologia dokonania analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji: zebrane w ramach działań komunikacyjnych uwagi i wnioski, uzupełnione o informacje statystyczne z GUS, dane z gmin a także wyniki z przeprowadzonego badania społecznego oraz analizy kart projektu zostały wykorzystane w procesie formułowania celów, przedsięwzięć i wskaźników LSR.

Podczas analizy danych odrzucone były:

- wnioski – zakresy, które w badaniu społecznym lub podczas spotkań konsultacyjnych cieszyły się najmniejszym zainteresowaniem i poparciem,
- nie zostały uwzględnione także wnioski – zakresy wskazywane przez mieszkańców, ale nie mieszczące się w zakresie wsparcia PS WPR 2023-2027 lub EFS+, nie zgodne z w/w programami oraz nie wpisujące się w zakreślone na spotkaniach z mieszkańcami cele LSR.

Analizie poddano wnioski z badania społecznego, wnioski zgłaszane przez mieszkańców podczas spotkań konsultacyjnych oraz wnioski z kart projektów.

Tabela 2. Analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z badania społecznego i spotkań konsultacyjnych.

Zakres	**Rodzaj konsultacji**	**Uwagi z przyjęcia/odrzucenia wniosków**
Kierunki społeczno-gospodarcze kluczowe dla obszaru LGD.	Badanie społeczne, spotkania konsultacyjne.	Wnioski przyjęte poparte są wynikami z badania społecznego oraz wnioskami uzyskanymi ze spotkań konsultacyjnych: - działanie szkół w zakresie wspierania uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych oraz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego – 90,7 % respondentów badania społecznego, - oferta kulturowa i spędzanie wolnego czasu – 88,5% respondentów badania społecznego, - przedsiębiorczość mieszkańców – 88,5% respondentów badania społecznego, - sytuacja na rynku pracy, przedsiębiorczość mieszkańców – 88% respondentów badania społecznego, - przedsiębiorczość mieszkańców – 83,6% respondentów badania społecznego, - usługi społeczne dla osób starszych na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnej - 87,6% respondentów badania społecznego, - infrastruktura społeczna, kulturalna, turystyczna i rekreacyjna – 83% respondentów badania społecznego. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali te kierunki jako kluczowe dla obszaru LGD.

		Wnioski odrzucone: - innowacyjność w sektorze gospodarczym i społecznym - nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego – 11,5% respondentów, - kwalifikacje, kompetencje i umiejętności cyfrowe mieszkańców - nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego – 34% respondentów.
Główne kierunki rozwoju na najbliższe lata dla obszaru LGD.	Badanie społeczne, spotkania konsultacyjne.	Wnioski przyjęte poparte są wynikami z badania społecznego oraz wnioskami uzyskanymi ze spotkań konsultacyjnych: - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne 49,5 % respondentów badania społecznego, - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej – 43% respondentów badania społecznego, - poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej – 43% respondentów badania społecznego, - włączenie osób w niekorzystnej sytuacji 42% respondentów badania społecznego, - kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa , gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi a także wzmacniania programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego - uwzględniony częściowo w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego – 42% respondentów badania społecznego, - rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych uwzględniony częściowo w zakresie tworzenia i rozwoju zagród edukacyjnych - 42% respondentów badania społecznego. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali na potrzebę realizacji tego typu działań. Wnioski odrzucone: - rozwijanie przedsiębiorstw społecznych – nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego – 21% respondentów, - rozwój współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych – nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego – 12% respondentów, - przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi – nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego 12% respondentów, - poprawa dostępu do usług dla lokalnej społeczności – nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego 12% respondentów.

Główne potrzeby rozwojowe Gminy w aspekcie usług i integracji społecznej – działania dofinasowane z EFS+.	Badanie społeczne, spotkania konsultacyjne.	Wnioski przyjęte poparte są wynikami z badania społecznego oraz wnioskami uzyskanymi ze spotkań konsultacyjnych: - usługi społeczne skierowane do osób starszych i osób potrzebujących pomocy – 58% respondentów badania społecznego, - wsparcie szkół na terenach wiejskich – 59% respondentów badania społecznego. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali na potrzebę realizacji tego typu działań w szczególności na wspieranie szkół w zakresie nabywania i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów. Wnioski odrzucone - integracja społeczna na obszarach wiejskich, nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego - 40% respondentów, - rozwój uczniów poza edukacją formalną nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego – 43% respondentów.
Grupy osób do których powinny być skierowane działania w ramach wdrażania LSR- grupy osób w niekorzystnej sytuacji.	Badanie społeczne, spotkania konsultacyjne.	Jako grupę osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji przyjęto osoby poszukujące zatrudnienia – 92% respondentów badania społecznego. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych także wskazywali tę grupę osób. Odrzucono następujące grupy docelowe: - osoby nieposiadające wyższego wykształcenia - nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego - 8% respondentów, - rodzice małych dzieci - nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego - 10% respondentów, - kobiety - nie został uwzględniony z uwagi na małe zainteresowanie wśród uczestników spotkań konsultacyjnych oraz wśród uczestników badania społecznego - 11% respondentów.
Najskuteczniejsze formy przekazu informacji o działaniach podejmowanych przez LGD.	Badanie społeczne.	Jako najskuteczniejsze formy przekazu przyjęto: - spotkania informacyjne – zgłosiło – 92% respondentów badania społecznego, - konferencje tematyczne – zgłosiło 44% respondentów badania społecznego, - informacje na stronie LGD i w serwisach społecznościowych np. Facebook - zgłosiło 38% respondentów badania społecznego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy z konsultacji społecznych oraz badania społecznego.

Tabela 3. Analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z kart projektu.

Lp.	Propozycja projektu	Uwagi z przyjęcia/odrzucenia wniosków
1.	Zakup instrumentów muzycznych dla orkiestry dętej	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.

2.	Zakup strojów ludowych	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
3.	Organizacja spotkania integracyjnego oraz zakup strojów ludowych.	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
4.	Wycieczki rowerowe szlakiem zabytków obszaru LGD	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
5.	Rajdy turystyczne i sportowe	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
6.	Ginące zawody	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
7.	Zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez organizacje warsztatów tenisa ziemnego	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
8.	Zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez organizację warsztatów gry w piłkę nożną	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
9.	Organizacja warsztatów karate dla dzieci i młodzieży z obszaru LGD	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
10.	Organizacja warsztatów śpiewu i tańca ludowego	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
11.	Kultywowanie lokalnych tradycji	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
12.	Organizacja warsztatów nauki jazdy na nartach.	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
13.	Organizacja pikniku rodzinnego „Święto pieczonego ziemniaka"	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
14.	Rekreacja i wypoczynek towarzyski dla dzieci i młodzieży	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
15.	Utworzenie placu zabaw przy świetlicy wiejskiej w Konieczkowej.	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
16.	Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej w Broniszowie.	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
17.	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez remont oraz zakup wyposażenia świetlicy wiejskiej w Czudcu.	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
18.	Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD poprzez remont klatki schodowej w świetlicy wiejskiej w Zaborowie.	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
19.	Rozbudowa i remont budynku świetlicy wiejskiej w Nowej Wsi	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
20.	Modernizacja świetlicy ochotniczej straży pożarnej	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
21.	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Domu Ludowym w Brzezinach	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
22.	Wyposażenie świetlicy Wiejskiej w Domu Ludowym w Pstrągowej.	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.

23.	Wyposażenie kuchni i zaplecza kuchni w budynku gminnym	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
24.	Utworzenie siłowni na wolnym powietrzu w miejscowości Nawsie	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
25.	Ścieżki rowerowe	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
26.	Ścieżki Nordive Walkinfg i trasy rowerowe	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
27.	Turystyka i rekreacja - Odnowa ścieżek rowerowych i wiat na wypoczynek	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
28.	Remont ołtarza w kościele parafialnym w Czudcu	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
29.	Remont, odnowienie obiektów zabytkowych	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
30.	Remont zabytkowych kapliczek w Gminie Niebylec	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
31.	Podjęcie działalności gospodarczej poprzez utworzenie firmy fryzjerskiej	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
32.	Otwarcie działalności gospodarczej świadczącej usługi fotograficzne	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
33.	Podjęcie działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług kosmetycznych	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
34.	Podjęcie działalności gospodarczej – naprawa samochodów	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
35.	Podjęcie działalności w zakresie wynajmowania pomieszczeń - zakwaterowanie	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
36.	Podjęcie działalności w zakresie świadczenia usług remontowych	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
37.	Rozszerzenie działalności gospodarczej w zakresie usług fryzjerskich	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
38.	Rozszerzenie działalności gospodarczej w zakresie usług budowlanych	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
39.	Rozszerzenie działalności gospodarczej w zakresie usług fotograficznych	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
40.	Rozwój działalności gospodarczej – naprawa samochodów	Wniosek przyjęty - zadanie możliwe do realizacji w ramach realizacji LSR.
41.	Budowa drogi	Wniosek odrzucony zakres nie mieszczący się w zakresie wsparcia PS WPR 2023-2027.
42.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Wniosek odrzucony zakres nie mieszczący się w zakresie wsparcia PS WPR 2023-2027.
43.	Budowa placu targowego	Wniosek odrzucony zakres nie mieszczący się w zakresie wsparcia PS WPR 2023-2027.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy kart projektu.

Planujemy, że realizacja LSR odbywać się będzie z jak najszerszym i aktywnym udziałem mieszkańców obszaru oraz członków LGD. Aby podtrzymać zaangażowanie interesariuszy strategii planuje się prowadzić różnego rodzaju działania informacyjne, promocyjne i animacyjne m.in. spotkania informacyjne, kampanie promocyjno-

informacyjne dotyczące możliwości pozyskiwania środków unijnych w ramach LSR na lata 2023-2027, które będą przeprowadzane przed poszczególnymi naborami wniosków, wydanie materiałów promocyjnych w formie dobrych praktyk, medialnej kampanii informacyjno-promocyjnej na temat głównych założeń LSR oraz projektów zrealizowanych, stoisko promocyjne podczas lokalnych imprez i wydarzeń oraz konkursy na temat np. działalności LGD, obszaru LGD. Wspólną cechą wszystkich działań będzie otwartość i równy dostęp dla wszystkich. Działania będą ukierunkowane tak, aby dotrzeć do jak największego grona odbiorców. W tym celu zostaną wykorzystane wszystkie dostępne środki przekazu, które nie wykluczą żadnej z grup społecznych, m.in. media społecznościowe, strona internetowa LGD, strony internetowe gmin członkowskich, tablice ogłoszeń w instytucjach publicznych oraz tablicach ogłoszeń w centrach wsi. Osoby, które są wykluczone cyfrowo lub preferują tradycyjną formę komunikacji, będą mogły uzyskać wszelkie informacje w siedzibie LGD lub podczas spotkań informacyjnych.
Podczas całego procesu wdrażania LSR, biuro LGD będzie prowadziło bezpłatne doradztwo.

Lokalna Strategia Rozwoju nie jest dokumentem zamkniętym. Realizacja LSR będzie podlegać stałemu procesowi monitoringu i ewaluacji . Zdiagnozowane obszary problemowe w zakresie: stopnia realizacji celów wskaźników, stopnia wykorzystania budżetu LSR, funkcjonowania LGD co umożliwia szybką reakcję w postaci działań naprawczych. Na bazie tych działań będą wypracowane rekomendacje do wprowadzenia ewentualnych zmian. Zmiany te również mogą być wymuszane zmianami przepisów prawa czy skutkami nieprzewidzianych wydarzeń np. klęsk żywiołowych.

Zarówno na etapie tworzenia, jak i realizacji LSR, założono uwzględnienie zasad horyzontalnych określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:
-poszanowania praw podstawowych oraz przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- zasady równości kobiet i mężczyzn,
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyń poważnych szkód".

Powyższą zasadę gwarantować będą podstawowe dokumenty regulujące realizację niniejszej LSR, w szczególności: statut, regulaminy organów LGD, procedury oceny i wyboru operacji, lokalne kryteria wyboru. Tworząc LSR, LGD kierowała się szeroko pojętymi zasadami dostępności. Jedną z nich jest zasada dostępu do informacji zawartych w LSR i innych dokumentach dotyczących jej wdrażania m.in. procedury, regulaminy itp. Jest to istotne dla uczestnictwa społecznego oraz transparentności procesu planowania i podejmowania decyzji w ramach realizacji LSR.

Zasada dostępności LSR realizowana będzie w szczególności poprzez:
- publikację i udostępnianie dokumentów - zapewnienie publicznego dostępu do kluczowych dokumentów poprzez ich publikację na stronie internetowej LGD, dokumenty będą udostępnione w czytelnej formie i w języku zrozumiałym dla wszystkich zainteresowanych, włączając mieszkańców, organizacje społeczne, przedsiębiorców i inne podmioty
- publiczne konsultacje - zapewnienie możliwości uczestnictwa społecznego w procesie tworzenia, zmian, aktualizacji LSR poprzez organizację konsultacji publicznych. Informacje o zmianach w LSR dokumentach będą publikowane i udostępniane dla lokalnej społeczności, która będzie mieć możliwość zgłaszania uwag, sugestii i opinii.

ROZDZIAŁ IV
ANALIZA POTRZE I POTENCJAŁU LGD

1. Potencjał i potrzeby obszaru objętego LSR

1.1 Sytuacja demograficzna

Jednym z głównych czynników kształtujących procesy rozwojowe oraz mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru LGD są jej mieszkańcy. W 2021 roku obszar LGD zamieszkiwało łącznie 29 823 osób co stanowi 1,43% ludności województwa, 36,72 % liczebności mieszkańców powiatu strzyżowskiego (gminy Czudec i Niebylec), 10,59 % liczebności mieszkańców powiatu ropczycko sędziszowskiego gmina Wielopole Skrzyńskie. Na przestrzeni lat charakterystyczny jest dynamiczny spadek liczby ludności, bowiem w stosunku do stanu bazowego 2013 liczba mieszkańców LGD spadła 912 osóbtj.2,8%. Analiza porównawcza dynamiki zmiennej liczby ze średnią dla województwa wskazuje, że spadek liczby ludności obszaru LGD jest znacznie wyższy w całym analizowanym okresie od średniej dla regionu, w województwie podkarpackim zanotowano spadek o 2,05%. Konsekwencje mogą doprowadzić do spowolnienia rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarze objętym LSR, które może wzmocnić negatywne następstwa pandemii Covid-19 oraz wojny w Ukrainie. Na obszarze objętym LSR w całym okresie sprawozdawczym spadała liczba ludności ogółem we wszystkich gminach. Odnotowany w 2016 roku niewielki wzrost dotyczył gminy Wielopole Skrzyńskie (+ 25) oraz gminy Czudec (+ 13).

Ważnym wskaźnikiem demograficznym charakteryzującym badany obszar objęty LSR jest gęstość zaludnienia, wyrażona w liczbie osób przypadających na 1 km². Średnia arytmetyczna gęstości zaludniania w 2021 roku dla obszaru objętego LSR wynosiła 107 osób / km2 i była znacznie niższa niż wartość dla województwa podkarpackiego – 117 osób / km2 oraz dla kraju 121 osób / km2. Gminą o najwyższej gęstości zaludnienia była gmina Czudec (137 osób / km2). Najniższa gęstość zaludnienia dotyczyła gminy Wielopole Skrzyńskie (84 osoby / km2). Wyższa gęstość zaludnienia sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości m.in. w zakresie usług.

Tabela 4. Liczba ludności w gminach obszaru LGD C.K. Podkarpacie w latach 2013-2021.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wielopole Skrzyńskie	8 394	8 357	8 308	8 333	8 260	8 223	8 151	7 877	7 843
Czudec	11721	11723	11788	11801	11843	11830	11808	11660	11604
Niebylec	10620	10567	10515	10504	10504	10532	10541	10456	10376
RAZEM	30735	30647	30611	30638	30607	30585	30500	29993	29823

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyczyn zmniejszania się liczby mieszkańców LGD należy upatrywać w wysokim, ujemnym saldzie migracji oraz niskim i ujemnym w ostatnich latach przyroście naturalnym. Dane GUS wskazują, że w okresie 2020-2021, zarówno wskaźnik przyrostu naturalnego (obrazujący różnicę w liczbie urodzeń i zgonów) jak i wskaźnik salda migracji (obrazujący różnicę między napływem -imigracją, a odpływem - emigracją z danego obszaru w określonym czasie) osiągają wartości ujemne. Porównanie tych wartości ze średnimi danymi dla całego województwa wskazują, że sytuacja demograficzna obszaru LGD jest porównywalna dla całego regionu. Województwo podkarpackie w 2021 roku odnotowało ujemny przyrost naturalny wynoszący – 8571 osób, odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,1 na 1000 mieszkańców. Przyrost naturalny powiatu ropczycko sędziszowskiego to - 0,34 na 1000 mieszkańców zaś strzyżowskiego to -5,78 na 1000 mieszkańców.

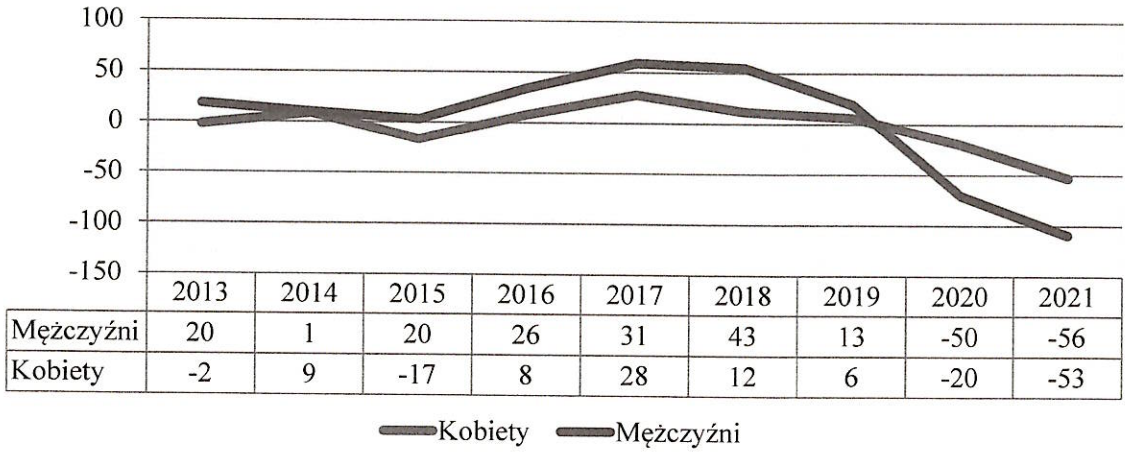
Tabela 5. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców obszaru LGD w latach 2013-2021

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wielopole Skrzyńskie	6	12	-6	-2	2	6	-20	-26	-2
Czudec	5	32	19	15	46	21	6	-31	-58

Niebylec	7	-34	-10	21	11	28	33	-13	-49
RAZEM obszar LGD	**18**	**10**	**3**	**34**	**59**	**55**	**19**	**-70**	**-109**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

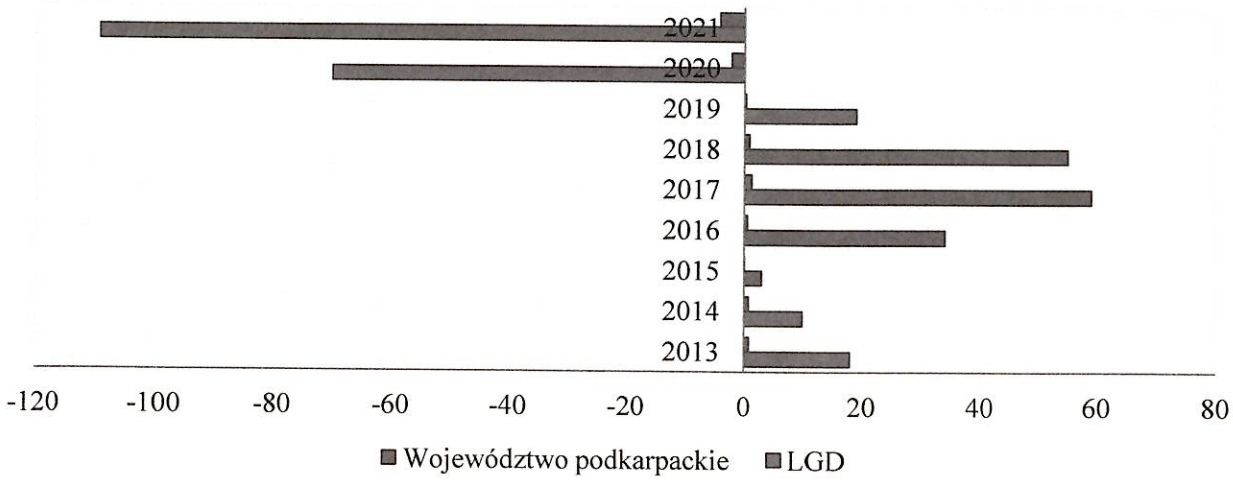
Wykres nr 3. Przyrost naturalny na obszarze objętym LSR w podziale na kobiety i mężczyzn

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mężczyźni	20	1	20	26	31	43	13	-50	-56
Kobiety	-2	9	-17	8	28	12	6	-20	-53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres nr 4. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców obszaru LGD i województwa podkarpackiego w latach 2013-2021,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

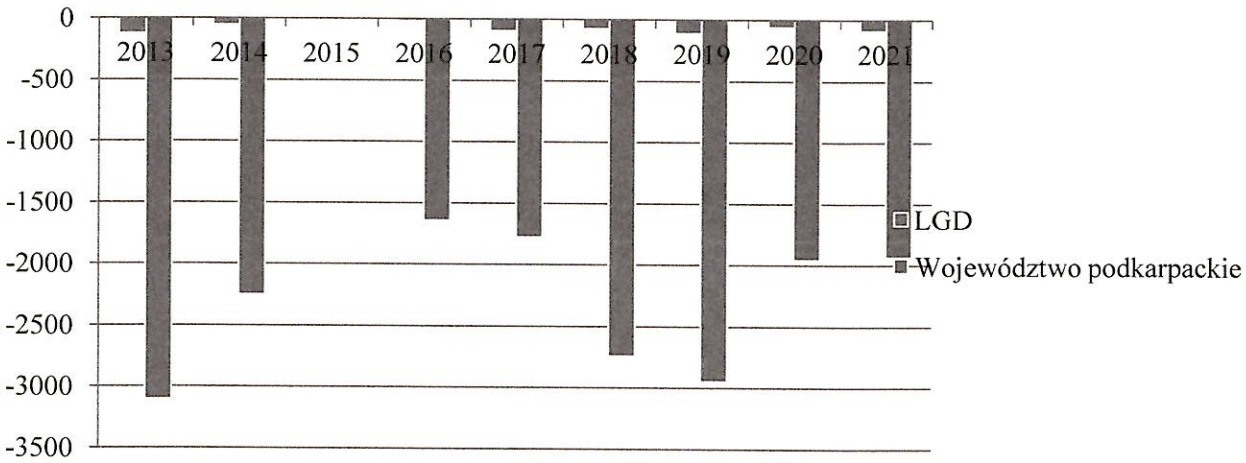
Tabela 6. Migracje na pobyt stały w ruchu wewnętrznym i zagranicznym na obszarze objętym LSR

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wielopole Skrzyńskie	-39	-33	0	0	-74	-37	-75	-39	-31
Czudec	-39	1	0	11	-14	-26	-24	-2	-15

Niebylec	-45	-20	0	-28	-7	-12	-11	-17	-41
Razem obszar LGD	-123	-52	0	-17	-95	-75	-110	-58	-87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5. Migracje na pobyt stały w ruchu wewnętrznym i zagranicznym na obszarze objętym LSR i Województwie podkarpackim w latach 2013-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na obszarze LGD obserwuje się niekorzystne zmiany, świadczące o starzeniu się społeczeństwa. W 2021 roku na obszarze objętym LSR zanotowano spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w odniesieniu do 2013 roku. Najniższy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w odniesieniu do 2013 roku odnotowano w gminie Czudec, najwyższy w gminie Wielopole Skrzyńskie. W przypadku liczby osób w wieku produkcyjnym najwyższe tempo spadku odnotowano w gminie Czudec, natomiast w gminie Wielopole Skrzyńskie odnotowano niewielki wzrost. W odniesieniu do osób w wieku poprodukcyjnym najwyższy przyrost dotyczył gminy Czudec, najniższy gminy Wielopole Skrzyńskie. Wyliczona dla obszaru średnia arytmetyczna udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem obrazowała spadek liczby osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności oraz osób w wieku przedprodukcyjnym. Przy czym na obszarze objętym LSR niższe było tempo spadku liczby osób w wieku produkcyjnym oraz tempo wzrostu liczby w wieku poprodukcyjnym niż w województwie a nawet w kraju. Jednak prognozy GUS na rok 2025 oraz kolejne, aż do 2050 wskazują systematyczny przyrost ludności w wieku 60+ w obu powiatach objętych LSR, co jest trendem ogólnopolskim. Zgodnie z prognozą GUS w 2050 roku osoby w wieku poprodukcyjnym w powiecie strzyżowskim będą stanowić 30,37% ogółu mieszkańców, zaś powiatu ropczycko-sędziszowskiego 27,67%.

Tabela 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Nazwa	w wieku przedprodukcyjnym				w wieku produkcyjnym				w wieku poprodukcyjnym			
	2013	2017	2020	2021	2013	2017	2020	2021	2013	2017	2020	2021
Polska	18,2	18,4	18,3	18,4	63,4	59,4	59,4	59,1	18,4	19,0	22,2	22,5

Województwo podkarpackie	19,1	18,4	18,8	18,9	63,7	62,9	60,2	59,9	17,2	18,8	20,9	21,3
LGD C.K. Podkarpacie	20,6	19,4	19,8	19,7	62,3	62,3	61,1	60,9	17,0	18,3	19,1	19,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższe wyniki analizy danych statystycznych potwierdzają uczestnicy spotkań konsultacyjnych, którzy wskazywali starzejące się społeczeństwo, niż demograficzny oraz migrację ludzi młodych jako słabe strony i zagrożenia dla dalszego rozwoju obszaru LGD.

1.2.Charakterystyka gospodarki/ przedsiębiorczości

Przedsiębiorczość i aktywność gospodarcza to jeden z podstawowych czynników rozwoju regionalnego opartego na bazie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które nabierają dodatkowego znaczenia na terenach o słabej dynamice wzrostu gospodarczego, słabo rozwiniętej infrastrukturze technicznej, do których zalicza się obszar działania Lokalnej Grupy C.K. Podkarpacie. Według danych GUS liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanej do rejestru REGON na terenie LGD w 2020 roku wynosiła łącznie 2046 szt. co stanowi 1,08% podmiotów zarejestrowanych w województwie podkarpackim. W stosunku do 2013 roku liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD wzrosła o 22,29%.Średnia ilość podmiotów gospodarczych przypadających na 1 000 mieszkańców na obszarze LGD wynosi 68 podmioty, gdzie analogiczny wskaźnik dla województwa podkarpackiego sięga 90. Poziom omawianego wskaźnika na całym obszarze działania LGD jest o 16,88%niższy od wielkości notowanej dla województwa. Pod względem struktury własnościowej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze LGD w sektorze prywatnym widoczna jest zdecydowana dominacja firm prowadzone przez osoby fizyczne. Przedsiębiorstwa te stanowią 83,19 %wszystkich firm zarejestrowanych na obszarze LGD.

Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze objętym LSR w 2015 i 2020 roku.

Gmina	**Liczba podmiotów gospodarczych w 2013 roku**		**Liczba podmiotów gospodarczych w 2020 roku**	
	Osoby fizyczne prowadzące	Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	Osoby fizyczne prowadzące	Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej
Czudec	575	126	715	148
Niebylec	465	97	520	108
Wielopole Skrzyńskie	347	63	467	88
Suma	1387	286	1702	344
	1673		2046	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura wielkości przedsiębiorstw na obszarze LGD wskazuje na zdecydowaną przewagę ilościową małych firm. Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na terenie LGD mają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0-9 osób, stanowią one 96,95% przedsiębiorstw (w województwie podkarpackim 96,27%), pozostałe grupy są zdecydowanie mniej liczne i łącznie stanowią 3,05%

Tabela nr 9. Podmioty według klas wielkości.

Gmina	2013		2020	
	0-9	10-49	0-9	10-49
Czudec	671	26	832	27
Niebylec	544	18	610	18
Wielopole Skrzyńskie	389	19	535	17
Razem	1604	63	1977	62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku w przypadku struktury zarejestrowanych na obszarze LGD podmiotów gospodarczych według rodzaju poradzonej przez nich działalności (sekcji PKD) dane wskazują na dominację trzech sekcji: F Budownictwo 584 podmioty, G Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle 372 podmioty oraz C Przetwórstwo przemysłowe - 273 podmioty.

Tabela 10. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 w 2015 i 2021 roku.

Sekcje działalności gospodarczych wg Polskiej Klasyfikacji Działalności(PKD2007)	Liczba podmiotów na obszarze LGD	
	2015	2021
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37	36
B. Górnictwo I wydobywanie	0	1
C. Przetwórstwo przemysłowe	216	273
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną ,gaz, parę wodną, Gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5	5
E. Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność Związana z rekultywacją	6	6
F. Budownictwo	396	584
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączającmotocykle	372	372
H. Transport i gospodarka magazynowa	167	167
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	32	35

J. Informacja I komunikacja	47	28
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	28	28
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	12
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	92	150
N.Działalnośćwzakresieusługadministrowaniaidziałalnośćwspierająca	37	56
O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe Zabezpieczenia społeczne	29	27
P. Edukacja	69	68
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	73	97
S. Pozostała działalność usługowa **T.** Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwadomoweprodukującewyrobyiświadczęceusługinawłasnepotrzeby	123	153

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

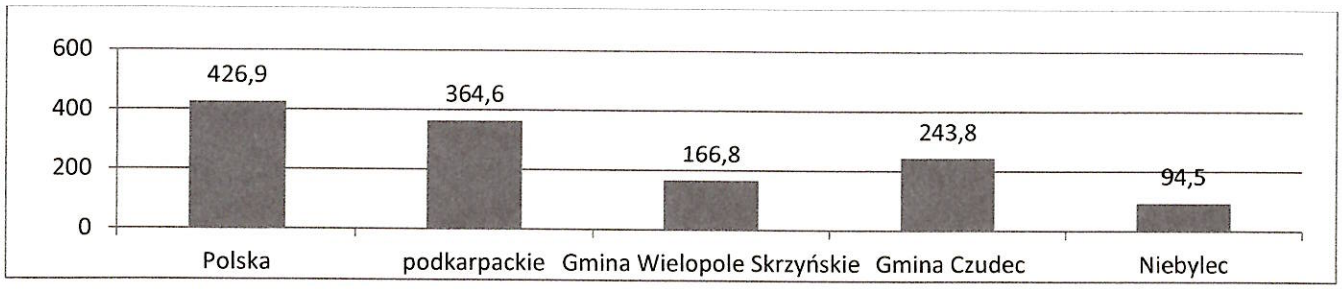
Według uczestników spotkań przedsiębiorczość na obszarze LGD odgrywa istotną rolę w rozwoju lokalnej społeczności, wpływa na jakości życia mieszkańców oraz rozwój ekonomiczny obszaru. Mimo, że wg danych statystycznych na obszarze LSR dominują podmioty działające w sekcji budownictwo, handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle to jednak mieszkańcy obszaru LGD podczas konsultacji wskazują, iż nadal na obszarze LGD ich liczba jest niewystarczająca, wskazują na długi czas oczekiwania na wykonanie usługi remontowej, budowlanej a także naprawy samochodu. Jako mające kluczowe znaczenie dla rozwoju LGD mieszkańcy wskazywali również przedsiębiorstwa działające w sekcji: działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, działalność fotograficzna, fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne. Uczestnicy spotkań podkreślają, że istniejące firmy wymagają doposażenia w nowoczesny sprzęt, nowe technologie itp. Uwzględniając powyższe, LGD planuje wspierać operacje przyczyniające się do poprawy sytuacji niniejszym zakresie, przewidując m.in. preferowanie operacji ukierunkowanych na rozwój istniejących firm, jak również na zakładanie nowych działalności gospodarczych.

1.3. Rynek pracy

Według danych GUS na koniec 2020 roku na obszarze LGD liczba osób pracujących[1] wynosiła łącznie 3135 osób, w tym 1564 mężczyzn i 1571 kobiet. Liczba ta w stosunku do roku 2015 zwiększyła się o 24%.W tym samym czasie wskaźnik liczby pracujących na 1 000 mieszkańców ogółem, dla poszczególnych gmin kształtował się poniżej średniej dla województwa i kraju. Średnia arytmetyczna dla obszaru objętego LSR wynosiła 168,37 osób pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym, co stanowiło 46,1% średniej dla województwa podkarpackiego oraz 39,4% średniej dla kraju. Wśród poszczególnych gmin najwyższą wartością wskaźnika charakteryzowała się gmina Czudec a najniższą gmina Niebylec. Stopa bezrobocia według danych GUS w województwie podkarpackim na 31 grudnia 2020 r. wynosiła 9,1%, a w Polsce 6,3%. Natomiast w powiecie strzyżowskim stopa bezrobocia w tym samym czasie wynosiła 14,2 %, a w ropczycko-sędziszowskim 12,4 %.

Wykres nr 6. Pracujący na 1000 ludności w 2020 roku.

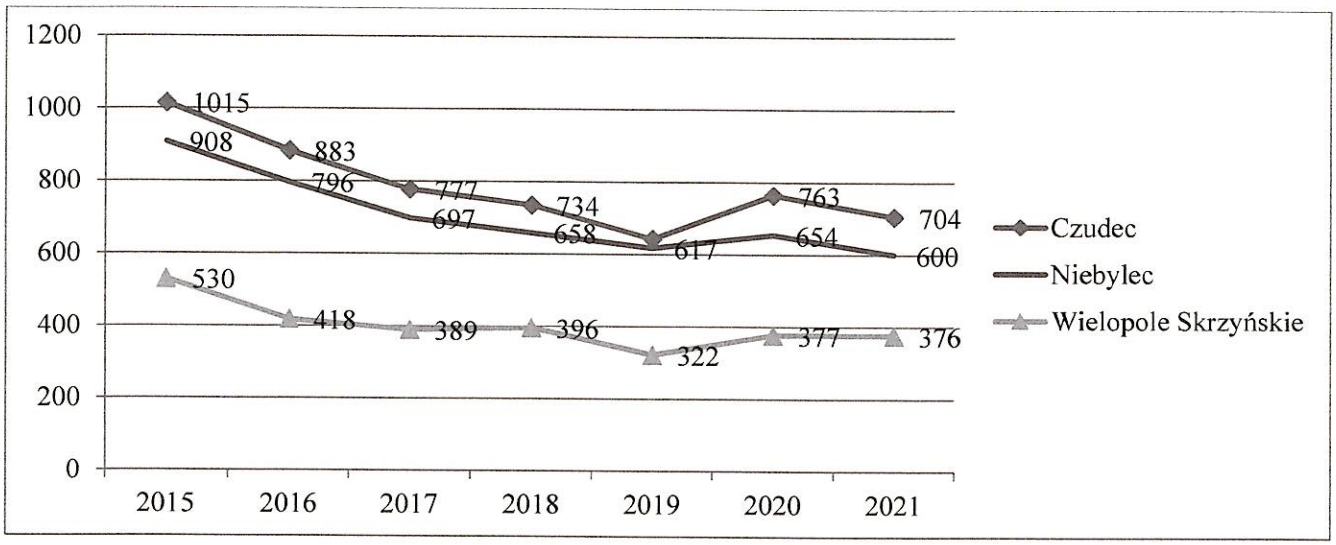
[1] Zgodnie z definicja GUS, do osób pracujących nie zalicza się pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych dla całego obszaru LGD C.K. Podkarpacie wynosiła 1794 zarejestrowanych bezrobotnych . Liczba ta w stosunku do roku 2015 zmniejszyła się o 26,96%. Wskazuje to na poprawę na lokalnym rynku pracy. Wyjątkiem był rok 2020, w którym w każdej gminie odnotowano widoczny wzrost liczby osób bezrobotnych, co wynikło z pandemii COVID-19. Część mieszkańców straciło pracę, szczególnie w branżach związanych z usługami oraz gastronomią.

Wykres nr 7. Bezrobotni w poszczególnych gminach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Spośród osób bezrobotnych dominują osoby, które pozostają bez zatrudnienia od ponad roku czyli tzw. osoby długotrwale bezrobotne. Osoby pozostające bez pracy przez tak długi okres mają dużo większe problemy z ponowną adaptacją do warunków pracy niż pozostający bez pracy przez krótszy okres czasu. Na koniec 2020 roku osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 63,80% wśród zarejestrowanych bezrobotnych. Natomiast biorąc pod uwagę przedział wiekowy, największą część wśród bezrobotnych stanowiły osoby do 30 roku życia (29,52%) oraz osoby powyżej 50 roku życia (21,96%).

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych w podziale na wiek i czas pozostawania bez pracy na 2020 rok.

	Ogółem	Kobiety	Do 30 roku życia	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
Wielopole Skrzyńskie	376	193	141	71	211
Czudec	704	383	183	159	457

Niebylec	600	317	172	139	404
Obszar LGD	1680	893	496	369	1072

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik bezrobocia mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się w odniesieniu do 2015 roku. W 2020 roku średnia wartość tego wskaźnik dla obszaru LGD wynosiła 9,3%.Mimo, że bezrobocie systematycznie spada to nadal jest to poważny problem społeczny i gospodarczy. Sytuacja na rynku pracy przedkłada się na problemy związane m.in. z ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją określonych grup społecznych. W trakcie spotkań konsultacyjnych uczestnicy wskazywali, że poziom bezrobocia na podstawie danych GUS nie w pełni odzwierciedla prawdziwą sytuację na rynku pracy, problemem na obszarze LGD jest bezrobocie ukryte w małych rozdrobnionych gospodarstwach rolnych. Główną barierą w ograniczaniu bezrobocia jest brak miejsc pracy blisko miejsca zamieszkania oraz niskie kwalifikacje bezrobotnych. Wg uczestników spotkań konsultacyjnych wyjściem z tej sytuacji może być wzrost inwestycji zewnętrznych oraz rozwój przedsiębiorczości zarówno poprzez tworzenie nowych firm jak rozwój już istniejących. Jest to podkreślone w analizie SWOT obszaru oraz w zaplanowanych do realizacji przedsięwzięciach.

Tabela 12. Liczba osób pracujących, bezrobotnych, w wieku produkcyjnym oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym % w latach 2015 oraz 2020.

Obszar	Liczba osób pracujących		Liczba bezrobotnych zarejestrowanych		Ludność w wieku produkcyjnym		Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym %	
	2015	**2020**	**2015**	**2020**	**2015**	**2020**	**2015**	**2020**
Gmina Czudec	1271	1725	1015	763	7856	7440	12,92%	10,25%
Gmina Niebylec	602	605	908	654	7002	6718	12,97%	9,73%
Gmina Wielopole Skrzyńskie	655	805	530	377	5413	5135	9,79%	7,34%
Obszar LGD	**2528**	**3135**	**2453**	**1794**	**20271**	**19293**	**11,89%**	**9,3%**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.4. Dochody i wydatki gmin z obszaru LSR

Istotnym czynnikiem odzwierciedlającym poziom rozwoju obszaru są dochody i wydatki gmin. Stanowią one parametr obrazujący w pośredni sposób dochodowość mieszkańców, ale także opisujący poziom rozwoju sektora gospodarczego. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G. Stanowi on podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat.

W latach 2013 – 2022 wskaźnik G wzrastał we wszystkich gminach na obszarze objętym LSR, co można uznać za pozytywne zjawisko. Występowały pojedyncze spadki wskaźnika G i dotyczyły gminy Wielopole Skrzyńskie (2017 r.) oraz gminy Czudec (2018 r. i 2021 r.).

Wzrostu dochodów na mieszkańca pokazuje pozytywne tendencje w gospodarce. Biorąc jednakże pod uwagę wysoką inflację – tendencja ta może nie być aż tak dynamiczna w kolejnych latach.

Tabela 13. Wskaźnik G podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na kolejny rok

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wielopole Skrzyńskie	410,98	490,74	515,89	555,12	550,54	551,39	579,67	639,94	705,36
Czudec	595,06	721,87	751,70	801,78	915,27	871,50	1 004,43	1 073,88	970,91
Niebylec	467,66	569,12	623,25	658,56	689,28	710,19	760,87	824,61	869,51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych do obliczania subwencji wyrównawczej na kolejny rok.

We wszystkich gminach w latach 2013-2021 wydatki rosły, z małymi odchyleniami nie mającymi wpływu na trend. W ciągu wskazanych 9 lat najwyższa dynamika wzrostu wydatków dotyczyła gminy Czudec (233,09%) oraz gminy Wielopole Skrzyńskie (205,58%). W przypadku gminy Niebylec wzrosty oscylowały wokół 177%.

Tabela 14. Dochody / wydatki gmin z obszaru objętego LSR na 1 mieszkańca

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wielopole Skrzyńskie	D*	2989,07	3184,89	3375,63	4358,33	4832,98	5854,46	7028,32	5939,98	7555,89
	W **	3036,71	3055,87	3180,13	4494,24	5109,68	6937,67	7034,62	5846,79	6242,77
Czudec	D*	697,59	2753,51	2976,91	3726,17	4031,13	4908,81	4861,09	5503,20	6413,30
	W **	2526,52	2775,71	2941,07	3715,22	3749,95	4836,71	4920,25	5317,24	5889,13
Niebylec	D*	2700,83	2895,23	2737,81	3492,24	4111,93	4594,90	5382,63	5182,19	5768,41
	W **	2698,78	2828,53	2709,07	3478,16	4109,38	4411,10	5797,23	4646,23	780,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

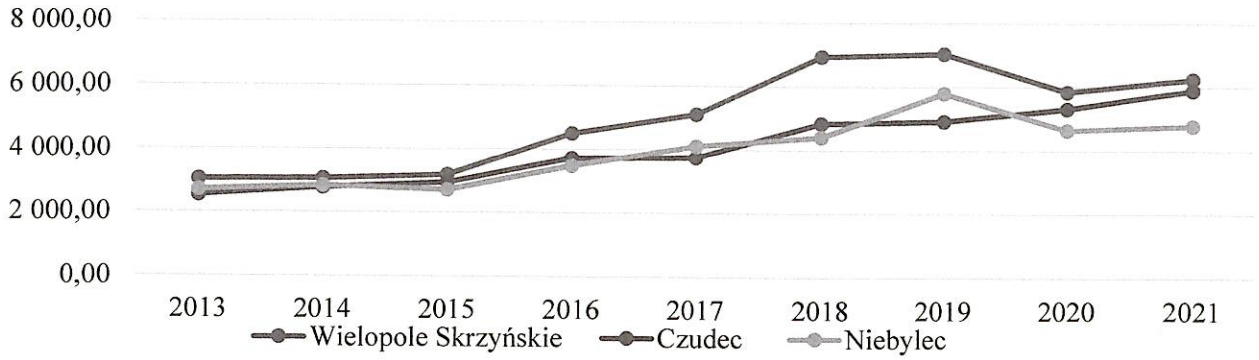
D - dochody na 1 mieszkańca w gminie; W** - wydatki na 1 mieszkańca w gminie*

Wzrost nominalny wydatków na 1 mieszkańca w 2021 roku w odniesieniu do 2013 roku jest najwyższy w gminie Czudec (3 362,61 zł) i nieznacznie niższy w gminie Wielopole Skrzyńskie (3 206,06 zł). Znacznie słabszy wzrost dotyczy gminy Niebylec (2 081,85 zł).

W dochodach własnych samorządów najważniejszą pozycję stanowił podatek dochodowy od osób fizycznych. Mimo nieznacznego spadku liczby mieszkańców – wydatki zachowały tendencję wzrostową dzięki znacznemu wzrostowi dochodów.

Nieznaczny spadek dochodów występował w Gminie Niebylec w 2015 roku oraz w 2020 roku. W pozostałych latach we wszystkich gminach dochody rosły. W odniesieniu do 2013 roku najbardziej dochody wzrosły w gminie Wielopole Skrzyńskie (o 4 566,82 zł). W gminie Czudec wzrost był również znaczący o 3 715,71 zł. najniższy przyrost dochodów dotyczył gminy Niebylec (3 067,58 zł).

Wykres 8. Wydatki gmin z obszaru objętego LSR na 1 mieszkańca.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W województwie podkarpackim oraz w powiecie strzyżowskim w 2021 roku odnotowano nieznaczny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w relacji do średniej krajowej w 2013 roku. W powiecie ropczycko-sędziszowskim nastąpił w tym zakresie spadek. Przeciętne wynagrodzenie w powiatach na obszarze objętym LSR było niższe średniej wojewódzkiej.

Wskaźnik dotyczący wartości średniej pensji nie do końca stanowi odzwierciedlenie rzeczywistej sytuacji na rynku pracy. Brakuje bowiem kompletnych danych, ponieważ duża liczba pracowników zatrudniana była na podstawie tzw. umów zlecenia. Zgodnie z danymi przekazanymi przez GUS w IV kwartale 2021 r. przeciętne wynagrodzenie kształtowało się na poziomie 5 681,56 zł brutto i było zbliżone do przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw (5675,54 zł brutto).

Dane o wynagrodzeniach podaje się w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia tylko w powiecie strzyżowskim miała tendencję wzrostową. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie podkarpackim należy do najniższych w kraju.

Tabela 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
podkarpackie	84,7	85,2	85,0	85,2	84,7	84,6	84,7	85,2	86,2
powiat ropczycko-sędziszowski	80,9	80,8	81,1	80,9	81,2	80,6	81,4	79,7	78,8
powiat strzyżowski	71,9	72,2	72,0	72,0	70,9	71,6	71,1	73,4	73,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.5. Rolnictwo

Ważną gałęzią gospodarki LGD jest rolnictwo, które tworzą licznie występujące małe gospodarstwa rolne. Na strukturę użytkowania ziemi przez rolników wpływają głównie warunki naturalne: ukształtowanie terenu, gleby, klimat, które sprzyjają rozwojowi produkcji rolnej. Na obszarze LSR rozwinięta jest uprawa warzyw i owoców miękkich oraz hodowla trzody chlewnej, drobiu i bydła. Hodowla zwierząt, podobnie jak produkcja roślinna, prowadzona jest w głównej mierze pod kątem własnych potrzeb gospodarstw rolnych. Według danych GUS z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 roku na obszarze LGD tylko 957 gospodarstw rolnych (34,35%) końcową produkcję rolną przeznaczyło na sprzedaż. Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wśród konsumentów rosnące zainteresowanie nabywaniem produktów bezpośrednio od rolnika. Szansą dla rolnictwa jest więc

rozwój żywności ekologicznej. Przeszkodą w rozwoju gospodarstw rolnych jest ich mały areał w połączeniu z nadmiarem osób czerpiących z nich źródło utrzymania, co skutkuje niskimi dochodami i niszowym znaczeniem dla przemysłu przetwórczego. Na obszarze LGD zainteresowanie tworzeniem grup producenckich czy też prowadzeniem krótkich łańcuchów dostaw jest niewielkie. W dobie dynamicznych zmian zachodzących w rolnictwie coraz większe znaczenie mają usługi pozarolnicze oferowane przez gospodarstwa rolne. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych jako szansę na poprawę sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych funkcjonujących na obszarze LSR wskazywali rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania zagród edukacyjnych.

Według danych GUS z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 roku na obszarze LGD znajduje się 2 786 gospodarstw rolnych (2 781 zakwalifikowanych jako gospodarstwa indywidualne).

Tabela 16. Liczba gospodarstw rolnych na obszarze objętym LSR wg. siedziby gospodarstwa pod względem powierzchni użytków rolnych

Nazwa gminy	Gospodarstwa rolne ogółem					
	ogółem	do 1 ha włącznie	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha I więcej
Wielopole Skrzyńskie	961	12	720	172	34	23
Czudec	789	33	638	81	15	22
Niebylec	1 036	17	907	93	8	11
RAZEM	2 786	62	2 265	346	57	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Powszechny spis rolny 2020

1.6. Działalność sektora społecznego

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, określany jako aktywność i świadomość obywateli w zakresie samoorganizacji i osiągania wyznaczonych celów, to jeden z istotnych elementów, które charakteryzują obszar. W 2021 roku wg. Krajowego Rejestru Sądowego, Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich (ARiMR), Starostwa Powiatowego w Strzyżowie oraz Starostwa Powiatowego w Ropczycach na obszarze LGD funkcjonowało 63 organizacje pozarządowe (21 ochotniczych straży pożarnych, 10 kół gospodyń wiejskich, 12 klubów sportowych 9(6UKS), 5 fundacji, 15 stowarzyszeń). Należy podkreślić, że od roku 2013 nastąpił wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co świadczy o wzroście aktywności społeczności lokalnych. Na obszarze LGD działają również grupy nieformalne takie jak chóry, koła gospodyń wiejskich, grupy folklorystyczne, zespoły taneczne itp. Zakres działania organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminach jest podobny. Skupiają się na tematyce dotyczącej krzewienia kultury, sportu, integracji i aktywizacji społecznej. Podczas konsultacji mieszkańcy wskazywali na brak współpracy lub nieefektywną współpracę pomiędzy organizacjami działającymi na obszarze LSR. Konsultacje społeczne z mieszkańcami obszaru pokazały, że organizacje pozarządowe borykają się z szeregiem problemów i przeszkód. Najważniejszym zgłaszanym podczas konsultacji problemem to zbyt małe środki finansowe, które nie pozwalają na swobodną realizację działań statutowych . Duża ich część jest uzależniona od źródeł publicznych, często samorządowych, które stanowią główne, bądź jedyne źródło finansowania ich działań. Organizacje na obszarze LGD realizują zadania publiczne z zakresu m.in. upowszechniania kultury fizycznej i sportu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych . Organizacje pozarządowe realizowały także swoje pomysły w ramach konkursów ogłaszanych przez LGD C.K. Podkarpacie. W ramach PROW 2014-2020 zrealizowanych zostało 21 operacji. Celem zrealizowanych operacji była: integracja i aktywizacja społeczności lokalnej, a także promowanie obszaru LGD (warsztaty śpiewu i tańca ludowego, warsztaty karate oraz tenisa ziemnego, warsztaty gry w piłkę nożną oraz nauki j. angielskiego, wycieczki rowerowe szlakiem zabytków obszaru LGD, warsztat z robotyki, piknik integracyjny, konkurs sprawnościowy, konkurs

nt. wartości kulturowych LGD, publikacja w formie przewodnika turystycznego). W ramach projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe wyremontowano i wyposażeniowy 4 świetlice wiejskie, utworzono centrum rozwoju i promocji turystyki, a także odnowiono 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków. Sektor ten był również bardzo aktywny na etapie partycypacyjnego tworzenia LSR zgłaszając wiele uwag i propozycji do poszczególnych jej części. Sektor organizacji pozarządowych wymaga szczególnego wsparcia, zarówno finansowego jak również merytorycznego (szkolenia, warsztaty, konsultacje) ponieważ jego potencjał jest w dalszym ciągu zbyt niski, aby mógł wypełniać należycie przypisane mu funkcje.

1.7. Problemy społeczne

W zakresie pomocy społecznej w każdej z gmin powołana jest wyspecjalizowana jednostka – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zajmuje się ona świadczeniem usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób starszych i chorych oraz pomocą finansową, rzeczową i organizacyjną dla osób w trudnej sytuacji życiowej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czudcu zajmuje się również wypożyczaniem sprzętu rehabilitacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami. W 2021 r. z takiej formy wsparcia skorzystało 8 rodzin. Ponadto na obszarze LGD w gminie Czudec funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Babicy z Filią w Pstrągowej Woli, a także Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowej Wsi. Jest to placówka pobytu dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem jego funkcjonowania jest zapewnienie wsparcia społecznego osobom z zaburzeniami psychicznymi poprzez świadczenie usług w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i umiejętności społecznych, polegające na nauce, rozwijaniu, podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W gminie Wielopole Skrzyńskie funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej. Celem Warsztatów Terapii Zajęciowej w Wielopolu Skrzyńskim jest stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości uczestnictwa w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Terapia realizowana jest w formie terapii zajęciowej, która prowadzi do ogólnego rozwoju i poprawy każdego uczestnika, do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Uczestnicy warsztatów to osoby , które posiadaj orzeczenie o umiarkowanym bądź znacznym stopniu niepełnosprawności oraz posiadają wpis w orzeczeniu o zalecanym uczestnictwie w terapii zajęciowej. W 2021 roku w zajęciach uczestniczyło 40 uczestników. Na obszarze LSR funkcjonują dwa Kluby Seniora. Członkowie klubu uczestniczą w zajęciach tanecznych i ruchowych, korzystają z indywidualnych zajęć z rehabilitantem oraz psychologiem, biorą udział w warsztatach.

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. na obszarze LGD ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 2 004 osoby. W porównaniu do 2016 r. z liczba osób korzystających z pomocy uległy wyraźnemu zmniejszeniu. Wówczas z środowiskowej pomocy społecznej korzystało 3 353 osoby.

Tabela nr 17. Liczba osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej na obszarze objętym LSR.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Polska	2 478 698	2 180 599	1 970 385	1 775 761	1 589 337	1 415 615
podkarpackie	188 601	165 771	148 319	131 598	115279	99 733
Wielopole Skrzyńskie	1 342	1162	979	921	784	741
Czudec	1 102	1036	909	799	683	605

Niebylec	909	775	654	594	537	386

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie trzy gminy tworzące LGD C.K. Podkarpacie zostały ujęte w liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją są to Gminy: Czudec, Niebylec i Wielopole Skrzyńskie. Zjawisko to występuje przypadku obniżenia możliwości korzystania w pełni z życia społecznego, dóbr kultury, życia zawodowego.

Mimo spadających danych statystycznych problemem pozostaje liczba osób korzystających z pomocy społecznej z przyczyn ekonomicznych, tj. pozostawania bez pracy (również w wieku poprodukcyjnym) lub ubóstwa. Są to najsilniej skorelowane ze sobą przyczyny. Kolejnym czynnikiem wpływającym na korzystanie z pomocy społecznej jest długotrwała choroba lub niepełnosprawność. Świadczenia z pomocy społecznej otrzymują częściej osoby z bardzo niskim wykształceniem. Osoby korzystające z pomocy społecznej z uwagi na czynniki ekonomiczne, niski poziom wykształcenia, niskie kwalifikacje zawodowe, brak doświadczenia zawodowego i umiejętności wymaganych przez pracodawców – pozbawione są szans na znalezienie i utrzymanie zatrudnienia, dlatego konieczne są działania aktywizujące, motywujące i edukacyjne. Ubóstwo jest najistotniejszym czynnikiem wpływającym na zjawisko wykluczenia społecznego - niemożności uczestniczenia w istotnych aspektach życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego danego społeczeństwa. Kolejnym problemem społecznym jest starzenie się społeczeństwa. Osoby starsze, zniedołężniałe, a także często w jesieni życia opuszczone, chociażby ze względu na zjawisko emigracji zarobkowej nie są w sytuacji finansowej, która pozwoliłaby im na godne życie na emeryturze. Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy wskazywali że celem LSR powinno być przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w różnych możliwych do realizacji formach ze szczególnym uwzględnieniem działań o charakterze prewencyjnym zapobiegającym patologiom np. działania aktywizujące, informacyjne, promowanie postaw aktywnych, umożliwienie dostępu do bezpłatnych szkoleń i kursów zawodowych, stworzenie bezpłatnej, dostępnej i atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu , bezpłatny dostęp do obiektów sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, uruchomienie bezpłatnych zajęć dodatkowych dla dzieci, doposażenie świetlic wiejskich, zagospodarowanie wolnego czasu seniorów oraz działania na rzecz wzrostu ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych

1.8. Edukacja i wychowanie

Na obszarze LGD C.K. Podkarpacie edukacja to głownie działalność samorządów gmin, które są organami prowadzącymi dla szkół, przedszkoli i żłobków, odpowiadają za jakość oferty edukacyjnej i opiekuńczej . Ważną rolę opiekuńczo wychowawczą pełnią żłobki i kluby dziecięce. Na terenie gmin objętych LSR funkcjonują dwa żłobki: Gminny Żłobek „Maluszek" w Wielopolu Skrzyńskim oraz Publiczny Żłobek w Czudcu. W Gminie Niebylec żłobek jest w trakcie budowy.

Natomiast wychowanie przedszkolne realizowane jest głównie w publicznych placówkach wychowania przedszkolnego, do których zaliczamy przedszkola, oraz oddziały przedszkolne działające przy szkołach podstawowych. Mają one na celu zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju oraz wypełnienie podstawy programowej. Na obszarze LGD funkcjonuje łącznie 3 przedszkola oraz 19 oddziałów przedszkolnych znajdujących się w szkołach podstawowych. Wychowaniem przedszkolnym w 2021 roku zostało łącznie objętych 1041 dzieci, co stanowi 77,63% ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym. Jak wynika z danych GUS w 2021 roku odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był w gminach należących do LGD znacznie niższy od średniej dla województwa podkarpackiego (87,8%).

Tabela 18. Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci od 3 do 6 lat, liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2021 roku.

Obszar	Liczba przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych	Liczba dzieci od 3 do 6 lat	Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (%)
Gmina Czudec	5	555	477	85,9%
Gmina Niebylec	11	450	321	71,3%
Gmina Wielopole Skrzyńskie	6	336	243	72,3%
Obszar LGD	22	1341	1041	X

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Od 2017 roku w wyniku przeprowadzonej reformy oświatowej, okres nauki w szkołach podstawowych został wydłużony do 8 lat, a następnym etapem edukacji stało się do wyboru 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnia szkoła branżowa I stopnia oraz 2-letnia szkoła branżowa II stopnia, co spowodowało likwidacje dotychczas działających gimnazjów.

Na obszarze LGD, funkcjonuje 23 Szkoły Podstawowe do których w 2021roku uczęszczało łącznie 2486 uczniów. Na jeden oddział w szkole przypadało średnio 13 uczniów, natomiast zatrudnionych nauczycieli (pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych) w przeliczeniu na etaty było średnio na gminę 89.

Na obszarze LGD znajduje się jedna placówka edukacyjna umożliwiająca edukację ponadpodstawową – Zespół Szkół w Czudcu w skład, którego wchodzi Liceum, Technikum i Szkoła Branżowa I stopnia. Większość młodzieży kontynuuje naukę poza obszarem LGD m.in. w Rzeszowie, Strzyżowie, Krośnie oraz Ropczycach.

Tabela 19. Liczba szkół podstawowych, uczniów, średnia liczba uczniów, nauczycieli.

Obszar	Liczba szkół podstawowych	Liczba uczniów	Średnia liczba uczniów na 1 odział szkolny	Nauczyciele w przeliczeniu na etaty – szkoły podstawowe
Gmina Czudec	7	1026	15	96,30
Gmina Niebylec	10	831	11	104,37
Gmina Wielopole Skrzyńskie	6	629	13	68,51
Obszar LGD	23	2486	39	386

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS

O sytuacji szkolnictwa podstawowego świadczą m.in. wyniki egzaminu ósmoklasisty. Jak wynika z danych Centralnej komisji egzaminacyjnej (CKE), średnie wyniki egzaminu z matematyki (54) i języka angielskiego (61) dla szkół zlokalizowanych na obszarze LGD kształtowały się w 2022 roku na niższym poziomie względem średnich wyników dla województwa podkarpackiego (matematyka 59, język angielski 66).

Tabela 20. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku.

Obszar	Język polski	Matematyka	Język angielski
Gmina Czudec	63	54	61
Gmina Niebylec	68	60	67
Gmina Wielopole Skrzyńskie	60	48	55

Źródło opracowanie własne na podstawie danych CKE

Według uczestników spotkań konsultacyjnych na obszarze LGD funkcjonuje wystarczająca liczba placówek edukacyjnych, jednak wymagają one wsparcia finansowego. Powinno one dotyczyć m.in. modernizacji istniejącej infrastruktury edukacyjnej, doposażenia pracowni przedmiotowych oraz poszerzenie oferty zajęć dodatkowych w szczególności zajęć uczących logicznego i kreatywnego myślenia, zajęć wyrównawczych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami i zajęć dla dzieci o szczególnych uzdolnieniach Należy także dążyć do wzmocnienia oferty edukacyjnej oraz poprawy jakości nauczania.

1.9. Turystyka

Obszar objęty LSR posiada korzystne położenie geograficzne, malowniczy krajobraz, nieskażone środowisko oraz bogate zasoby dziedzictwa historyczno-kulturowego. Pomimo wysokiej atrakcyjności obszaru barierą rozwoju jest niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna oraz słaba promocja często odnosząca się do terenów poszczególnych gmin. Obszar LGD cieszy się dużym zainteresowaniem wśród turystów, głównie szukających ciszy, spokoju i wypoczynku na łonie natury. Ukształtowanie terenu i szczególna atmosfera tych miejsc doskonale nadają się do wędrówek pieszych, rowerowych i konnych. Do ciekawych, sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi miejsc należą piesze szlaki turystyczne, trasy rowerowe, ścieżki dydaktyczno- przyrodnicze oraz punkty widokowe.

Należy odkreślić, że obszar LGD charakteryzuje mała liczba obiektów i miejsc noclegowych. Na obszarze 3 gmin tworzących obszar LGD znajdują się 23 obiekty bazy noclegowej, są to m.in.: hotele, zajazdy, gospodarstwa agroturystyczne, kwatery prywatne oraz pola namiotowe. Największą liczbę stanowią gospodarstwa agroturystyczne (19 gospodarstw agroturystycznych) oferujących 98 miejsc noclegowych. Gospodarstwa agroturystyczne położone na obszarze LGD wyróżniają, się bardzo różnorodnymi ofertami towarzyszącymi: prowadzenie warsztatów rękodzielniczych, nauka j. obcych, spływy kajakowe po rzekach Wisłok i Lubaczówka, organizacja imprez, jazdy konne, zajęcia ze zwierzętami, warsztaty kulinarne, itp. W ostatnich latach wypoczynek na wsi w skali ogólnopolskiej wykazuje tendencję rosnąca. W pierwszym kwartale 2022 r. wg. GUS z ofert agroturystycznych skorzystało 17 tys. turystów, czyli trzy razy więcej niż w tym samym czasie przed rokiem. Na obszarze objętym LSR funkcjonują dwie zagrody edukacyjne

–Zagroda Edukacyjna - Siedlisko Janczar oraz Zagroda Edukacyjna - Ranczo Pstrągowa. Zdaniem mieszkańców uczestniczących w konsultacjach część obiektów noclegowych i rekreacyjnych wymaga działań modernizacyjnych lub poszerzenia zakresu działalności (usługi rekreacyjne), tak aby zaspokoić rosnące oczekiwania i wymogi turysty krajowego i zagranicznego. Potrzebny wydaje się również proces zintegrowania sektora turystycznego obszaru LSR, który na chwilę obecną działa jako zbiór oddzielnych usługodawców, a tym samym nie wykorzystuje całego potencjału obszaru. Odpowiednie oznakowanie szlaków turystycznych, miejsc i obiektów atrakcyjnych turystycznie jest nieodzownym elementem wsparcia rozwoju turystyki na obszarze LSR. Na obszarze LGD występują walory przyrodnicze, które zostały objęte różnymi formami ochrony przyrody, co stanowi o atrakcyjności lokalnego środowiska przyrodniczego.

Obszar LGD charakteryzuje się walorami środowiska naturalnego, co przedkłada się na objęcie jego zasobów różnymi formami prawnej ochrony przyrody. Dane GUS wskazują, że 51,18% (tj. 14450,36 ha) powierzchni obszaru LGD objęte jest różnymi formami ochrony przyrody. Najważniejszym obszarem chronionym terenu objętego LSR jest Czarnorzecko-Stryżowski Park Krajobrazowy obejmujący swym zasięgiem Gminę Niebylec oraz Gminę Wielopole Skrzyńskie. Obok parku wyróżniamy trzy obszary chronionego krajobrazu, zajmujący łącznie 10332,10 ha, 36,63% powierzchni LGD: Strzyżowsko-Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący Gminę Czudec i Wielopole Skrzyńskie oraz Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu. Na obszarze LGD występuje dwa Rezerwat Przyrody Wielki Las w Gminie Czudec, Rezerwat Wilcze w Gminie Niebylec specjalny obszar ochrony (SOO) Wisłok Środkowy z dopływami (146,00 ha) w Gminie Niebylec oraz 22 pomniki przyrody. Szczególnie cenne obszary w skali nie tylko lokalnej stanowią Obszary Natura 2000, które występują w Gminie Czudec i Wielopole Skrzyńskie.

Posiadanie ważnych i cennych obszarów chronionych stanowi o atrakcyjności lokalnego środowiska przyrodniczego ale jednocześnie skutkuje potrzebą zapewnienia ich ochrony i racjonalnego gospodarowania gospodarka turystyczną w ich obrębie.

Tabela 21. Obszary prawnie chronione na terenie LGD w 2021 roku.

	Rezerwaty Przyrody (ha)	Parki krajobrazowe razem (ha)	Obszary chronionego krajobrazu razem (ha)	Liczba pomników przyrody	Liczba obszarów Natura 200
Gmina Czudec	87,89	-	5300	3	1
Gmina Niebylec	0,07	3306,80 (w tym otulina 2264,00)	4275	13	-
Gmina Wielopole Skrzyńskie	-	705,50	775,10	6	1
Obszar LGD	87,96	4011,80	10350,10	22	2

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędów Gmin

1.10. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Z turystyką związane jest lokalne dziedzictwo i kulturowe LGD będące dorobkiem wielu narodów kształtowanym przez różnorodność ich kultur i religii. Kościoły, synagogi, cerkwie, muzea, izby regionalne, kultywowane tradycje i zwyczaje, przydrożne kapliczki i krzyże, świadczą o bogactwie lokalnej kultury. O historii i bogatym dziedzictwie kulturowym i religijnym świadczą liczne zabytki kultury zlokalizowane na terenie gmin

wchodzących w skład LGD. Są to kościoły, cerkwie, izby regionalne, muzea czy przydrożne kapliczki. Spośród licznych zabytków tego regionu na uwagę zasługują: unikalny, małomiasteczkowy układ urbanistyczny Czudca, wraz z częściowo zachowaną zabytkową zabudową wokół rynku, drewnianymi, budynkami, zwróconymi szczytami do ulic; zespół dworsko-parkowy Czudcu i nowszym pałacem, obecnie na terenie zespołu znajduje się Zespół Szkół w Czudcu, kościół parafialny w Czudcu z przełomu XVII i XVIII w.- obecnie Sanktuarium MB Łaskawej; zabytkowy kościół cmentarny p.w. św. Marcina; dawna synagoga żydowska z XVIII, resztki cmentarza żydowskiego czy też zespół dworsko-parkowy w Nowej Wsi Czudeckiej z I poł. XIX w., ruiny Zamku w Czudcu - położone są na wzgórzu nad Wisłokiem (tzw. Zamczysko), zespół dworsko - parkowy w Czudcu przy ul. Strumykowej z w I poł. XIX w., zespół dworsko-parkowy w Babicy - w skład zespołu wchodzą: dwór (XVIII w.), czworak (XVIII w.), stajnia (1 poł. XIX w.), obora (1 poł. XIX w.), stodoła (1 poł. XIX w.), spichlerz (1822 r.), piwnica (XVIII w.), pozostałości fortyfikacji ziemno – wodnych (XVII w.), park krajobrazowy (XVIII/XIX w.) sadzawka z wysepką, figura NMP Niepokalanie Poczętej (1917r.), figura Św. Józefa z Dzieciątkiem (XVIII w.). Obecnie dwór został zaadoptowany na Dom Pomocy Społecznej. Dawny młyn w Wyżnem z ok. 1910 r. W gminie Niebylec: murowany kościół w Połomi pw. św. Mikołaja, drewniany kościół w Lutczy pw. Wniebowzięcia NMP, cerkiew z I poł. XIX w. p.w. Kosmy i Damiana w Gwoździance, cerkiew z I poł. XIX w. p.w. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Bliziance; dwór w Baryczce, zagroda skansenowska Antoniego Błądzińskiego w Gwoźnicy Górnej – stanowiąca przykład tradycyjnego budownictwa ludowego grupy etnograficznej Pogórzan. Stanowi zespół budynków o wysokich walorach etnograficznych, architektonicznych i krajobrazowych, muzeum regionalne im. Juliana Przybosia, zespół dworski w Niebylcu z I poł. XVI w., rozbudowany w XVIII i XIX w, dawna synagoga pochodząca z 1905r., obecnie siedziba biblioteki publicznej. W gminie Wielopole Skrzyńskie warto zobaczyć: kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Wielopolu, pochodzący z XVII w. z zabytkowym wnętrzem, obok usytuowanym ogrodzeniem i dzwonnicą; kościół p.w. św. Mikołaja w Brzezinach z I poł. XV w. z równie cennym, zabytkowym wnętrzem; resztki cmentarza żydowskiego – „kirkutu" w Wielopolu; pozostałości parku dworskiego w Broniszowie; dawna plebania, miejsce urodzenia T. Kantora, w której mieści się Ośrodek Dokumentacji Historii Regionu - Muzeum Tadeusza Kantora tzw. Kantorówka; zespół dworskie Brzezinach (dwór z XIX w. spichlerz drewniany z 1900 r. stajenka drewniana z 1905 r., ark dworski z XIX w. zabytkowe kapliczki przydrożne, m.in. Kapliczka św. Floriana i Sebastiana - Na podstawie cech formalno-stylistycznych można przypuszczać, że powstała ona na początku XIX w (najbardziej prawdopodobny rok jej powstania to 1833 r. - po największym pożarze Wielopola). Podczas spotkań konsultacyjnych wskazywano na bardzo zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych, które pomimo iż są wizytówką regionu, z powodu braku funduszy i zaangażowania lokalnej społeczności popadają w ruinę np. kapliczki przydrożne pochodzące z przełomu XVIII/XIX wieku, zespół kościoła parafialnego w Wielopolu Skrzyńskim i inne, których remont pozwoli przywrócić im świetności utrwalić dla przyszłych pokoleń. Życie kulturalne mieszkańców skupia się głównie wokół gminnych ośrodków kultury. Na obszarze LSR znajdują się trzy ośrodki kultury, podejmujące działania w zakresie tworzenia, upowszechniania i ochrony kultury: Ośrodek Kultury w Czudcu, Gminny Ośrodek Kultury w Niebylcu oraz Gminny Ośrodek Kultury i Wypoczynku w Wielopolu Skrzyńskim , który ma swoje filie w Brzezinach, Broniszowie i Nawsiu. Na szczególną uwagę zasługują muzea, które gromadzą najcenniejsze eksponaty charakterystyczne dla omawianego regionu. Cieszą się dużą popularnością w kraju jak i zagranicą. Na terenie LGD funkcjonują następujące muzea: Muzeum Parafialne w Brzezinach, Ośrodek Dokumentacji i Historii Regionu – Muzeum Tadeusza Kantora w Wielopolu Skrzyńskim, Muzeum Społeczne mieszczące się w Zespole Szkół w Konieczkowej, Muzeum Silników Stacjonarnych i Techniki Rolniczej w Konieczkowej, Lokalne Muzeum Etnograficzne w Połomi oraz Izba Pamięci w budynku Biblioteki Publicznej w Czudcu. Ponadto w gminach funkcjonują świetlice wiejskie, będące miejscem zebrań i spotkań okolicznościowych mieszkańców. Pomimo dotychczasowego zaangażowania środków publicznych w inwestycje w zakresie modernizacji i wyposażenia obiektów świetlic wiejskich w ostatnich latach, jeszcze wiele miejscowości wiejskich oczekuje wsparcia w tym zakresie. Wiele obiektów wymaga również aranżacji otoczenia świetlic na cele rekreacyjne - place zabaw, siłownie zewnętrzne. Atrakcyjnością kusi także gama wielu cyklicznych imprez takich jak: plenery malarskie, festiwale teatralne, jarmarki kulturowe, przeglądy muzyczne, turnieje i zawody sportowe, a także kultywowane miejscowe zwyczaje i obrzędy. Czas największego natężenia życia kulturalnego przypada w dużej mierze na miesiące letnie, odbywają się wówczas takie imprezy cykliczne jak „Dni Ziemi Czudeckiej", „Dni Gminy

Niebylec", „Podkarpackie Święto Jagodowe", Jarmark Niebylecki, Urodziny Silnika, Święto Rodziny, Dożynki, Pożegnanie Lata, Dni Wielopola Skrzyńskiego" szereg pikników rodzinnych organizowanych przez poszczególne szkoły, Festiwal Ogólnopolskie Prezentacje Teatrów Poszukujących o Nagrodę im. Tadeusza Kantora „Kantoralia", który ma swoją historię i rangę. Od lat propaguje wśród młodzieży i dorosłych sztukę Tadeusza Kantora, artysty urodzonego w Wielopolu Skrzyńskim, założyciela Teatru Cricot 2, malarza, scenarzysty i reżysera. W Prezentacjach uczestniczą amatorskie grupy teatralne z całej Polski, zajmujące się teatrem niekonwencjonalnym, poszukującym, inspirowanym sztuką Tadeusza Kantora. Nie można też pominąć twórczości lokalnych artystów: rzeźba, malarstwo, poezja i pisarstwo, twórczość ludowa rzemiosła, rękodzieło artystyczne w postaci różnorakich dzieł, które zachwycają swoim kunsztem i formą. Wciąż żywy i bogaty pozostaje folklor regionu LGD. Chętnie grana i słuchana jest muzyka ludowa w wykonaniu licznych kapel ludowych. Przetrwały i są tańczone charakterystyczne, skoczne i regionalne tańce ludowe, oraz śpiewane piosenki i przyśpiewki. A wszystko to za sprawą twórców i pasjonatów.

Warto zwrócić uwagę na bogactwo tradycji kulinarnych regionu LGD, wyjątkowe, oryginalne potrawy i napoje wytwarzane głównie z miejscowych produktów zachwycają smakiem i aromatem. Tworzone są z wykorzystaniem zasobów lokalnych danego miejsca, stanowią najczęściej element dziedzictwa po poprzednich pokoleniach. Tradycje kulinarne są istotną częścią naszej tożsamości kulturowej, a pielęgnowanie dziedzictwa kulinarnego w oparciu o produkty tradycyjne i regionalne jest kluczem do rozwoju obszaru LGD i szansą dla mieszkańców. Brakuje szerokiej oferty skierowanej na zewnątrz. Na obszarze LGD jest wiele potraw nadal tradycyjnie wykonywanych (prozioki, nowsieńskie bidy, dziadosko zupa, konieczkowskie żeberka w kapuście, czudecki tort makowy, królik w śmietanie, broniszowskie pierożki, PKWN, nalewka Zmówinówka) nie posiadają jednak odpowiednich certyfikatów. Na Listę Produktów Tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zostały wpisane tylko 4 produkty lokalne: baniaka, chleb swojski brzeziński, szynka z Wielopole, kiełbasa wiejska z Wielopola. Innymi produktami lokalnymi zasługującymi na uwagę są wyroby rękodzielnicze: ceramika, rzeźby, malarstwo lokalnych twórców, różne techniki haftu, szydełkowanie, plecionki ze słomy, technika bibułkarska, pisanki, bombki, stroiki, ozdoby świąteczne, kartki okolicznościowe, biżuteria oraz inne unikatowe rękodzieła. Promocja i sprzedaż produktów tradycyjnych (kulinarnych, rękodzielniczych) odbywa się jedynie poprzez udział w lokalnych wydarzeniach: targach, konkursach kulinarnych, piknikach, uroczystościach, w prasie lokalnej i publikacjach a także uruchomionej przez LGD platformy Internetowej „Tradycyjne-Lokalne- Naturalne". W badaniach przeprowadzonych wśród mieszkańców często wskazywanym problemem był postępujący zanik tradycji oraz obniżający się poziom zaangażowania w kultywowanie lokalnych tradycji zwłaszcza wśród ludzi młodych. Konieczne jest więc podjęcie działań zmierzających do rozszerzenia oferty warsztatowo -edukacyjnej, szczególnie dla ludzi młodych. Niezbędne są także działania promocyjne – wydanie albumów tematycznych dot. rękodzieła, kulinariów, zabytków, bogactwa krajobrazowego.

2. Analiza SWOT

Przeprowadzona analiza potrzeb i potencjału LGD stanowi fundament tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju. Dla zachowania przejrzystości aktualnej sytuacji obszaru gmin Czudec, Niebylec i Wielopole Skrzyńskie, pracownicy przedstawiciele LGD przy udziale lokalnej społeczności dokonali analizy SWOT, która stanowi podsumowanie informacji uzyskanych podczas diagnozy obszaru LGD pod katem zasobów, potrzeb problemów i szans. Zostały one uszeregowane ze względu na charakter pozytywny lub negatywny oddziaływania na rozwój obszaru oraz zewnętrzny i wewnętrzny charakter analizowanego czynnika. Należy podkreślić że wysoki poziom zaangażowania lokalnej społeczności wszystkich trzech gmin członkowskich, w tym przedstawicieli sektora społecznego gospodarczego i publicznego przyczynił się do wypracowania pełnego obrazu sytuacji obszaru LGD. Partycypacyjne metody konsultowania analizy SWOT polegały na informowaniu o opracowanym materiale między innymi podczas dyżurów pełnionych przez pracowników biura w punktach informacyjno-konsultacyjnych utworzonych na obszarze każdej z gmin partnerskich , a także za pośrednictwem strony LGD. W tak przedstawionej Analizie SWOT LGD dostrzega

dwa główne obszary tematyczne wynikające z powiązań poszczególnych cech określonych jako mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Mocne strony	Słabe strony
•Wysokie walory środowiskowe i kulturowe obszaru, umożliwiające rozwój m.in. turystyki podmiejskiej, weekendowej, tematycznej, food turystyki. •Lokalizacja w bliskiej odległości od Rzeszowa, położenie na trasie prowadzącej w Bieszczady •Postać T. M. Kantora oraz J. Przybosia – możliwość wypromowania terenów działania LGD jako kolebki ich twórczości •Wolne, niezagospodarowane tereny pod inwestycje, •Zachowane oraz kultywowane tradycje i obrzędy kulturowe, bogactwo folklorystyczne terenu, •Istniejące produkty lokalne, tradycyjne oparte o kuchnię regionalną •Identyfikacja społeczności lokalnej z regionem, patriotyzm lokalny •Zabytki kultury materialnej i przyrodniczej, •Cykliczne imprezy kulturalne o charakterze regionalnym, •Działające organizacje i kluby sportowe •Wzrastająca liczba aktywnych organizacji pozarządowych, działające kluby seniora •Liczne zespoły wokalne, taneczne, kapele ludowe oraz działające teatry młodzieżowe i zespoły obrzędowe •Funkcjonujące stadniny koni, gospodarstwa ekologiczne i agroturystyczne •Istniejące zagrody edukacyjne na obszarze LGD •Doświadczenie kadr w pozyskiwaniu środków unijnych i realizacji projektów,	•Trwała zmiana w strukturze wiekowej mieszkańców - liczba seniorów znacznie rośnie a spada liczba dzieci i młodzieży – (*będzie się pogłębiał deficyt pracowników na rynku pracy*) •Niedostateczna liczba pozarolniczych miejsc pracy na terenie LGD w stosunku do potrzeb •Niedochodowe, rozdrobnione gospodarstwa rolne produkujące na własne potrzeby •Słabo rozwinięta branża usługowa •Niski poziom innowacyjności społecznej gospodarczej •Niskie zasoby środków własnych na inwestycje gospodarcze przedsiębiorstw i niewielka aktywność w pozyskiwaniu zewnętrznego wsparcia •Niewystarczająca liczba miejsc pracy na miejscu na terenie LGD wymuszająca podejmowanie zatrudnienia w Rzeszowie •Niski poziom wspólnych inicjatyw gmin tworzących LGD •Szybki wzrost wydatków bieżących jednostek samorządu tworzących LGD •Niski poziom integracji społecznej mieszkańców (międzypokoleniowej, brak relacji/więzi pomiędzy dotychczasowymi i nowymi mieszkańcami, głębokie rozwarstwienie dochodowe), •Brak atrakcyjnych i stałych pozaszkolnych ofert spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, •Niski stopień kategoryzacji usług turystycznych •Słaba promocja obszaru jako miejsca atrakcyjnego turystycznie •Niski poziom świadomości społecznej w wielu wymiarach (wiedza i edukacja, budowa zaangażowania, umiejętność korzystania z narzędzi elektronicznych) •Zły stan techniczny istniejących świetlic wiejskich, bark wyposażenia •Niezagospodarowane centra wsi •Niepełna infrastruktura publiczna w zakresie obiektów sportowo rekreacyjnych,

	kulturalnych, oświetlenia ulicznego, parkingów, chodników. •Zaniedbane, nieoznakowane zabytki, pomniki przyrody, punkty widokowe •Zły stan techniczny obiektów zabytkowych •Brak wytyczonych i oznakowanych szlaków pieszych i rowerowych •Niski standard obiektów sportowych, turystycznych, rekreacyjnych i kulturalnych. . •Znaczny stopień bezrobocia w tym długotrwałego bezrobocie •Trudna sytuacja na rynku pracy zwłaszcza ludzi młodych •Ograniczony dostęp do oferty kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej i sportowej mieszkańców obszaru w tym seniorów, ludzi młodych •Niewielka liczba działań skierowanych na aktywizację seniorów w stosunku do potrzeb w tym zakresie •Niedostateczna oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży •Niewystarczająca liczba zajęć rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców obszaru LGD w szczególności dla dzieci i młodzieży. •Niska świadomość ekologiczna i wiedza o rodzimym dziedzictwie kulturowym •Niska aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców •Zanikanie tradycji regionu ze względu na niski poziom zaangażowania młodego pokolenia w kultywowanie lokalnych tradycji. •Brak środków na kultywowanie dziedzictwa kulturowego •Znikoma ilość certyfikowanych produktów i usług •Znikomy stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii •Niewystarczająca współpracą mieszkańców •Niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców
Szanse	**Zagrożenia**
• Rosnące zainteresowanie i umiejętności posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnym w społeczeństwie	• Postępujący proces starzenia się społeczeństwa – potrzebny rozwój kosztownych usług aktywizujących i opiekuńczych dla tej kategorii wiekowej

• Rozwój nowoczesnej infrastruktury internetowej • Dostęp do środków UE wdrażanych oddolnie poprzez LGD • Warunki przyrodnicze sprzyjające lokalnej turystyce weekendowej • Wysoka jakość środowiska przyrodniczego na obszarze LGD • Rozwój infrastruktura publicznej w zakresie obiektów sportowo rekreacyjnych, kulturalnych, oświetlenia ulicznego • Wzrost zainteresowania turystyką krótko pobytową tzw. weekendową • Wzrost zainteresowania produktem lokalnym, twórczością ludową i tradycjami lokalnymi • Rozwój i promocja produktów lokalnych • Wykorzystanie ekologicznych i kulturowych walorów regionu • Bliskość aglomeracji rzeszowskiej jako ośrodka wysokiej jakości usług publicznych i rynkowych - bez konieczności wyprowadzania się z obszaru LGD • Rozwój technologii cyfrowych jako szansa świadczenia usług i pracy na odległość • Rozwój gospodarczy kraju skutkujący spadkiem bezrobocia • Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego • Rozwój nowoczesnych technologii • Współpraca branżowa lokalnych firm • Wzrastające znaczenie ekologii i rolnictwa ekologicznego w świadomości ludzi, moda na żywność ekologiczną • Promocja LGD dzięki sztuce T. Kantora „Wielopole, Wielopole" wystawianej na światowych scenach m.in. Paryż, Buenos Aires, Bolonia, Barcelona, Thessaloniki, Florencja, Parma, Genewa, Zurych, Meksyk, Nowy Jork, Bolonia • Moda na wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (np. kolektory słoneczne) • Wzrost zainteresowania aktywnym sposobem spędzania czasu wolnego • Wzrost liczby ofert kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców obszaru w tym seniorów, ludzi młodych • Wzrastająca liczba aktywnych seniorów • Współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy gminami • Rozwój współpracy różnych podmiotów (w tym LGD) z podmiotami z innych obszarów,	• Zagrożenia wynikające ze zmian klimatu (zmniejszanie się zasobów wodnych i degradacja środowiska) • Występowanie nieprzewidzianych zjawisk takich jak epidemie i konflikty militarne- wojna za wschodnią granicą kraju • Skutki pogarszającej się sytuacji ekonomicznej i inflacji, które wpływają na podwyższenie kosztów bieżących i inwestycyjnych, • Niewykorzystanie potencjału współpracy w gminach na obszarze LSR • Duża liczba imigrantów w związku z wojną na Ukrainie • Spadek zainteresowania sportem wśród dzieci i młodzieży • Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób samotnych, o niskim statusie materialnym, osób niepełnosprawnych, rolników gospodarujących na niskim areale i członków ich rodzin. • Bierna postawa mieszkańców, ograniczone potrzeby integracji społecznej • Brak środków na rozwój gospodarczy • Pogorszenie się sytuacji na rynku pracy wskutek likwidacji przedsiębiorstw w wyniku rosnących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej , co będzie prowadzić do wzrostu bezrobocia na obszarze LGD • Niewykorzystanie potencjału rozwojowego gmin wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych

• Wzrost znaczenia i udziału NGO w życiu społeczno-gospodarczym • Propagowanie zrealizowanych inicjatyw jako „ dobrych praktyk"	

Na podstawie analizy SWOT zidentyfikowano najważniejsze z punktu widzenia rozwoju obszaru pozytywne i negatywne czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne. Dużym potencjałem obszaru LGD jest jego położenie geograficzne, na co zwracali uwagę uczestnicy konsultacji społecznych. Położenie obszaru LGD w bliskiej odległości od Rzeszowa, na trasie prowadzącej w Bieszczady może być znaczące dla rozwoju gospodarczego regionu. Różnorodność form ochrony przyrody, produkty lokalne, a także szereg inicjatyw lokalnych promujących tradycję regionu sprzyja rozwojowi turystyki wiejskiej. Atutem obszaru LGD jest duża liczba zabytków nieruchomych. Uzupełnieniem turystycznych walorów są istniejące na tym terenie szlaki turystyczne oraz odbywające się imprezy rozrywkowe kulturalne i sportowe oraz przedsięwzięcia związane z życiem i twórczością T. Kantora i J. Przybosia.

Za największe zagrożenie dla rozwoju całego obszaru LGD uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazywali emigrację zarobkową ludzi młodych do większych ośrodków miejskich oraz za granicę, co może niekorzystnie wpłynąć na strukturę demograficzną obszaru LGD i dodatkowo pogłębić już występujący problem starzejącego się społeczeństwa. Pozytywnym aspektem jest zauważalny wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnymi niższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej dla Polski. Słabymi stronami obszaru LGD jest niewątpliwie mała atrakcyjność inwestycyjna obszaru, co przekłada się na niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Uczestnicy konsultacji społecznych wskazali przede wszystkim niewystarczającą liczbę firm świadczących usługi dla społeczności lokalnej oraz brak atrakcyjnych miejsc pracy, które mogłyby zatrzymać na obszarze LGD młodych, wykształconych mieszkańców. Niską przedsiębiorczość mieszkańców można niwelować wykorzystując dostępne na rozwój przedsiębiorczości czy też rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych środki finansowe oraz możliwość wzmacniania kapitału społecznego poprzez szkolenia i aktywizację lokalnej społeczności. Następstwem sytuacji jaka ma miejsce na rynku pracy jest nadal mimo spadku w ostatnich latach wysoki wskaźnik osób objętych pomocą społeczną. Brak dochodowości mieszkańców, ich bierność powoduje konieczność korzystania ze świadczeń społecznych. Sytuacja taka będzie mieć miejsce dopóki nie nastąpi rozwój przedsiębiorczości i wzrost dostępności miejsc pracy, a przede wszystkim szacunek do pracy i osób zatrudnionych, natomiast pomoc socjalna będzie traktowana jako czasowe wsparcie związane z choroba, czy przejściowym brakiem pracy. Obecnie korzystanie ze źródeł socjalnych jest wręcz dotknięte zjawiskiem tzw. „dziedziczenia biedy". Dużym zagrożeniem dla obszaru może być postępująca bierność mieszkańców oraz zanikające poczucie tożsamości lokalnej. Jednym ze sposobów przeciwdziałania temu zjawisku jest propagowanie inicjatyw oddolnych mieszkańców zmierzających do aktywizacji i integracji zwłaszcza wśród osób młodych, aby angażowali się w życie społeczności lokalnej i szanowali przywiązanie do tradycji. Bardzo ważnymi z punktu widzenia wspierania kapitału społecznego będą działania integrujące i wzmacniające tożsamość lokalną. Wspieranie instytucji działających w obszarze integracji społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego powinno stanowić jeden z priorytetów realizacji LSR. W chwili obecnej na obszarze LGD funkcjonuje ponad 60 zarejestrowanych organizacji pozarządowych co nie przekłada się na wzrost zaangażowania i aktywności społeczności lokalnej, potwierdzają to odczucia uczestników konsultacji społecznych. Zwrócili oni uwagę na słabe zaangażowanie lokalnej społeczności, brak wystarczającej współpracy w ramach poszczególnych sektorów oraz niezadowalającą ofertę spędzania wolnego czasu dla ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji. Podczas spotkań konsultacyjnych, a także w ankietach, jako słabą stronę obszaru LGD mieszkańcy wskazywali liczne braki w zakresie szeroko rozumianej infrastruktury społecznej i publicznej (chodniki, parkingi, oświetlenie, miejsca wypoczynku, miejsca do rozwijania aktywność sportowych, oświetlenie uliczne, zaniedbane zabytki). Stąd wśród potencjalnych operacji zgłaszanych do realizacji w ramach LSR pojawiły się działania dotyczące m.in. modernizacji i wyposażenia świetlic wiejskich, budowy i rewitalizacji placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu, boisk sportowych, oznakowania szlaków turystycznych, budowy lub modernizacji infrastruktury technicznej np. oświetlenie uliczne. Działania inwestycyjne w tym zakresie podniosą atrakcyjność

turystyczną obszaru, ale przede wszystkim służyć będą mieszkańcom obszaru LGD w tym osobom młodym, seniorom, a także osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

3. Kluczowe grupy docelowe oraz grupy w niekorzystnej sytuacji

Diagnoza obszaru wypracowana na podstawie danych statystycznych oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych, pozwoliła na poprawne zdiagnozowanie grup docelowych oraz grupy w niekorzystnej sytuacji. Grupami docelowymi są: mieszkańcy, ludzie młodzi, seniorzy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, Jednostki sektora finansów publicznych .LGD zdiagnozowała również jedną grupę w niekorzystnej sytuacji, którą jest osoby poszukujące zatrudnienia. Grupy te zostały również wskazane przez mieszkańców podczas konsultacji oraz wynikły z ankietyzacji. Najważniejszą grupą docelową są **mieszkańcy**, ponieważ wszystkie cele i działania zaplanowane do wdrożenia w ramach LSR służą zaspokajaniu ich zidentyfikowanych potrzeb i oczekiwań, a tym samym przyczyniają się do poprawy jakości życia społeczności lokalnej zamieszkującej obszar LGD. Drugą grupą są **osoby młode**, przez osoby młode należy rozumieć grupę osób do 25 roku życia. Wchodząc w dorosłe życia osoby te borykają się z różnymi problemami. Po ukończeniu edukacji rozpoczynają poszukiwanie pracy. Coraz częściej osoby te mają problemy ze znalezieniem miejsca zatrudnienia w małych miejscowościach i decydują się na migrację zarobkową. Osoby młode napotykają wiele barier związanych z brakiem doświadczenia, umiejętności, a także oczekiwaniami i wymaganiami pracodawców. Brak odpowiednich szkół i instytucji edukacyjnych, a także ograniczona oferta szkoleń zawodowych, utrudnia rozwój umiejętności i zdobycie kwalifikacji potrzebnych na rynku pracy. To powoduje ograniczone szanse na znalezienie pracy dla mieszkańców obszaru objętego LSR. Warto więc inwestować w młodych ludzi, organizować szkolenia podnoszące wiedzę w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków na rozwój, zarządzania projektami czy prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowo jest to wiek istotny z punktu widzenia życia rodzinnego. Zatrzymanie na obszarze ludzi „wchodzących w dorosłe życie" będzie sprzyjało demografii obszaru. Przedstawicielom tej grupy należy udzielać szczególnego wsparcia zwłaszcza w obszarze aktywizacji i integracji. Należy podjąć działania zachęcające ich do zaangażowania się w życie społeczne.

Koleją grupę stanowią **seniorzy**, w LSR mianem seniorów określamy osoby powyżej 60 roku życia. Seniorzy, jak pokazują dane statystyczne stanowią bardzo liczną grupę. Niestety aktualnie na obszarze LGD mamy do czynienia ze starzeniem się społeczeństwa i jest to trend ogólnoświatowy. Ludzie starsi po wycofaniu się z życia zawodowego napotykają na utratę autorytetu w rodzinie i środowisku co przyczynia się do ograniczenia aktywności i wyłączenia społecznego. Często są to osoby samotne, opuszczone chociażby ze względu na zjawisko emigracji zarobkowej. Aktywizacja osób starszych, rozwijanie pasji, uatrakcyjnianie spędzania czasu wolnego, ale również podnoszenie kwalifikacji, uczenie się nowych rzeczy pozwoli osobom starszym dłużej cieszyć się zdrowiem, dobrą kondycją fizyczną wspomagając tym samym problem starzenia się społeczeństwa. W ogólnopolskiej polityce senioralnej zauważalny jest trend działań, który ma na celu umożliwienie jak najdłuższego pozostawania seniorów w ich dotychczasowym środowisku. Jednym z kierunków mogących częściowo zniwelować negatywne tendencje demograficzne byłoby podjęcie działań, skierowanych do seniorów, mających na celu przyciąganie osób chcących spędzić sędziwe lata w atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni. Koleją grupą są **przedsiębiorcy**, wybrani ze względu na złą sytuację ekonomiczną i niedostateczny rozwój gospodarczy obszaru oraz panujące wysokie bezrobocie. Wsparcie przedsiębiorców wpłynie na wzrost zatrudnienia, a co za tym idzie spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Ważną grupę stanowią członkowie organizacji pozarządowych , których dobrowolna i bezpłatna praca wpływa na jakość życia poszczególnych mieszkańców. **Organizacje pozarządowe** odgrywają kluczową rolę w społeczeństwie i pełnią wiele istotnych funkcji. Są podmiotami, które w dużej mierze kultywują i chronią od zapomnienia lokalną historię, kulturę, tradycje, obyczaje, folklor. Na obszarze objętym LSR działa stosunkowo dużo organizacji pozarządowych, jednak wiele z nich pozostaje mało aktywna. Organizacje pozarządowe napotykają w swoich działaniach jednak na szereg problemów. Do najistotniejszych należy niski potencjał finansowy, ale też brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia, w tym niska

skuteczność w pozyskiwaniu środków na realizację celów statutowych. Czynnikiem ograniczającym integrację/rozwój społeczeństwa obywatelskiego na terenie LGD jest zły stan techniczny oraz niewystarczająca liczba obiektów które mogą być wykorzystywane w tym zakresie. **Jednostki sektora finansów publicznym** samorządy gminne , ośrodki kultury, biblioteki - jako podmioty odpowiedzialne m.in. za rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego oraz jej beneficjenci, a także jako podmioty odpowiedzialne za politykę kulturalną, społeczną.

Grupą wymagającą szczególnego wsparcia, określoną jako grupa osób w niekorzystnej sytuacji są osoby **poszukujące zatrudnienia.** Jest to jedna z najbardziej zagrożonych grup wykluczeniem i marginalizacją. Mimo spadających danych statystycznych problemem występującym na obszarze LGD nadal pozostaje liczba osób korzystających z pomocy społecznej z przyczyn ekonomicznych, tj. pozostawania bez pracy. Brak środków do życia jest najistotniejszym czynnikiem wpływającym na zjawisko wykluczenia społecznego. Konkurencyjność na rynku pracy tych osób jest ograniczona niskimi kwalifikacjami lub ich brakiem, brakiem mobilności, biernością, a często utratą zdolności do pracy lub brakiem odpowiednich ofert w stosunku do kwalifikacji. Do tej grupy osób skierowano działania związane z rozwojem przedsiębiorczości poprzez podejmowanie działalności gospodarczej oraz działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy przyczyni się do zwiększenia poziomu dochodów mieszkańców, co wpłynie na zmniejszanie się liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej.

Na obszarze LGD nie zdiagnozowano żadnych innych grup interesu poza grupą interesu sektora publicznego, społecznego i gospodarczego.

4. Analiza możliwości wsparcia przez LGD lokalnych i ponadlokalnych inicjatywach

Analiza lokalnych potrzeb rozwojowych przeprowadzona na etapie diagnozy w ramach opracowywania LSR w zestawieniu z wielkością obszaru LGD i wielkością dostępnych środków finansowych na dofinansowanie lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw w strategii pozwala na stwierdzenie, iż LGD będzie w stanie wesprzeć jedynie pewną część z nich. Cały proces strategiczny został ukierunkowany na wybór takich celów i przedsięwzięć na które jest duże zapotrzebowanie społeczne i zarazem potencjał intelektualny, organizacyjny i finansowy (w postaci zapewnienia wkładu własnego) do ich realizacji. Istotne jest również w tym kontekście doświadczenie LGD z poprzednich okresów programowania. W wyniku przeprowadzonej priorytetyzacji potrzeb zdecydowano o wsparciu w ramach realizacji LSR zarówno inicjatyw dot. rozwoju infrastruktury publicznej, kulturowej, sportowej , miejsc spotkań mieszkańców i spędzania przez nich czasu wolnego, inicjatyw aktywizujących integrujących społeczność lokalną, szeroko rozumianym wzmacnianiu sektora pozarządowego. Na wsparcie będą mogły liczyć inicjatywy z zakresu zachowania dziedzictwa kulturowego. Wspierane będą inicjatywy w zakresie przedsiębiorczości mieszkańców w zakresie rozwijania przedsiębiorstw oraz tworzenia nowych firm działających w sekcji branża budowlana (m.in. budownictwo, usługi remontowe), handel hurtowy i detaliczny (m.in.: naprawa pojazdów samochodowych), fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne, działalność fotograficzna, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. A także inicjatyw z zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych. Mimo dużych potrzeb i oczekiwań społecznych, ze względu na uwarunkowania natury finansowej LGD nie będzie w stanie znacząco wspierać inicjatyw z zakresu: infrastruktury technicznej, w tym transportowej, infrastruktury telekomunikacyjnej, rewitalizacji przestrzeni publicznych, gospodarki obiegu zamkniętego, regulacji cieków wodnych, poprawy małej retencji oraz przedsięwzięć związanych z magazynowaniem wody.

ROZDZIAŁ V
SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚ I SYNERGIA

Lokalna Strategia Rozwoju to spójny schemat uzasadnionych działań, których zadaniem jest osiągnięcie lokalnych celów i zaspokajanie potrzeb, przyczyniających się do osiągnięcia celów o charakterze regionalnym

i ponadregionalnym - inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi obszarów gmin Czudec, Niebylec i Wielopole Skrzyńskie realizując przy tym wspólny cel inwestycji w ramach EFSI jakim jest wsparcie dla realizacji strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu w szczególności cele tematyczne: 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. 6. Zachowanie i ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami. 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.10. Inwestowanie w kształcenie i szkolenie na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.

Podstawowym źródłem finansowania działań w LSR będzie Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027wspierający zrównoważony rozwój polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa oraz poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich oraz Europejski Fundusz Społeczny+ (inwestowanie w ludzi) wspierający unijną politykę społeczną oraz w dziedziny zatrudnienia, edukacji i rozwoju umiejętności, a także reformy strukturalne w tych obszarach.

Spójność LSR Lokalnej Grupy Działania C.K. Podkarpacie przejawia się w zgodności celów LSR ze strategiami, wizjami, misjami i deklaracjami gmin partnerskich:

1. Strategią Rozwoju Gminy Niebylec na lata 2021-2030, przyjętą uchwałą nr XXXIX/285/2022 przez Radę Gminy Niebylec w dniu 27 maja 2022 r., i deklaracją : Gmina Niebylec podejmie zdecydowane działania związane z pozyskiwaniem jak największych środków finansowych z funduszy UE 2021-2027 oraz innych dostępnych krajowych i europejskich środków publicznych na przedsięwzięcia inwestycyjnej społeczne, we wszystkich sferach swojej działalności, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska, rozwoju gospodarczego, infrastruktury i usług publicznych. Będzie prowadzona, także szeroka akcja informacyjna i doradcza dla innych beneficjentów z terenów gminny, którzy mogą samodzielnie aplikować o środki pomocnicze. Dotyczy to głównie przedsiębiorców organizacji pozarządowych, parafii i jednostek samorządu terytorialnego.

W szczególności wpisuje się w cel strategiczny:

- Cel 1. Wzmacnianie potencjału lokalnej gospodarki oraz wspieranie i promocja przedsiębiorczości w gminie,
- Cel 2. Budowa kapitału ludzkiego i społecznego opartego o społeczeństwo lokalne, jako podstawy do podnoszenia poziomu życia mieszkańców,
- Cel 3 Rozbudowa infrastruktury przestrzennej oraz dbałość o stan środowiska, krajobrazu przy wykorzystaniu zasobów naturalnych – zbieżność celów strategii poprzez wspieranie inicjatyw budujących jakość życia mieszkańców i kapitał społeczny obszaru.

2. Strategią Rozwoju Gminy Czudec na lata 2016-2026 przyjętą Uchwałą Rady Gminy Czudec Nr XI/84/2015 z 30.12.2015 r. w szczególności przyjętą misją: Osiągnięcie równomiernego rozwoju wszystkich miejscowości, zapewniającego jakościową poprawę warunków życia mieszkańców z zachowaniem równowagi pomiędzy aktywności gospodarczą a ochroną środowiska naturalnego oraz kulturowego oraz celami strategicznymi w szczególności:

- Cel: Rozbudowa i poprawa infrastruktury gminnej,
- Cel: Ochrona i kultywowanie dorobku dziedzictwa kulturowego gminy oraz cel: Poprawa jakości i bezpieczeństwa życia mieszkańców.

Zarówno cele LSR jak i cele Strategii Rozwoju Gminy Czudec ukierunkowane są na rozwój infrastruktury, ochronę dziedzictwa kulturowego, a w konsekwencji poprawę warunków życia i bezpieczeństwa mieszkańców.

3. Strategią Rozwoju Gminy Wielopole Skrzyńskie Uchwałą Nr XXIX.253.2022z 28.04.2022 roku i określoną wizją strategii: Gmina Wielopole Skrzyńskie oferuje społecznie akceptowalne warunki życia i interesujące miejsca pracy z dostępem do usług publicznych wyższej jakości, przy eliminacji wykluczeń w dostępie do Internetu, usług zdrowotnych, opieki społecznej oraz w zakresie korzystania z infrastruktury. Gmina Wielopole Skrzyńskie przedsiębiorcza i efektywna rolniczo, atrakcyjna inwestycyjnie, bezpieczna dla życia i biznesu, lokalny lider upraw ekologicznych, produkcji zdrowej żywności, zwierzęcej i przetwórstwa, atrakcyjna dla turystyki, sportu, rekreacji, wypoczynku, miejscem zintegrowanej współpracy społecznej nastawionej na rozwój oraz wyższą jakość edukacji i kultury z zachowaniem jej dziedzictwa lokalnego.

Zgodność celów LSR z:

- Celem strategicznym 1.Konkurencyjnai innowacyjna gospodarka lokalna, wykorzystująca uwarunkowania, tradycje i specjalizacje lokalne oraz przedsiębiorczość mieszkańców,
- Celem strategicznym 2.Atrakcyjna i rozwijająca się oferta wykorzystania wolnego czasu, bazująca na historii i bogatym dziedzictwie kulturowym oraz walorach przyrodniczo-krajobrazowych gminy,
- Celem strategiczny 3.Komforti bezpieczeństwo mieszkańców w wymiarze środowiskowym, przestrzennymi komunikacyjnym, w szczególności poprzez wykorzystanie w planowanych działaniach lokalnych zasobów w kreowaniu komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców.

Wszystkie działania przewidziane w strategiach Gmin Partnerskich są spójne z przedsięwzięciami przewidzianymi w LSR łączy je dążenie do poprawy jakościowości mieszkańców zarówno w sferze gospodarczej, infrastrukturalnej jak i społecznej.

LSR jest także spójna z lokalnymi strategiami rozwiązywania problemów społecznych, lokalnymi programami rewitalizacji gmin partnerskich, a także strategiami powiatów strzyżowskiego i ropczycko sędziszowskiego oraz województwa podkarpackiego poprzez wspieranie przedsięwzięć wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców, budowę/rewitalizację infrastruktury publicznej o charakterze społecznym, działania na rzecz wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców, rozwoju oferty edukacyjnej i aktywnego spędzania wolnego czasu oraz propagowanie tradycji i wartości kulturowych regionu.

Przyjęte cele LSR są zgodne z celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa „Podkarpackie 2030":
- Obszar 1. Gospodarka i nauka : Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa -cel:1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie - Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki;
- Obszar 2. Kapitał ludzki i społeczny: Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców – cel . 2.1. Edukacja - Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości, cel. 2.7. Aktywny styl życia i sport Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego.

Cele LSR są także spójne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Powiatu Ropczycko – Sędziszowskiego na lata 2021-2030 tj.:
- Celem I. Wsparcie rozwoju innowacji i lokalnej gospodarki, Cel szczegółowy 1: Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz rolnictwa i turystyki,
Celem II. Poprawa jakości życia mieszkańców, cele szczegółowe : 2. Promowanie aktywności fizycznej, zdrowego stylu życia oraz ogólnych postaw prozdrowotnych. 3. Podnoszenie jakości nauczania i dostosowanie go do potrzeb gospodarki oraz 4. Wsparcie rozwoju kultury z zachowaniem pamięci o dziedzictwie wraz z uwzględnieniem nowoczesnych trendów.
Cele LSR są spójne z Strategią Rozwoju Powiatu Strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 tj.:
- Celem 1 Rozwijanie przewagi regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej,
- Celem 1.3 Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu,
- Cel 2 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców,
- Celem 2.1 Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości.

LSR LGD C.K. Podkarpacie przewiduje dwa cele ogólne, których realizacja przyczyni się do rozwoju gospodarczego obszaru, wzrostu poziomu życia mieszkańców i rozwoju kapitału społecznego. W ramach C.1Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD C.K. Podkarpacie w oparciu o efektywne wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych" finansowane będą przedsięwzięcia zgodne głównie z celami EFSI – Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 dotyczące m. in. wsparcia dotacyjnego małych i średnich przedsiębiorstw, wsparcie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, ochrona przyrody i racjonalne gospodarowanie zasobami poprzez m.in. udzielanie dotacji na tworzenie i rozwój działalności gospodarczej, poprawę

infrastruktury społecznej, odnawianie zabytków, pomników przyrody, poprawa jakości bazy noclegowej i gastronomicznej; obiektów i szlaków turystycznych, produktów lokalnych; świetlic wiejskich finansowanych w ramach 6 przedsięwzięć: Rozbudowa i poprawa standardu niekomercyjnej małej infrastruktury publicznej na obszarze LSR, Zachowanie odtworzenie dziedzictwa kulturowego i historycznego LGD C.K. Podkarpacie, Tworzenie podmiotów gospodarczych na obszarze LSR, Rozwój podmiotów gospodarczych na obszarze LSR, Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze LSR, Wsparcie przedsięwzięć sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców. Ich realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców dzięki zaspokojeniu potrzeb społecznych oraz kulturalnych realizując jednocześnie cele zawarte w strategiach lokalnych i regionalnych – dotyczące podejmowania działań sprzyjających poprawie jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem zasobów lokalnych.

W ramach C.2tworzenie warunków dla zwiększenia kompetencji i aktywności mieszkańców LGD finansowane będą przedsięwzięcia zachęcające do aktywności zawodowej, działań edukacyjnych związanych z zakładaną lub rozwijaną działalnością gospodarczą, przedsięwzięcia mające na celu rozwijanie inicjatyw edukacyjnych w szkołach na terenie LGD, podnoszenie poziomu i doskonalenie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji mieszkańców bez względu na wiek, a także ochronę zdrowia i profilaktykę zdrowotną oraz przeciwdziałania zjawiskom antyspołecznym w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027oraz EFS+ w ramach 4 przedsięwzięć: Wsparcie szkół na terenach wiejskich, Wzmocnienie potencjału NGO i aktywnego udziału mieszkańców w procesie realizacji LSR, Wsparcie inicjatyw aktywizujących i integrujących środowisko lokalne, Usługi społeczne świadczone na rzecz mieszkańców. Cel 2 jest zgodny z celami zawartymi w strategii rozwoju województwa podkarpackiego i strategiami lokalnymi poprzez wsparcie działań edukacyjnych, aktywności społecznej seniorów, wsparcie integracji i współpracy w środowisku lokalnym.

Dzięki komplementarności i synergii pomiędzy funduszami finansującymi LSR, w szczególności pomiędzy przyjętymi celami i przedsięwzięciami możemy uzyskać wsparcie na rzecz gruntowniejszego i szybszego rozwiązywania problemów zdiagnozowanych na terenie LGD C.K. Podkarpacie zarówno w sferze infrastruktury społecznej jak i gospodarczej, które warunkują rozwój obszaru jednocześnie przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu i gospodarczemu LGD, a także zapobiegając skutkom zaniechania tych działań. Planowane w LSR przedsięwzięcia będą korespondować z działaniami podejmowanymi przez przedsiębiorców, NGO, instytucje publiczne - zmierzającymi do zrównoważonego rozwoju obszaru LGD i poprawy jakości życia co niewątpliwie wpłynie na eliminacje zagrożeń wykazanych w analizie SWOT.

Spójny i zintegrowany charakter LSR przejawia się także w związkach pomiędzy podmiotami, które miały i będą miały udział w realizacji LSR. Na etapie formułowania założeń jak i realizacji działań planowanych w LSR podstawą jest współpraca różnych podmiotów i przedstawicieli trzech sektorów, wykonujących cząstkowe działania składające się na osiągnięcie celów szczegółowych i ogólnych, wskaźników, a w konsekwencji realizacji misji LGD. Budowa infrastruktury publicznej przez samorząd gminy typu: parking, oświetlenie uliczne, chodnik, park, boisko, kort maja bezpośrednie przełożenie na bezpieczeństwo i jakość życia mieszkańców, dopełnieniem są działania NGO-sów polegające na organizacji warsztatów sportowych, edukacyjnych które poprawią komfort życia mieszkańców. To z kolei może być bodźcem dla przedsiębiorców, którzy w nowej infrastrukturze i planowanych działaniach widzą pomysł na nowy biznes np. nowe usługi a tym samym nowe miejsca pracy. Bazowanie na lokalnych zasobach, dialog ze społecznością lokalną pozwolił zachować spójność dokumentu i celów, zgodną ze specyfiką obszaru. Naszym zamierzeniem jest wykorzystywanie lokalnych zasobów turystycznych, historycznych, gospodarczych w dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców. Planowane cele i działania aktywizacyjne, edukacyjne, integracyjne, rozwój małej infrastruktury publicznej turystycznej mają wpłynąć na wzrost standardu życia mieszkańców, dążyć do budowy świadomej, zintegrowanej i aktywnej społeczności lokalnej LGD.

Wieloletnia współpraca z mieszkańcami, gdyż LGD działa od 2005 roku, znacznie ułatwiła nam określenie potrzeb społeczności lokalnej deklarującej aktywny udział w tworzeniu i realizowaniu LSR. Zintegrowany charakter

LSR stanowi unikalne podejście do rozwiązywania problemów dzięki łączeniu istniejących zasobów oraz działań w sferach gospodarczej, publicznej i społecznej. Dodatkowo należy podkreślić, iż w trakcie prac nad strategią, każda z grup interesu miała możliwość sformułowania własnych potrzeb bez dominacji któregokolwiek z sektorów w tym dominacji sektora publicznego ponadto wzięto pod uwagę wspólne rozwiązywanie tożsamych problemów nie ograniczać się do obszaru jednej gminy w tym pomocne będą np. projekty partnerskie ukierunkowane na kreowanie oferty zagospodarowania wolnego czasu, projekty grantowe wspierające ofertę zajęć edukacyjnych czy usług świadczonych na rzecz seniorów i mieszkańców w gorszym położeniu.

Ponad piętnastoletnia działalność LGD pozwoliła wypracować pewne metody i sposoby współpracy z samorządami, NGO, mieszkańcami, przedsiębiorcami i dzięki doświadczeniu przyjęto pewne metody wdrażania LSR (konkurs – kierowany do jest, przedsiębiorców, grant – do parafii, KGW, OSP, klubów sportowych, projekty partnerskie które angażują przedstawicieli z wszystkich sektorów ponadto dobrym sposobem integracji i aktywizacji było premiowanie projektów partnerskich opartych na współpracy. Pozwoliło to wypracować wśród beneficjentów większe zainteresowanie problemami innych, nie tylko skupianie się na własnych potrzebach, „łączenie sił" w dążeniu do rozwiązywania zaistniałych problemów, korzystania z tzw. dobrych praktyk – co bezpośrednio przełożyło się na trafniejsze i efektywniejsze odczytywanie lokalnych potrzeb i rozwiązywanie problemów.

Ponadto forma projektów partnerskich i grantów wpłynie na poprawę współpracy pomiędzy podmiotami nie tylko z terenu LGD ale także spoza obszaru gmin partnerskich, pozwoli zintensyfikować działania rożnych podmiotów na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów np. zakup wyposażenia do szkoły które wpłynie na poprawę oferty edukacyjnej szkoły ale będzie także podstawą sprzętową do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych przez lokalne NGO. Podejście LEADER dzięki zaangażowaniu mieszkańców tzw. liderów lokalnej społeczności zarówno przedstawicieli NGO, sektora publicznego: Wójtów, Radnych, Sołtysów, przedsiębiorców oraz chętnych mieszkańców LGD można w sposób kompleksowy sformułować potrzeby, metody działań, terminy, zakładane efekty i w końcu pozyskać środki na realizacje zaplanowanych uzasadnionych i celowych zadań. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenie LGD w zakresie integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej najskuteczniejsze jest zapewnienie finansowania wspólnie wypracowanych projektów, angażujących przedstawicieli lokalnej społeczności z różnych sektorów, które odpowiadają ich wspólnych potrzebom np. sfinansowanie budowy boiska czy terenu rekreacyjnego, z którego korzystają wszyscy, dotacja na utworzenie firmy świadczącej usługi gastronomiczne w miejscowości w której nie funkcjonuje żaden tego typu podmiot itp. Dzięki cyklicznym konferencjom tematycznym, spotkaniom, informacji w mediach społecznościowych, w Internecie o formach wsparcia, tzw. dobrych praktykach", udaje się angażować mieszkańców reprezentujących różne grupy interesu tym samym wpływać na zwiększenie integracji i aktywizacji lokalnej społeczności.

ROZDZIAŁ VI
CELE I SKAŹNIKI

Na podstawie wniosków płynących z: badań ankietowych, kart projektu, spotkań informacyjnych w gminach, spotkań w punktach konsultacyjnych, spotkań zespołu roboczego ds. LSR i konsultacji prowadzonych za pośrednictwem strony internetowej przygotowana została analiza SWOT obszaru i zestawienie wskazanych przez mieszkańców mocnych i słabych stron oraz zidentyfikowanych szans i zagrożeń. Zidentyfikowane problemy były podstawą dla przedstawienia celów i przedsięwzięć LSR, które są odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Osiągniecie tych celów przyczyni się do ograniczenia słabych stron obszaru, poprzez wykorzystanie zdiagnozowanych potencjałów, czego efektem będzie zniwelowanie wskazanych problemów i zaspokojenie zgłoszonych przez mieszkańców potrzeb. Cele i przedsięwzięcia zostały przedstawione w załączniku nr 1 do LSR Cele i przedsięwzięcia.

Cele i przedsięwzięcia są zgodne i wpisują się w cele PS dla WPR na lata 2023-2027. Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu.

Na podstawie przeprowadzonej analizy zostały zaproponowane dwa cele oraz dopasowano do nich konkretne przedsięwzięcia, które pozwolą na osiągnięcie zakładanych rezultatów w poszczególnych grupach docelowych. Przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają współdziałają w osiągnięciu zakładanych celów.

Cel 1 . Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD C.K. Podkarpacie

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą obszaru oraz konsultacjami społecznymi, jako pierwszy priorytet LSR na lata 2023-2027 wskazane zostało wspieranie działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru LGD C.K. Podkarpacie. Wszystkie przedsięwzięcia, które będą realizowane w ramach Celu 1, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy na obszarze LGD. Jednym z elementów decydujących o jakości życia lokalnej społeczności jest dostęp do kultury, rekreacji i atrakcyjnych, aktywnych form spędzania czasu wolnego stąd potrzeba rozwoju małej infrastruktury służącej przede wszystkim na cele kulturalne, rekreacji, sportu a także turystyki. Dofinansowanie otrzymają również operacje polegające na odnowieniu, renowacji, oznakowaniu obiektów zabytkowych. Na wzrost jakości życia mieszkańców wpłyną również nowe miejsca pracy na obszarze LSR. Analiza potrzeb i potencjału wykazała, że na obszarze objętym LSR nadal utrzymuje się wysoka liczba bezrobotnych, zaś stopa bezrobocia jest wyższa od średniej województwa i kraju. Znaczna część osób pozostających bez pracy to osoby niemające żadnego doświadczenia zawodowego i nieposiadające kwalifikacji zawodowych oraz wykształcenia. Wszystkie te elementy stanowią czynniki obniżające atrakcyjność regionu i powodują niekorzystne zmiany w społeczeństwie, w tym ubóstwo i wykluczenie społeczne. Konsultacje społeczne jednoznacznie wskazują, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest słabo rozwinięta przedsiębiorczość. W ramach celu C1 dofinansowane będą działania związane z rozwojem przedsiębiorczości, w tym rozwoju biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozwijania pozarolniczej działalności gospodarczej, a także operacje polegające na rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania zagród edukacyjnych. Realizowane będą również operacje inwestycyjne związane z stworzeniem warunków i przestrzeni do wzrostu aktywizacji i integracji społeczności lokalnej. Podjęte działania w ramach celu 1 przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców, wzrostu aktywizacji i integracji społecznej, a także poprawy atrakcyjności turystycznej obszaru LGD.W ramach Celu 1 zaplanowano realizację 6 przedsięwzięć. Przedsięwzięcia będą miały charakter zintegrowany i komplementarny. Dzięki realizacji tego celu obszar LGD będzie atrakcyjnym miejscem dla mieszkańców i turystów, rozwijający się gospodarczo i społecznie, o dobrze rozwiniętej infrastrukturze, Cel ten obejmuje wszelkie działania w zakresie tworzenia warunków do zwiększania przedsiębiorczości mieszkańców, kształtowania przestrzeni publicznej i społecznej, w taki sposób, aby była jak najbardziej przyjazna dla mieszkańców.

Wskaźnik rezultatu:

R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR;

R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR;

R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zimujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu WPR

P.1.1. Budowa i poprawa standardu niekomercyjnej małej infrastruktury publicznej na obszarze LSR

Przedsięwzięcie przyczyni się do promocji obszaru LSR, jako miejsca atrakcyjnego turystycznie oraz zachęci młodych ludzi do osiedlania się. LSR stawia sobie za cel stworzenie wspólnej przestrzeni dla wszystkich mieszkańców regionu oraz turystów. Będzie to możliwe dzięki rozwojowi ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej. Działania te będą odpowiedzią na zdiagnozowane problemy związane z niskim standardem obiektów sportowych, kulturalnych, niepełną infrastrukturą publiczną w zakresie obiektów sportowo –rekreacyjnych, kulturalnych, brakiem oświetlenia ulicznego, parkingów, chodników, niezagospodarowanymi centrami wsi, słabą promocją obszaru jako miejsca atrakcyjnego turystycznie.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty związane z szeroko pojętą małą infrastrukturą publiczną: rekreacyjną, sportową kulturalną oraz turystyczną np.: modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich, budowa i rewitalizacja placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu, boisk lub hal sportowych, oznakowania szlaków turystycznych, budowy lub modernizacji infrastruktury technicznej np. budowa oświetlenia ulicznego, budowa chodników. Działania inwestycyjne w tym zakresie przyczynią, się, do podniesienia jakości życia mieszkańców poprzez umożliwienie im szerszego dostępu do miejsc spędzania wonnego czasu i rekreacji podniosą atrakcyjność turystyczną obszaru.

•Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach Konkursu w ramach środków PS WPR
•Będą to operacje inwestycyjne
•Wnioskodawcy JST
• Grupy docelowe: JST, mieszkańcy LSR
•Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - refundacja kosztów kwalifikowalnych do wysokości 500 tys. zł
•Poziom dofinasowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami

Wskaźnik produktu:
1.*Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej*
Wskaźnik rezultatu:
1.Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR

P.1.2 Zachowanie i odtworzenie dziedzictwa kulturowego i historycznego LGD C.K Podkarpacie

O historii i bogatym dziedzictwie kulturowym i religijnym świadczą liczne zabytki kultury zlokalizowane na terenie gmin wchodzących w skład LGD. W większości to zagospodarowane i dobrze utrzymane obiekty uatrakcyjniające ofertę turystyczną regionu mimo to podczas spotkań konsultacyjnych wskazywano na bardzo zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych, które pomimo iż są wizytówką regionu, z powodu braku funduszy i zaangażowania lokalnej społeczności popadają ruinę, szczególnych prac wymagają zabytki sakralne. Dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty związane z odnowieniem lub oznakowaniem obiektów zabytkowych objętych formą ochrony zabytków np. wpisanych do rejestru zabytków. Remont, odnowienie obiektów zabytkowych przywróci im świetność i utrwali dla przyszłych pokoleń, przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej obszaru LGD

•Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach Konkursu w ramach środków PS WPR
•Będą to operacje inwestycyjne.
•Wnioskodawcy NGO
• Grupy docelowe: JST, Mieszkańcy LSR, NGO
•Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - refundacja kosztów kwalifikowalnych do wysokości 200 tys. zł
• Poziom dofinasowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

Wskaźnik produktu:

1. *Liczba odnowionych/oznakowanych/uporządkowanych zabytków*

Wskaźnik rezultatu:

1. *Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR*

P.1.3 Tworzenie podmiotów gospodarczych na obszarze LSR

Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na oczekiwania wyrażane przez uczestników badań ankietowych a także wnioski z raportu ewaluacyjnego, podkreślające zapotrzebowanie na kontynuację przedsięwzięć w zakresie przedsiębiorczości. Pomimo wzrostu w ostatnich latach liczby podmiotów gospodarczych, obszar LGD charakteryzuje się małą liczbą miejsc pracy i stosunkowo niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości. Mieszkańcy LGD wskazywali że należy podjąć wszelkie działania zmierzające do powstania nowych miejsc pracy co przyczyni się do podniesienia aktywności zawodowej społeczeństwa, stymulowania rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru. Przedmiotem wsparcia będzie dofinansowanie operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w branżach uznanych za kluczowe na obszarze LGD.tj.: branża budowlana (m.in. budownictwo, usługi remontowe),handel hurtowy i detaliczny (m.in.: naprawa pojazdów samochodowych), fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne, działalność fotograficzna, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Preferowane będą operacje w ramach których zostaną utworzone miejsca pracy dla osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji

•Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach Konkursu w ramach środków PS WPR.

•Będą to operacje inwestycyjne.

•Wnioskodawcy: Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą,

• Grupy docelowe - Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, osoby w niekorzystnej sytuacji

•Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - ryczałt do 110 tys. zł

•Poziom dofinansowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

Wskaźnik produktu:

1. *Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji*

Wskaźnik rezultatu:

1. *Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR*

P.1.4 Rozwój podmiotów gospodarczych na obszarze LSR.

Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy związane z brakiem środków własnych na inwestycje gospodarcze przedsiębiorstw i niewielką aktywność w pozyskiwaniu zewnętrznego wsparcia, znaczny stopień bezrobocia w tym długotrwałego, trudną sytuacją na rynku pracy zwłaszcza ludzi młodych, niewystarczającą liczbą miejsc pracy na miejscu na terenie LGD wymuszającą podejmowanie zatrudnienia w Rzeszowie a także słabo rozwiniętą branżę usługową. W związku z trudną sytuacją na świecie i w kraju, (wojna na Ukrainie, inflacja) istniejące przedsiębiorstwa, szczególnie mikro i małe stoją przed ogromnym wyzwaniem. Umiejętność szybkiego dostosowywania się do zmian i potrzeb otoczenia, zdolność budowania nowych produktów i modeli działalności czy sprawność we wdrażaniu nowych technologii są cechami, które będą miały szanse wzmocnić biznes. Dofinansowanie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej pozwoli odpowiedzieć na potrzeby rynku oraz budować potencjał firm. W ramach przedsięwzięcia będzie można realizować projekty związane z rozwijaniem pozarolniczej działalności gospodarczej w branżach uznanych za kluczowe na obszarze LGD tj.: branża budowlana (m.in. budownictwo, usługi remontowe),handel hurtowy i detaliczny (m.in.: naprawa pojazdów samochodowych), fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne, działalność fotograficzna, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Utworzenie nowych miejsc pracy w rozwijających się przedsiębiorstwach jest szansą na rozwój regionu oraz powstrzymanie migracji.

Preferowane będą operacje w ramach których zostaną utworzone miejsca pracy dla osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji .

•Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach Konkursu w ramach środków PS WPR.

•Będą to operacje inwestycyjne.

•Wnioskodawcy: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, mikro i małe przedsiębiorstwa

• Grupy docelowe - Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, mikro i małe przedsiębiorstwa

• Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - refundacja kosztów kwalifikowalnych do wysokości 110 tys. zł

• Poziom dofinansowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

Wskaźnik produktu:

1. *Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa*

Wskaźnik rezultatu

1.Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR

P.1.5 Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze LSR.

Szansą rozwoju obszaru LGD jest moda na turystykę aktywną, zdrową żywność i produkty lokalne. Wykorzystanie w tym celu rolnictwa i zasobów turystycznych LGD gwarantuje szansę rozwoju. Obszar LGD można uznać za atrakcyjny turystycznie, mający potencjał do jeszcze szerszego rozwoju turystyki. Wpływ mają na to położenie obszaru oraz posiadane warunki naturalne. Obszar LGD jest również atrakcyjnym miejscem do rozwoju turystyki aktywnej. Słabą stroną obszaru jest niezbyt wysoka przedsiębiorczość mieszkańców oraz liczne niedochodowe rozdrobnione gospodarstwa rolne produkujące na własne potrzeby. Z drugiej strony duża liczba małych gospodarstw rolnych stanowi potencjał do rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych. Zagrody edukacyjne są bezpośrednio powiązana z rozwojem turystyki przyjaznej środowisku, których oferta jest budowana na bazie zasobów gospodarstwa, jak również walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych danej miejscowości – pozwala przyciągnąć na tereny wiejskie turystów oraz zintegrować mieszkańców z innych obszarów. Przeprowadzone konsultacje społeczne wskazały na dotychczasowy brak i niedostateczne wsparcie w tym zakresie, a istotnym dla rozwoju obszaru jest rozwój turystyki opierającej się na produktach lokalnych z wykorzystaniem lokalnych zasobów.

W ramach przedsięwzięcia dofinansowane będą operacje polegające na rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych, w ramach których przewidziano dofinansowanie operacji polegających zarówno na tworzeniu nowych zagród edukacyjnych jak i rozwoju już istniejących zagród edukacyjnych funkcjonujących na obszarze LGD co przyczyni się do stabilizacji dochodów w gospodarstwach rolnych, podniesie jakość życia rolników i ich rodzin..

•Przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach Konkursu w ramach środków PS WPR.

•Będą to operacje inwestycyjne i nie inwestycyjne

•Wnioskodawcy: Rolnicy, domownicy będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa w którym prowadzona jest działalność rolnicza, istniejące zagrody edukacyjne

•Grupy docelowe: Rolnicy, domownicy będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa w którym prowadzona jest działalność rolnicza, istniejące zagrody edukacyjne

•Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - ryczałt do 140 tys. zł

•Poziom dofinansowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

Wskaźnik produktu:

1. Liczba nowopowstałych lub rozwiniętych zagród edukacyjnych

Wskaźnik rezultatu:

1.Liczba przedsiębiorstw rolnych w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR

P.1.6 Wsparcie przedsięwzięć sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców.

Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców zgłaszane podczas konsultacji społecznych, a także ma odzwierciedlenie w analizie mocnych i słabych stronach obszaru LGD.
Wyniki konsultacji społecznych wskazują na zbyt niską ofertę zajęć, integrujących imprez, wydarzeń szczególnie dla młodzieży, osób starszych i osób w niekorzystnej sytuacji oraz brak działań, które stymulowałyby ich aktywność społeczną. Czynnikiem ograniczającym integrację , rozwój społeczeństwa obywatelskiego na obszarze LGD jest niewystarczająca liczba obiektów które mogą być wykorzystane w tym zakresie. Mieszkańcy obszaru LGD podczas konsultacji społecznych wskazywali na zły stan techniczny istniejących miejsc spotkań m.in. świetlic wiejskich a także na brak odpowiedniego wyposażenia, wiele istniejących obiektów wymaga również aranżacji terenu na cele rekreacyjne: place zabaw, siłownie zewnętrzne, chodniki. Realizacja powyższego przedsięwzięcia dotyczy operacji polegających na wsparciu organizacji pozarządowych (mi.in. KGW, OSP) , które będą realizować inwestycje w zakresie poprawy dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej.

Założeniem jest poprawa standardu życia mieszkańców, dzięki modernizacji, wyposażeniu istniejącej infrastruktury.

- Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie grantów, w ramach środków PS WPR
- Będą to operacje inwestycyjne
- Wnioskodawcy: organizacje pozarządowe
- Grupy docelowe: NGO , mieszkańcy LSR, ludzie młodzi do 25 r.ż. seniorzy , osoby w niekorzystnej sytuacji
- Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - refundacja kosztów kwalifikowalnych do wysokości 50 tys. zł (minimum 5 tys. zł)
- Poziom dofinansowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

Wskaźnik produktu:
1. *Liczba nowo powstałych zmodernizowanych i/lub wyposażonych obiektów w ramach projektu*
Wskaźnik rezultatu:
1.Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu WPR

Cel 2. Stworzenie warunków dla zwiększenia kompetencji i aktywności mieszkańców LGD

Drugi cel strategii skoncentrowany będzie na stworzeniu warunków do zwiększenia aktywizacji i integracji mieszkańców obszaru LGD C.K. Podkarpacie. Wszystkie przedsięwzięcia, które będą realizowane w ramach Celu 2, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy na obszarze LGD. Jednym z nich jest słaba oferta zajęć kulturalnych, edukacyjnych, sportowych zajęć rozwijających zainteresowania i aktywizacyjnych, która często nie jest dostosowana do faktycznych oczekiwań i potrzeb konkretnych grup odbiorców (dzieci, ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji).Mieszkańcy LGD podczas konsultacji zgłaszali zapotrzebowanie na szeroko pojętą ofertę z zakresie spędzania czasu wolnego (w tym dedykowane ludziom młodym do 25 roku życia i seniorom). Kolejnym ważnym problemem wskazanym przez społeczność lokalną biorącą udział w konsultacjach jest niska aktywność i zaangażowanie ludzi młodych w sprawy lokalne i życie społeczne, zbyt mała ilość działań międzypokoleniowych,

wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy różnymi grupami wiekowymi, zwłaszcza ludźmi młodymi do 25 roku życia i seniorami, brak współdziałania w kierunku rozwoju integracji oraz problemy z dostępem mieszkańców, zwłaszcza młodzieży i osób starszych do kultury i usług społecznych. Dodatkowo w ramach celu przewiduje się aktywności, inicjatywy dla mieszkańców, które przyczynia się do wsparcia jakości edukacji na obszarach wiejskich, włączenia społecznego dla grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźnik rezultatu:

1. *Liczba uczniów którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu*
2. ***R.42 Promowanie włączenia społecznego*** *Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego*
3. *Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej*

P.2.1. Wsparcie jakości edukacji

Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców zgłaszane podczas konsultacji społecznych, a także ma odzwierciedlenie w analizie mocnych i słabych stronach obszaru. W ramach przedsięwzięcia realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu wzrost jakości edukacji. Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy jako priorytetowe działanie wskazali wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji związanych z umiejętnościami informatycznymi, programistycznymi oraz technicznymi – organizacja zajęć z robotyki z elementami programowania co przyczyni się do rozwijania kompetencji uczniów niezbędnych dla rozwoju regionalnego rynku pracy, rozwoju społecznego oraz rozwoju edukacyjnego

Wsparcie uwzględniać będzie zróżnicowane potrzeby uczniów, zgodne z ich indywidualnymi czy specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Typy projektów/rodzaje działań:

- Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez: przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.: współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły i szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji
- wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych
- wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem modeli wypracowanych w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły)
- -podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli
- włączenie rodziców w działalność szkoły
- wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole, w tym wszelkiego rodzaju dyskryminacji uczniów
- wsparcie szkół w budowaniu świadomości uczniów i rodziców w zakresie edukacji ekologicznej

• Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie grantów, w ramach środków EFS+
• Będą to operacje tzw. miękkie, nieprodukcyjne
• Wnioskodawcami będą organizacje pozarządowe
• Grupy docelowe: Zgodnie z katalogiem grup docelowych określonych w EFS+
• Maksymalna wartość projektu grantowego to 200 000,00 €, ryczałt

Wskaźnik produktu:

1. Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność
2.Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Wskaźnik rezultatu:

1.Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu

P.2.2. Wzmocnienie potencjału NGO i aktywnego udziału mieszkańców w procesie realizacji LSR

Na obszarze LGD istnieją organizacje prężnie działające jak i takie, którym brak wiary we własne możliwości. Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy LGD, przedstawiciele NGO wskazywali na brak środków finansowych na realizację zadań statutowych. Organizacje pozarządowe powinny być aktywnie włączone w realizację projektów poprawiających atrakcyjność obszaru i jego promocję, aktywizację mieszkańców poprzez realizację projektów związanych z organizacją warsztatów tematycznych czy zajęć związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji. Potrzeby wynikające ze zdiagnozowanych problemów skłaniają do umożliwienia wsparcia organizacji społecznych z obszaru LGD realizacji działań statutowych tworzących kapitał społeczny danego obszaru. Konieczne jest umożliwienie im realizacji działań statutowych poprzez dofinansowanie przedsięwzięć zachęcających do aktywności społecznej, polegających na organizacji działań animacyjnych, doradczych, warsztatowych, wydarzeń kulturalnych, promocyjnych, imprez integracyjnych w szczególności dedykowanych ludziom młodym do 25 roku życia, seniorom a także osobom w niekorzystnej sytuacji. Przedsięwzięcie umożliwi osobom starszym, osobom w niekorzystnej sytuacji włączenie się w życie społeczne unikając tym samym wycofania i odosobnienia. Dofinansowanie otrzymają również operacje polegających na doposażeniu (m.in. zespołów ludowych, OSP, KGW,) w stroje ludowe oraz instrumenty muzyczne. Zakłada się że działania realizowane w ramach niniejszego przedsięwzięcia realizowane będą przy wykorzystaniu efektów działań z przedsięwzięcia P.1.6.

- Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie grantów, w ramach środków PS WPR
- Będą to operacje inwestycyjne
- Wnioskodawcy: organizacje pozarządowe
- Grupy docelowe: Mieszkańcy LSR, ludzie młodzi do 25 r .ż, seniorzy, NGO
- Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - refundacja kosztów kwalifikowalnych do wysokości 50 tys. zł (minimum 5 tys. zł)
- Poziom dofinansowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

Wskaźnik produktu:

1. Liczba inicjatyw informacyjnych, edukacyjnych, promocyjnych zorganizowanych w ramach projektu
2. Liczba uczestników projektu – osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji
3. Liczba uczestników projektu –osoby 60+
4. Liczba uczestników projektu - osoby do 25 r. ż.

Wskaźnik rezultatu:

1.*Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego*

P.2.3. Wsparcie inicjatyw aktywizujących i integrujących środowisko lokalne

Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców zgłaszane podczas konsultacji społecznych, a także ma odzwierciedlenie w analizie mocnych i słabych stronach obszaru. Jednym z nich jest stosunkowo słaba oferta zajęć rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców obszaru LGD w szczególności dla dzieci i młodzieży. Mieszkańcy LGD podczas konsultacji wskazywali potrzebę działań związanych wymianą doświadczeń z innymi regionami w kraju w zakresie dobrych praktyk m.in. związanych z upowszechnianiem i promocją sportu i rekreacji oraz bezpośrednich działań edukacyjnych, warsztatowych. Realizacja operacji szkoleniowo-warsztatowych, imprez sportowych umożliwi prawidłowy rozwój psychofizyczny oraz stanowić będzie ważne ogniwo procesu wychowania młodego pokolenia

w tym włączenia społecznego przez rekreację i sport. Wsparcie otrzymają operacje polegajcie na organizacji przedsięwzięć z zakresu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizację różnego rodzaju zajęć rekreacyjno-sportowych. W ramach przedsięwzięcia zakłada się realizację projektu partnerskiego który będzie obejmował 2 partnerów i będzie polegał na wymianie doświadczeń, realizacji wspólnych działań. Planuje się zrealizować projekt partnerski z partnerem z poza obszaru LGD C.K. Podkarpacie.

- Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie grantów, w ramach środków PS WPR
- Będą to operacje nie inwestycyjne
- Wnioskodawcy: organizacje pozarządowe
- Grupy docelowe: Mieszkańcy LSR, ludzie młodzi do 25 r .ż, seniorzy, NGO
- Maksymalna kwota dofinansowana w ramach przedsięwzięcia na pojedynczą operację - refundacja kosztów kwalifikowalnych do wysokości 50 tys. zł (minimum 5 tys. zł)
- Poziom dofinansowania- zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

Wskaźnik produktu:

1. Liczba przedsięwzięć aktywizujących integrujących społeczność lokalną

2. *Liczba zrealizowanych projektów w partnerstwie*

Wskaźnik rezultatu:

1.Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego

P.2.4. Usługi społeczne świadczone na rzecz mieszkańców

Przedsięwzięcie jest odpowiedzią na negatywne skutki starzenia się społeczeństwa, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, rosnącą liczbę osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Zgodnie z zebranymi danymi i przeprowadzonymi konsultacjami wskazano na zwiększający się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta, jeśli będzie utrzymywać się przez dłuższy czas, może przynieść niekorzystne skutki o charakterze społeczno- ekonomicznym. Ponadto, konsultacje wykazały, że wsparciem powinni zostać objęci seniorzy. Często są to osoby samotne, opuszczone chociażby ze względu na zjawisko emigracji zarobkowej. Aktywizacja osób starszych, uatrakcyjnianie spędzania czasu wolnego, pozwoli osobom starszym dłużej cieszyć się zdrowiem, dobrą kondycją fizyczną wspomagając tym samym problem starzenia się społeczeństwa.

Typy projektów:

- wsparcie skierowane do osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.;
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomaganym lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe;
- wsparcie skierowane do osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych, w tym w szczególności działania na rzecz samopomocy, tworzenie lub wsparcie już istniejących placówek wsparcia seniorów;
- wsparcie w zakresie tworzenia wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych;
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów i kadry niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym , w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

- Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie grantów, w ramach środków EFS+

• Będą to operacje inwestycyjne
• Wnioskodawcy: organizacje pozarządowe
• Grupy docelowe: Zgodnie z katalogiem grup docelowych określonych w EFS+
• Maksymalna wartość projektu grantowego to 200 000,00 €, ryczałt

Wskaźnik produktu:

1. *Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność*
2. *Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego*

Wskaźnik rezultatu:

1.*Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej*

ROZDZIAŁ VII
SPOSÓB WYBORU BI OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Jednym z najważniejszych zadań LGD związanych z wdrażaniem LSR jest ocena i wybór operacji w ramach ogłaszanych konkursów lub projektów grantowych. Zadanie to jest realizowane zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa europejskiego i krajowego. Przyjęte rozwiązania proceduralne są zgodne z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 roku oraz Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności z późniejszymi zmianami.

Organem decyzyjnym w procesie oceny i wyboru operacji jest Rada LGD. Strukturę organizacyjną i najważniejsze obowiązki członków Rady, a także ogólne zasady dokumentowania posiedzeń określa Regulamin Rady. Organ ten jest odpowiedzialny za ocenę i wybór operacji oraz za ustalenie kwoty wsparcia. Zgodnie ze Statutem LGD, Rada może liczyć od 9 do 15 członków, wybieranych przez Walne Zebranie. Dorą praktyka, stosowaną od początku wdrażania lokalnych strategii rozwoju jest zapewnienie takiego składu organu decyzyjnego, który zapewnia obecność w nim przedstawicieli wszystkich gmin partnerskich tworzących LGD.

Działania związane z oceną i wyborem operacji, ze względu na ich specyfikę i odmienność, usystematyzowano w formie procedur - Procedury oceny i wyboru operacji w ramach LSR, Procedury ustalania lub zmiany kryteriów wyboru operacji oraz Procedury wyboru projektów grantowych uwzględniających kryteria wyboru grantów. Procedury będą udostępnione do publicznej wiadomości – zamieszczone na stronie internetowej LGD.

Właściwie przygotowane procedury pozwolą na wybranie projektów, które w największym stopniu przyczynią się do realizacji zaplanowanych w LSR celów i przedsięwzięć, a co za tym idzie wskaźników produktów i rezultatów. Tworząc powyższe dokumenty LGD będzie kierować się wytycznymi wyznaczonymi poprzez odpowiednie akty legislacyjne, zarówno europejskie jaki i krajowe oraz ustaleniami, które zostały wypracowane w czasie procesu konsultacji i tworzenia LSR. Procedury szczegółowo określą zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji. Określą sposób organizacji naborów i szczegółowy proces informacyjny z nimi związany. Pozwalają uniknąć ryzyka wystąpienia konfliktu interesów. Zapewniają bezstronność członków Rady oraz pracowników biura poprzez składanie w procesie wyboru operacji odpowiednich deklaracji bezstronności, co w przypadku ich powiązań z wnioskodawcami spowoduje ich wyłączenie z procesu oceny i wyboru operacji. Przewidują działania zapewniające zachowanie parytetu sektorowego, jak również sposoby reagowania w sytuacjach wyjątkowych jak np. w przypadku uzyskania tej samej liczny punktów. Zachowanie parytetów, przyczyni się do dokonywania ocen rzetelnych i bezstronnych. Ponadto procedury zapewnią stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru oraz określają tryb wniesienia przez wnioskodawcę protestów lub odwołań od rozstrzygnięć Rady LGD w sposób zapewniający możliwość skutecznego jego wniesienia.

Ocena operacji będzie odbywać się w dwóch etapach - wstępna weryfikacja w zakresie spełnienia warunków udzielania wsparcia oraz ocena operacji według lokalnych kryteriów wyboru. Wnioski, które pozytywnie przejdą ocenę

wstępną będą poddawane do oceny według lokalnych kryteriów wyboru. Ocena spełniania przez operację kryteriów wyboru, polegać będzie na przyznaniu punktów za spełnienie lub niespełnienie danego kryterium. Rada ostateczną decyzję podejmuje w formie uchwały.

Kryteria wyboru operacji w ramach LSR zostaną ustanowione po pisaniu umowy ramowej na wdrażanie LSR, w drodze przeprowadzonych konsultacji społecznych. LGD dostosuje kryteria oceny do wymogów programów w ramach, których LSR będzie finansowana - EFS+ oraz EFRROW.

Odpowiednio dobranie kryteria spowodują, że projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla wszystkich realizowanych funduszy (EFS+ w tym SZOP oraz EFRROW). Zakłada się, że opracowane kryteria będą promować również projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus. Ta kreatywna i interdyscyplinarna inicjatywa , która łączy Europejski Zielony Ład z naszymi przestrzeniami życia i doświadczeniami. Powstające w jej duchu projekty to miejsca, praktyki i doświadczenia, które są: wzbogacające czyli inspirowane sztuką i kulturą, odpowiadające na potrzeby wykraczające poza funkcjonalność, zrównoważone czyli powstające w harmonii z naturą, środowiskiem i naszą planetą oraz włączające czyli zachęcające do dialogu pomiędzy kulturami, dyscyplinami, płciami i wiekiem.

Kryteria wyboru operacji będą posiadać metodologię wyliczania oraz będą mierzalne, będą zawierać szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny, wykazujący wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium.
Przyznanie punktów będzie zależało od spełniania/niespełnienia kryterium. W procedurze ustalania lub zmiany kryteriów zostanie zawarty tryb aktualizacji kryteriów. Wszelkie zmiany kryteriów będą poddawane konsultacjom społecznym. Dokonanie zmian nie będzie możliwe w trakcie trwania konkursu, to znaczy od momentu jego ogłoszenia do zakończenia procesu oceny i wyboru operacji. Kryteria będą obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste.

Kryteria wyboru i oceny operacji zostaną ustalone w takim zakresie, aby premiować przedsięwzięcia, które będą niwelować problemy wynikające z diagnozy obszaru i konsultacji społecznych oraz by wpływać na osiąganie zmierzonych celów i wskaźników produktu i rezultatu. LGD opracuje kryteria, dzięki którym łatwiej wybrać operacje sprzyjające rozwojowi obszaru i realizacji LSR.
Zgodnie z zapisami PS WPR zakłada się zastosowanie kryteriów w szczególności premiujących operacje:
- zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko,
- dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji,
- realizowanych w partnerstwie,
- zintegrowane łączące różne dziedziny, tematyki, gospodarki w celu kompleksowego zaspokajania zdiagnozowanych potrzeb społeczności,
- innowacyjne, gdzie innowacja jest określona na poziomie LSR.

Zmiana lub aktualizacja kryteriów odbywać się będzie zgodnie z procedurą ustalania lub zmiany kryteriów wyboru operacji. Zmiany będą mogły być dokonane na podstawie propozycji zgłaszanych przez lokalną społeczność, członków i organów LGD, pracowników biura oraz wnikające ze zmiany przepisów prawa.
Wszystkie wnioski o zmianę kryteriów zostaną poddane analizie przez Zarząd LGD oraz pracowników biura. Następnie zostanie przygotowany projekt zmiany kryteriów wyboru operacji. Projekt zmian będzie konsultowany z Radą LGD. Propozycja zmian zostanie przesłana Przewodniczącemu Rady LGD, który następnie skonsultuje się z pozostałymi Członkami Rady. Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę projektu zmian, propozycje te zostaną poddane konsultacją społecznym za pośrednictwem strony internetowej LGD, ze wskazaniem możliwości przesłania swoich opinii co do ich zakresu (z wyznaczonym terminem na ostateczne wnoszenie swoich uwag przez zainteresowanie stron). Po przeprowadzonych konsultacjach i uwzględnieniu płynących z nich wniosków, nastąpi proces aktualizacji założeń kryteriów, którego końcowym elementem będzie zatwierdzenie zmian przez upoważniony do tego organ. Proces ten zapewni społeczności lokalnej powszechny i systematyczny udział w konsultacjach nad kształtem i zmianami kryteriów.

Jedną z najważniejszych kwestii poruszanych w kryteriach wyboru operacji jest innowacyjność. LGD w trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych starała się zdefiniować pojęcie innowacyjności o zasięgu lokalnym. Uczestnicy spotkań wskazywali, że definicja innowacyjności powinna uwzględniać lokalne potrzeby. LGD powinna wdrożyć mechanizmy pozwalające na pobudzenie społeczności w kierunku zabiegania o wdrażanie przede wszystkich innowacyjnych rozwiązań. Należy wdrożyć różnego rodzaju zachęty w tym zakresie (w szczególności poprzez premiowanie projektów wpisujących się w definicję innowacyjności). Przyjęte kryteria w zakresie innowacyjnych rozwiązań powinny być pochodną stwierdzonych na obszarze problemów. Innowacyjność powinna być rozumiana dość wszechstronnie z uwzględnieniem kontekstu lokalnego (stopnia rozwoju danego obszaru). Na tej podstawie biorąc pod uwagę podstawową definicję innowacyjności wskazaną w dokumentach programowych dokonano analizy pojęcia innowacyjnych zadań oraz określono jej definicję *„Innowacyjnośćw skali LGD będzie identyfikowana z nowością produktów, usług, procesów, technologii, metod organizacji lub nowych sposobów wykorzystania zasobów. Powinna ona również dotyczyć udoskonalania rozwiązań już istniejących".*

Ocena innowacyjności będzie dokonywana przez członków Rady na podstawie złożonej dokumentacji i posiadanej wiedzy.

Partnerstwo w realizacji operacji również będzie jednym z najważniejszych, obligatoryjnych kryteriów w ocenie i wyborze operacji do dofinansowania. Każde partnerstwo projektowe będzie musiało być udokumentowanie co najmniej w postaci listu intencyjnego o współpracy w ramach operacji oraz dodatkowo wykazane w budżecie/zestawieniu rzeczowo-finansowym. Premiowane będą operacje z większą liczba partnerów.

Założenia LSR przewidują realizację projektów grantowych oraz projektu partnerskiego. Projekt grantowy składa się z zadań podobnych lub kilku zadań komplementarnych składających się na jedną spójną operację. Kosztami kwalifikowanymi projektu grantowego są granty tj. środki finansowe przeznaczone na realizacje danego zadania powierzonego do realizacji grantobiorcy. Do wyboru grantobiorców do realizacji zadań w ramach projektu grantowego LGD zastosuje określoną przez siebie procedurę.

Projekty grantowe będą finansowane ze środków z EFRROW oraz z EFS+.

Ze środków EFFROW w ramach PS WPR przewidziano realizację projektów grantowych w ramach przedsięwzięć:

- P.1.6. Wsparcie przedsięwzięć sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców,
- P.2.2. Wzmocnienie potencjału NGO i aktywnego udziału mieszkańców w procesie realizacji LSR,
- P.2.3. Wsparcie inicjatyw aktywizujących i integrujących środowisko lokalne,

Natomiast w ramach środków EFS+ w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 przewidziano realizację projektów grantowych w ramach przedsięwzięć. :

- P.2.1. Wsparcie szkół na terenach wiejskich,
- P.2.4. Usługi społeczne świadczone na rzecz mieszkańców.

Projekt partnerski jest odpowiedzą na wnioski uczestników konsultacji, którzy wskazywali na potrzebę współpracy, wspierania partnerstwa, wymiany dobrych praktyk. Odpowiedzią na wskazane potrzeby jest realizacja projektu partnerskiego z działem partnera z poza obszaru LGD. Projekt partnerski zostanie zrealizowany w ramach Przedsięwzięcia P.2.3.Wsparcie inicjatyw aktywizujących i integrujących ze środków EFFROW.

ROZDZIAŁ VIII
PLAN DZIAŁANIA

Plan działania obejmuje wszystkie cele oraz przedsięwzięcia i jest ściśle powiązany z logiką przedstawioną w rozdziale VI Cele i wskaźniki niniejszej strategii. Przedstawiony został okres osiągania poszczególnych efektów realizowanych działań w podziale na poszczególne lata – 2024-2029. Harmonogram ogłaszania naborów w ramach poszczególnych przedsięwzięć został zaplanowany w ten sposób, aby możliwe było udzielenie wsparcia w wysokości

pozwalającej na osiągnięcie wskazanych w umowie ramowej kamieni milowych, w odniesieniu do alokacji w ramach PS WPR i programu regionalnego. Założono, iż w początkowych latach wartość osiąganych wskaźników, a tym samym wydatkowanych środków będzie wysoka, zaś w kolejnych latach wartości te będą stopniowo uległy zmniejszeniu. Szczegółowy harmonogram osiągania poszczególnych celów i wskaźników wskazujący czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR określa załącznik nr 2 do niniejszej strategii.

ROZDZIAŁ IX
PLAN FINANSOWY LSR

Lokalna Strategia Rozwoju LGD C. K. Podkarpacie realizowana będzie jako strategia wielofunduszowa finansowana ze środków EFRROW oraz EFS+.

Całkowity budżet przedmiotowej LSR wynosi 2 561 427,61 Euro z czego najwięcej środków przypada na działania związane z wdrażaniem LSR – 2 064 126,00 Euro.

Wysokość środków przewidziana na realizację LSR ze środków PS WPR wynosi € 1 562 500,00 z czego € 1 250 000,00 przeznaczono na komponent wdrażania LSR oraz 312 500,00 € na komponent związany z zarządzaniem LSR. Środki finansowe przewidziane na realizację LSR z EFS+ wynoszą € 998 927,61 z czego € 814 126,00 przeznaczono na komponent wdrażania LSR oraz € 184 801,61 na komponent związany z zarządzaniem LSR. Przedstawiona struktura budżetu wynika z konsultacji celów wskaźników LSR i ma swoje źródło przede wszystkim w konsultacjach społecznych, których jednym elementem było ustalenie wielkości budżetu .W kontekście konstruowania budżetu i jego struktury związanej z celami LSR należy wskazać, że bazowano w tym zakresie na dążeniu do budżetu który będzie brał pod uwagę potrzeby wszystkich sektorów biorących udział we wdrażaniu LSR, a jednocześnie uwzględniał specyfikę możliwych do zrealizowania operacji w ramach danego celu. Plan finansowy LSR oparto o przewidywaną pulę środków która zostanie przeznaczona dla sektora finansów publicznych - 645 000,00 Euro, co stanowi mniej niż 40% budżetu LSR. Budżet LSR przewiduje wsparcie różnych grup docelowych. Najwięcej środków przeznaczono na **Cel 1** na który przeznaczono 1 161 000,00 Euro co wynika z faktu, że w ramach tego celu realizowane będą w dużej mierze inwestycje w infrastrukturę publiczną, sportową, kulturalną, rekreacyjną. Występuje tu również duża różnorodność planowanych inwestycji (modernizacji i wyposażenia świetlic wiejskich, budowa i rewitalizacja placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu, boisk sportowych, oznakowanie szlaków turystycznych, budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej np. oświetlenie uliczne). W ramach celu 1 planowane są również działania związane z odnowieniem, oznakowaniem zabytków oraz działania związane z tworzeniem nowych miejsc pracy i rozwojem pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Takie przedsięwzięcia wymagają dużych nakładów finansowych ale są niezbędne do rozwoju regionu, podniesienia jego atrakcyjności a przede wszystkim podniesienia jakości życia mieszkańców obszaru LGD. W ramach **Celu 2**finansowane będą operacje dotyczące wsparcia mieszkańców w zakresie stworzenia warunków dla zwiększenia kompetencji i aktywności mieszkańców LGD. Wsparcie otrzymają organizacje pozarządowe na realizacje zdań związanych z szeroko pojętą ofertę z zakresie spędzania czasu wolnego. Ważną częścią będzie wsparcie projektów społecznych dotyczących wsparcia szkół na terenach wiejskich, usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej. Planuje się realizację projektów granatowych na łączną kwotę 967 126,00Euro, (153 000,00 Euro -PS WPR, 814 126,00 Euro – EFS+) w tym jeden projekt realizowany w partnerstwie z podmiotem spoza obszaru LSR.W ramach projektów grantowych podejmowane będą działania związane z aktywizacją i integracją społeczności lokalnej (ludzi młodych do 25 r.ż.. , seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji) o charakterze edukacyjnym, sportowym, kulturalnym.

Tabela nr 22. Powiązanie budżetu z Celami i Przedsięwzięciami LSR.

Nr i nazwa przedsięwzięcia LSR	Budżet w Euro	Program/fundusz

Cel 1Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD C.K. Podkarpacie		
P.1.1. Rozbudowa i poprawa standardu niekomercyjnej małej infrastruktury publicznej na obszarze LSR.	645000,00	PS WPR
P.1.2. Zachowanie i odtworzenie dziedzictwa kulturowego i historycznego LGD C.K. Podkarpacie.	130 000,00	PS WPR
P.1.3. Tworzenie podmiotów gospodarczych na obszarze LSR.	119 000,00	PS WPR
P.1.4. Rozwój podmiotów gospodarczych na obszarze LSR.	142 000,00	PS WPR
P.1.5 Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze LSR.	61 000,00	PS WPR
P.1.6. Wsparcie przedsięwzięć sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców.	64 000,00	PS WPR
Razem Cel 1	**1 161 000,00**	
Cel 2Stworzenie warunków dla zwiększenia kompetencji i aktywności mieszkańców LGD		
P.2.1. Wsparcie jakości edukacji	382 493,00	EFS+
P.2.2. Wzmocnienie potencjału NGO i aktywnego udziału mieszkańców w procesie realizacji LSR	45 000,00	PS WPR
P.2.3. Wsparcie inicjatyw aktywizujących i integrujących środowisko lokalne	44 000,00	PS WPR
P.2.4. Usługi społeczne świadczone na rzecz mieszkańców	431 633,00	EFS+
Razem Cel 2	903 126,00	
RAZEM	**2 064 126,00**	

Kwota w wysokości € 497 301,61przeznaczona na komponent budżetu związany z zarządzaniem LSR została ujęta w załączniku Nr 3 do LSR, nie ma ona odzwierciedlenia we wskazanych celach ani przedsięwzięciach, nie jest ujęta w planie działania ani w planie wykorzystania budżetu LSR.

Szczegółowy postęp realizacji budżetu na przestrzeni całego okresu wdrażania LSR przedstawiony został w Planie wykorzystania budżetu LSR, który stanowi załącznik nr 5 do niniejszej LSR.

ROZDZIAŁ X
MONITORING I EWALUACJA

Aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie LGD i wdrażanie LSR LGD C.K. Podkarpacie będzie prowadziła analizę podejmowanych działań z wykorzystaniem metod badawczych, jakimi są monitoring i ewaluacja.

Monitoring jest procesem systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji LSR w aspekcie finansowym i rzeczowym oraz komunikacji z lokalną społecznością Celem prowadzonego monitoringu będzie uzyskanie informacji zwrotnych na temat:

- realizacji finansowej i rzeczowej LSR (w tym wartości osiągniętych wskaźników)
- wydatkowania środków w ramach wdrażania LSR,
- funkcjonowania LGD i biura (m.in. działań informacyjno-promocyjnych, doradczych, realizacji planu

komunikacji z lokalną społecznością, organów LGD),
- zaawansowania i prawidłowego przebiegu realizowanych przez beneficjentów/ grantobiorców operacji/ grantów będących efektem wdrażania strategii.

W przypadku rozbieżności lub niepowodzeń we wdrażaniu LSR – monitoring będzie podstawą do podejmowania działań interwencyjnych zarówno w odniesieniu do sposobu działania LGD, jak i ewentualnych korekt LSR. Pozyskane dane posłużą do sporządzania corocznego sprawozdania z realizacji LSR, jak również będą wykorzystane, jako materiał wyjściowy do przeprowadzania ewaluacji.

Monitorowanie strategii będzie się odbywało w sposób ciągły i systematyczny, a dane wskazujące bieżące zaawansowanie w realizacji strategii będą zawarte w raporcie sporządzanym raz w roku w pierwszym kwartale roku następującego po roku ocenianym. Monitoring prowadzony będzie przez pracowników Biura LGD, których w procesie analizy danych wspomaga również Zarząd LGD. Narzędziem badawczym w procesie monitoringu wdrażania LSR będą ankiety monitorujące od beneficjentów, anonimowe badania ankietowe, rejestry danych prowadzonych przez LGD, w tym rejestry ogłoszonych konkursów oraz licznika odwiedzin strony internetowej.

Oprócz monitoringu dokonywana będzie ewaluacja, która służy uzyskaniu odpowiedzi na temat efektywności i skuteczności realizacji projektu w stosunku do jego założeń – niweluje ewentualne błędy podczas procesu planowania. Niezbędna jest do sprawnego funkcjonowania LGD i realizacji LSR oraz pomaga reagować na zmieniające się warunki otoczenia. Do sprawnego przeprowadzenia ewaluacji planuje się brać pod uwagę kryteria ewaluacji dotyczące: **trafności**, która będzie określać czy zadania przyjęte do realizacji odpowiadają na potrzeby mieszkańców; **efektywności i wydajności,** czyli porównanie wielkości nakładów poniesionych do uzyskanych wyników i rezultatów; **skuteczności**, czyli ocenę osiągniętych celów w odniesieniu do założeń. Kryterium ewaluacji odnoszące się do trwałości oceni, czy osiągnięte efekty realizacji projektu będą wpływać na rozwój sektora po zakończeniu okresu finansowania. Ostatnim kryterium, zgodnie z którym planuje się prowadzenie aktualizacji jest **użyteczność** – czyli uzyskanie informacji czy wdrażana LSR odpowiada na potrzeby mieszkańców.
Badanie ewaluacyjne przeprowadzone będzie m.in. w zakresie:
-oceny funkcjonowania LGD,
-skuteczności realizacji planu komunikacji,
- oceny procesu wdrażania LSR pod względem: realizacji finansowej, przejrzystości procedur, jakości kryteriów, adekwatności wskaźników,
-wpływu realizacji LSR obszar LGD.

Wyniki z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych będą podstawą do wprowadzania zmian w LSR lub korekt w planie działania oraz jeśli wyniknie taka potrzeba– zmian w sposobie udzielanego doradztwa, poprzez podnoszenie wiedzy i organizację szkoleń dla pracowników, którzy zajmują się doradztwem dla beneficjentów.

Procedura ewaluacji i monitoringu

Zakres procedury:

Proces obejmuje czynności w zakresie monitoringu i ewaluacji.

Założenie ogólne:

Monitoring będzie procesem ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone rocznie. Ewaluacja będzie prowadzona okresowo (1 raz w roku), również na podstawie danych z monitoringu. W ramach ewaluacji on-going (własnej) raporty będę sporządzane w I kwartale następującym po roku, którego badanie on-going dotyczy (okres objęty badaniem – poprzedni rok kalendarzowy) . W przypadku ewaluacji ex-post (zewnętrzna) raport powstanie po realizacji LSR lub na końcowym etapie wdrażania.

Osoby odpowiedzialne:

Nadzór nad procesem monitoringu i ewaluacji będzie sprawować Zarząd. Proces monitoringu i ewaluacji on-going będzie prowadzony przez pracowników Biura LGD lub przez eksperta zewnętrznego.
Proces ewaluacji ex-post będzie prowadzony przez doświadczoną firmę zewnętrzną.

Przebieg procedury:

1. Zarząd wskazuje pracownika biura odpowiedzianego za zadania związane z monitoringiem i ewaluacją (koordynatora).
2. Wsparciem działań koordynatora są inni pracownicy Biura LGD lub eksperci zewnętrzni.
3. Koordynator określa czynności niezbędne do pozyskania danych i informacji, dokonuje wyboru narzędzi adekwatnych do zakresu badania.
4. W procesie monitoringu i ewaluacji wykorzystywane będą różnorodne narzędzia oraz partycypacyjne metody zapewniające zaangażowanie lokalnej społeczności (ankiety, wywiady), żeby możliwa była kompleksowa analiza danych, zebranie reprezentatywnych opinii i wykorzystanie wniosków.
5. Koordynator może zwrócić się do Zarządu w sprawie powołania Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji.
6. Koordynator/Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji mogą zwrócić się do Zarządu o zlecenie ocen/ekspertyz zewnętrznych.
7. Dane są gromadzone systematycznie, z zachowaniem śladu rewizyjnego.
8. Przeprowadzone badania ewaluacyjne obejmują co najmniej ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczność oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość.
9. Zakres monitoringu i ewaluacji oraz elementy podlegające ocenie zostały określane w Tabeli nr 23 Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going/ex-post)
10. Z badań monitoringowych/ewaluacyjnych zostaną sporządzone raporty. Struktura raportu stanowi odzwierciedlenie zakresu badania. Raporty przyjmowane są przez Zarząd.
11. Raporty będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków i podawane do publicznej wiadomości m.in. poprzez umieszczenie na stronie internetowej i udostępnione do wglądu w Biurze LGD.
12. W przypadku wydania rekomendacji Zarząd wskazuje osobę/osoby odpowiedzialne za ich realizację i określa terminy ich wdrożenia.
13. Monitorowaniem terminowości realizacji rekomendacji zajmuje się Koordynator/Zespół ds. monitoringu i ewaluacji. Jeśli wdrożenie rekomendacji nie jest możliwe w wyznaczonym terminie – wnioskuje się o zmianę terminu lub podjęcie dodatkowych działań warunkujących wykonanie rekomendacji.
14. Za realizację rekomendacji lub uzasadnienie przyczyn odstąpienia od ich realizacji odpowiada Zarząd.

Tabela 23. Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going/ex-post)

Elementy badania	Wykonawca badania	Sposób pozyskania danych	Analiza i ocena danych
Elementy podlegające monitoringowi			
Efektywność pracy Biura LGD i organów LGD,		- badania ankietowe, - wyniki kontroli, - anonimowe ankiety, - dokumentacja własna LGD	Ocena pracy pracowników - rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków, jakość doradztwa, efektywność działań komunikacyjnych i szkoleniowych zaangażowanie i chęć rozwiazywania problemów
Postęp rzeczowy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności celów		- dane pozyskane z samorządu województwa, - dokumentacja konkursowa, -ankiety monitorujące beneficjentów	Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników, ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR, określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji

Postęp finansowy LSR - korzystanie budżetu LSR	Biuro LGD	- dane pozyskane z samorządu województwa, - dokumentacja konkursowa, -ankiety monitorujące beneficjentów	Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczonego na wdrażanie w odniesieniu do podjętych środków
Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom zainteresowania beneficjentów ogłaszanymi naborami		- dokumentacja konkursowa, - rejestr wniosków, - karty udzielonego doradztwa -listy obecności na szkoleniach spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, - licznik odwiedzin strony internetowej	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena stopnia realizacji zadań w ramach LSR
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej,		- dokumentacja własna LGD, - licznik odwiedzin strony internetowej - listy obecności/ dokumentacja zdjęciowa, - ankiety,	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD, skuteczność animacji lokalnej społeczności
Czas i okres pomiaru: monitoring będzie prowadzony w systemie ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone rocznie			
Elementy podlegające ewaluacji			
Efektywność pracy biura i organów LGD - Ocena pracowników- Zarządzanie LSR	Biuro LGD/ firma zewnętrzna	- badania ankietowe, - wyniki kontroli, - anonimowe ankiety, - dokumentacja własna LGD - wywiady	Ocena pracy pracowników - rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków, jakość doradztwa, efektywność działań komunikacyjnych i szkoleniowych zaangażowanie i chęć rozwiazywania problemów
Postęp finansowy w zakresie stanu realizacji budżetu w poszczególnych naborach i możliwości osiągniecia kamieni milowych - Wdrażanie i zarządzanie LSR		- dane pozyskane z samorządu województwa, - dokumentacja konkursowa, -ankiety monitorujące beneficjentów	Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczonego na wdrażanie w odniesieniu do podjętych środków,
Postęp rzeczowy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych		- dane pozyskane z samorządu województwa, - dokumentacja konkursowa,	Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników, ocena

wskaźników wykonalności celów – Wdrażanie LSR		-ankiety monitorujące beneficjentów	celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR
Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom zainteresowania beneficjentów ogłaszanymi naborami – Wdrażanie i zarządzanie LSR		- dokumentacja konkursowa, - rejestr wniosków, - karty udzielonego doradztwa -listy obecności na spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, szkoleniowych, - licznik odwiedzin na stronie internetowej	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena stopnia realizacji zadań w ramach LSR
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej, czytelność i skuteczność przekazu, przepływ informacji – Zarządzenie LSR		- dokumentacja własna LGD, - listy obecności, -licznik odwiedzin na stronie internetowej - dokumentacja zdjęciowa, - wywiady, - ankiety,	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD, skuteczność animacji lokalnej społeczności.
Jakość procedur oceny i wyboru projektów oraz efektywności lokalnych kryteriów wyboru – Wdrażanie LSR		- dokumentacja własna LGD, - dokumentacja konkursowa, - wyniki kontroli, - rejestr wniosków, - analizy wewnętrzne, - ankiety ewaluacyjne, - ankiety, - wywiady,	Sposoby i efektywność przepływu informacji, sprawność w podejmowaniu decyzji, skuteczność stosowania procedur, analiza zgodności oceny projektów z LSR, wg lokalnych kryteriów wyboru w odniesieniu do przyjętych zasad i Wytycznych, ocen jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur
Postrzegania LGD w otoczeniu, ocena jakości partnerstwa – Zarządzenie LSR		- dokumentacja własna LGD, - rejestr umów, - ankiety ewaluacyjne, - ankiety, - wywiady	Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji
Czas i okres pomiaru: ewaluacja on-going - 1 raz w roku (w I kwartale następującym po roku, którego badanie dotyczy) okres objęty pomiarem – rok kalendarzowy, ewaluacja ex-post - po realizacji LSR lub na końcowym etapie wdrażania.			

Wykaz literatury, jaka została wykorzystana przy opracowaniu LSR:

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

2. Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

3. Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

4. Strategia Rozwoju Gminy Czudec na lata 2016-2026

5. Strategia Rozwoju Gminy Niebylec 2021-2030

6. Strategia Rozwoju Gminy Wielopole Skrzyńskie 2021-2030

7. Strategia Rozwoju Powiatu ropczycko-sędziszowskiego 2021-2030

8.Strategia Rozwoju Powiatu strzyżowskiego 2017-2025

9. Raport o stanie Gminy Czudec, Podsumowanie działalności Wójta Gminy Czudec w roku 2021

10. Raport o stanie Gminy Niebylec za 2021

11. Raport o stanie Gminy Wielopole Skrzyńskie za 2021 rok

12. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

13. Ewaluacja zewnętrzna lokalnej strategii rozwoju na lata 2014-2020Lokalnej Grupy Działania C.K. Podkarpacie

14. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.). (2015). Warszawa.

15. Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz.U. z 2023
r. poz. 412). (2023). Warszawa

16. Poradnik Dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020

17. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (Dz. Urz. UE L 231 z 18.06.2021).

18.Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA C.K. PODKARPACIE
38-120 Czudec, Rynek 8
NIP 819-15-98-394
Regon 180112825

Rzeszów 9.01.2024

Sekretarz Zarządu
LGD C.K. Podkarpacie
Krzysztof Koza

WICEPREZES
LGD G.K. Podkarpacie
Anna Siewierska

SPIS TABEL:

Tabela nr 1. Obszar LGD – podstawowe informacje....10
Tabela nr 2. Analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z badania społecznego i spotkań konsultacyjnych....15
Tabela nr 3. Analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z kart konsultacji....17
Tabela nr 4. Liczba ludności w gminach obszaru LGD C.K. Podkarpacie w latach 2013-2021....21
Tabela nr 5. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców obszaru LGD w latach 2013-2021....21
Tabela nr 6. Migracje na pobyt stały w ruchu wewnętrznym i zagranicznym na obszarze objętym LSR....22
Tabela nr 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem....23
Tabela nr 8. Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze objętym LSR w 2015 i 2020 roku....24
Tabela nr 9. Podmioty według klas wielkości....25
Tabela nr 10. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 w 2021 roku....25
Tabela nr 11. Liczba osób bezrobotnych w podziale na wiek i czas pozostawania bez pracy na 2020 rok....27
Tabela nr 12. Liczba osób pracujących, bezrobotnych, w wieku produkcyjnym oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym % w latach 2015 oraz 2020....28
Tabela nr 13.Wskaźnik G podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na kolejny rok....28
Tabela nr 14. Dochody / wydatki gmin z obszaru objętego LSR na 1 mieszkańca....29
Tabela nr 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)....30
Tabela nr 16. Liczba gospodarstw rolnych na obszarze objętym LSR wg. siedziby gospodarstwa pod względem powierzchni użytków rolnych....31
Tabela nr 17. Liczba osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej na obszarze objętym LSR....32
Tabela nr 18. Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci od 3 do 6 lat, liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2021 roku....33
Tabela nr 19. Liczba szkół podstawowych, uczniów, średnia liczba uczniów, nauczycieli....34
Tabela nr 20.Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku....35
Tabela nr 21. Obszary prawnie chronione na terenie LGD w 2021 roku....36
Tabela nr 22. Powiązanie budżetu z Celami i Przedsięwzięciami LSR....60
Tabela nr 23. Elementy podlegające monitoringowi i ewaluacji (on going/ex-post)....63

SPIS WYKRESÓW:

Wykres nr 1 Reprezentatywność sektorów w skaldzie LGD....7
Wykres nr 2. Reprezentatywność sektorów wkładzie Rady LGD....8
Wykres nr 3. Przyrost naturalny na obszarze objętym LSR w podziale na kobiety i mężczyzn....22
Wykres nr 4. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców obszaru LGD i województwa podkarpackiego w latach 2013-2021....22
Wykres nr 5. Migracje na pobyt stały w ruchu wewnętrznym i zagranicznym na obszarze objętym LSR i Województwie podkarpackim w latach 2013-2021....23
Wykres nr 6. Pracujący na 1000 ludności w 2020 roku....26
Wykres nr 7. Bezrobotni w poszczególnych gminach....27
Wykres nr 8. Wydatki gmin z obszaru objętego LSR na 1 mieszkańca....29

SPIS MAP:

Mapa nr 1. Obszaru LGD C.K. Podkarpacie....10

Załącznik nr 1. Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD C.K. Podkarpacie	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
645 000,00	P.1.1Rozbudowa i poprawa standardu niekomercyjnej małej infrastruktury publicznej na obszarze LSR.	JST, mieszkańcy LSR	konkurs w ramach PS WPR
130 000,00	P.1.2 Zachowanie i odtworzenie dziedzictwa kulturowego i historycznego LGD C.K. Podkarpacie.	JST, Mieszkańcy LSR, NGO	konkurs w ramach PS WPR
119 000,00	P.1.3 Tworzenie podmiotów gospodarczych na obszarze LSR.	Osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs w ramach PS WPR
142 000,00	P.1.4 Rozwój podmiotów gospodarczych na obszarze LSR.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, mikro i małe przedsiębiorstwa	konkurs w ramach PS WPR
61 000 ,00	P.1.5 Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze LSR.	Rolnicy, domownicy będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa w którym prowadzona jest działalność rolnicza, istniejące zagrody edukacyjne	konkurs w ramach PS WPR
64 000,00	P.1.6 Wsparcie przedsięwzięć sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców.	NGO , mieszkańcy LSR, ludzie młodzi do 25 r.ż seniorzy , osoby w niekorzystnej sytuacji	projekt grantowy w ramach PS WPR
Budżet (w EUR)	**Przedsięwzięcia w ramach C.2 Stworzenie warunków dla zwiększenia kompetencji i aktywności mieszkańców LGD**	**Grupy docelowe**	**Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)**
382 493,00	P.2.1 Wsparcie jakości edukacji	Zgodnie z katalogiem grup docelowych określonych w EFS+	projekt grantowy w ramach EFS +
45 000,00	P.2.2 Wzmocnienie potencjału NGO i aktywnego udziału mieszkańców w procesie realizacji LSR	Mieszkańcy LSR, ludzie młodzi do 25 r .ż, seniorzy, NGO	projekt grantowy w ramach PS WPR
44 000,00	P.2.3 Wsparcie inicjatyw aktywizujących i integrujących środowisko lokalne	Mieszkańcy LSR, ludzie młodzi do 25 r.ż., NGO,	projekt grantowy w ramach PS WPR
431 633,00	P.2.4 Usługi społeczne świadczone na rzecz mieszkańców	Zgodnie z katalogiem grup docelowych określonych w EFS+	projekt grantowy w ramach EFS+

Załącznik nr 2.Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastaj	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastają	
C.1.	**Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD C.K. Podkarpacie**													
Przedsięwzięcie P. 1.1 Budowa i parowa standardu niekomercyjnej małej infrastruktury publicznej na obszarze LSR	Wskaźnik produktu Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	0 szt.	0%	3 szt.	50%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.2. Zachowanie i odtwarzanie dziedzictwa kulturowego i	Wskaźnik produktu Liczba odnowionych/ oznakowanych/uporządkowanych zabytków	0 szt.	0%	0 szt.	0%	2 szt.	66%	3 szt.	100%	3 szt.	100%	0szt.	100%	PS WPR

historycznego														
Przedsięwzięcie P.1.3. Tworzenie podmiotów gospodarczych na obszarze LSR	Wskaźnik produktu Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji	0 szt.	0%	5 szt.	100%	5 szt.	100%	5 szt.	100%	5 szt.	100%	5 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.4. Rozwój podmiotów gospodarczych działających na obszarze LGD	Wskaźnik produktu Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0 szt.	0%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.5 Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	Wskaźnik produktu Liczba utworzonych lub rozwiniętych zagród edukacyjnych	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	2 szt.	100%	2 szt.	100%	2 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.6 . Wsparcie przedsięwzięć sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców	Wskaźnik produktu Liczba nowopowstałych, zmodernizowanych i/lub wyposażonych obiektów w ramach projektu	0 szt.	0%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.1.1(1)	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	Liczba osób - 0		Liczba osób - 1200		Liczba osób - 2400		Liczba osób - 2400		Liczba osób - 2400		Liczba osób - 2400		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2(1)	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	Liczba osób -0		Liczba osób - 0		Liczba osób - 200		Liczba osób - 300		Liczba osób - 300		Liczba osób - 300		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3(1)	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	Liczba miejsc pracy - 0		Liczba miejsc pracy - 5		Liczba miejsc pracy -5		Liczba miejsc pracy - 5		Liczba miejsc pracy -5		Liczba miejsc pracy - 5		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.4(1)	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	Liczba miejsc pracy - 0		Liczba miejsc pracy - 6		Liczba miejsc pracy - 6		Liczba miejsc pracy - 6		Liczba miejsc pracy - 6		Liczba miejsc pracy - 6		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.5(1)	Liczba przedsiębiorstw rolnych w tym, przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	Liczba przedsięb iorstw- 0		Liczba przedsięb iorstw - 0		Liczba przedsięb iorstw - 0		Liczba przedsięb iorstw - 2		Liczba przedsię biorstw - 2		Liczba przedsi ębiorst w - 2		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.6(1)	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	Liczba osób - 0		Liczba osób - 300		Liczba osób - 300		Liczba osób - 300		Liczba osób - 300		Liczba osób - 300		PS WPR

C.2.	Stworzenie warunków dla zwiększenia kompetencji i aktywności mieszkańców LGD													
Przedsięwzięcie P. 2.1. Wsparcie jakości edukacji	Wskaźnik produktu Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0 szt.	0%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	EFS+
	Wskaźnik produktu Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 600	100%	Liczba osób - 600	100%	Liczba osób - 600	100%	Liczba osób - 600	100%	Liczba osób - 600	100%	EFS+
Przedsięwzięcie P. 2.2. Wzmocnienie potencjału NGO i aktywnego udziału mieszkańców w procesie realizacji LSR	Wskaźnik produktu Liczba inicjatyw informacyjnych, edukacyjnych, promocyjnych zorganizowanych w ramach projektu	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	4 szt.	100%	4 szt.	100%	4 szt.	100%	PS WPR
	Wskaźnik produktu Liczba uczestników projektu -osób znajdujących się niekorzystnej sytuacji	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 10	100%	Liczba osób - 10	100%	Liczba osób - 10	100%	PS WPR

	Wskaźnik produktu *Liczba uczestników projektu* –osoby 60+	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 10	100%	Liczba osób - 10	100%	Liczba osób - 10	100%	PS WPR
	Wskaźnik produktu Liczba uczestników projektu osoby do 25 roku życia	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 10	100%	Liczba osób - 10	100%	Liczba osób - 10	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 2.3. Wsparcie inicjatyw aktywizujących i integrujących środowisko lokalne	Wskaźnik produktu Liczba przedsięwzięć aktywizujących o charakterze integracyjnych/ Liczba wydarzeń sportowych	0 szt.	0%	0 szt.	0%	3 szt.	100%	3 szt.	100%	3 szt.	100%	3 szt.	100%	PS WPR
	Wskaźnik produktu Liczba zrealizowanych projektów partnerskich	0 szt.	0%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 2.4. Usługi społeczne świadczone na rzecz mieszkańców	Wskaźnik produktu Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	EFS+

	Wskaźnik produktu Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 0	0%	Liczba osób - 45	100%	Liczba osób - 45	100%	Liczba osób - 45	100%	Liczba osób - 45	100%	EFS+
Wskaźnik rezultatu W. 2.1.	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	Liczba osób - 0		Liczba osób - 500		Liczba osób - 500		Liczba osób - 500		Liczba osób - 500		Liczba osób - 500		EFS+
Wskaźnik rezultatu W.2.2.(1)	Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	Liczba osób - 0		Liczba osób - 0		Liczba osób - 0		Liczba osób - 60		Liczba osób - 60		Liczba osób - 60		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.3.(1)	Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	Liczba osób - 0		Liczba osób – 15		Liczba osób - 60		Liczba osób - 60		Liczba osób - 60		Liczba osób - 60		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.4.(1)	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	Liczba osób - 0		Liczba osób - 0		Liczba miejsc - 36		Liczba osób - 36		Liczba osób - 36		Liczba osób - 36		EFS+

Załącznik nr 3 Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	**Program/Fundusz**			**Środki ogółem (EUR)**
	PS WPR	**EFRR***	**EFS+***	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 250 000,00	0,00	814 126,00	2 064 126,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	312 500,00	0,00	184 801,61	497 301,61
Razem	**1 562 500,00**	**0,00**	**998 927,61**	**2 561 427,61**

** Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.*
*** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0"*

Załącznik nr 4. Plan wykorzystania budżetu

ŚRODKI ZAKONTRAKTOWANE W EURO do:														
Fundusz	2024-12-31		2025-12-31		2026-06-30		2026-12--31		2027-12-31			2028-1-2-31	2029-12-31	
	Kwota ogółem(UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem(UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem(UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem(UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem(UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem(UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem(UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRROW	0,00	0%	€658 500	52,68 %	€658 500	52,68 %	€1 100 500	88,04 %	€1 250 000	100%	€1 250 000	€100%	€1 250000	100%
EFS+	0,00	0%	€382 493	46,98 %			€814 126	100%	€814 126	100%	€814 126	100%	€814126	100%
EFRR	0,00	0%	0,0	0,00%			0,00	0%	0,00	0%	0,00	0%	0,00	0%
Razem	0,00	0%	€1 040 993	50,43 %			€1 914 626	92,75 %	€2 064 126	100%	€2 064 126	100%	€2 064 126	100%